

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ**

***«РОЗВИТОК НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ НА ЗАСАДАХ ЦИФРОВОЇ
ДИДАКТИКИ»***

**МАТЕРІАЛИ
МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ**

(23 березня 2023 року)

м. Біла Церква, 23 березня 2023 року

Рекомендовано Вченою радою Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України
(протокол № 6 від 27 червня 2023 року).

Рецензенти:

Савченко Ірина Миколаївна, учена секретарка, старша наукова співробітниця Національного центру «Мала академія наук України», кандидатка педагогічних наук;
Ісаєва Наталя Юріївна, голова ГО «Кластер поліграфічної індустрії, видавництва та цифрових технологій «Поліграфія: логістика, сервіс, якість» (м. Дніпро), експерт-ключовий стейкхолдер.

Упорядники:

Єрмоленко Андрій Борисович, заступник директора з навчальної роботи БІНПО, кандидат політичних наук, доцент.

Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики: збірник матеріалів міжрегіонального науково-практичного семінару (23 березня 2023 року). БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України / упор. А. Єрмоленко. Біла Церква, 2023. 199 с.

Збірник укладено на основі матеріалів учасників Міжрегіонального науково-практичного семінару «Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики», що відбувся 23 березня 2023 року. Співорганізаторами заходу виступили: кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області та Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Донецькій області.

Обговорено шляхи розширення освітнього і дослідницького простору цифрової освіти та розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики. Узагальнено наукові доповіді, презентований інноваційний педагогічний досвід і кращі освітні практики. Представлено сучасні кейси реалізації цифрової стратегії розвитку ЗП(ПТ)О та шляхи формування цифрової компетентності наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників; презентовано дослідження трансформації сутності і змісту дидактичних і педагогічних принципів організації освітнього процесу в умовах цифровізації навчання; актуалізовано на можливості пошуку сучасних практик урізноманітнення форм і методів навчання, спрямованих як на потреби здобувачів освіти, так і на врахування вимог і запитів ринку праці та цифрового суспільства; привернення уваги до концепції навчання упродовж життя (Life Long Learning) в умовах глобальної цифровізації.

ЗМІСТ

ПРЕСРЕЛІЗ Міжрегіонального науково-практичного семінару «Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики».....	8
ПРОГРАМА Міжрегіонального науково-практичного семінару.....	15
«РОЗВИТОК НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ЗАСАДАХ ЦИФРОВОЇ ДИДАКТИКИ»	15
ТЕЗИ учасників Міжрегіонального науково-практичного семінару «Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики».....	21
Баркар В.І. ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ОСВІТНЬОМУ	21
Берегова І.В., Кучерак І.В. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ	26
Бєлова Н.О. ВИХОВНА ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗП(ПТ)О ДОНЕЧЧИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	31
Болдесекул О.В. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ.....	36
Гайдай О.Ф. СУЧАСНІ ТЕХНІКИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	41
Геревенко А.М. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ БЛОКНОТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	46
Головко Д.Ю. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ПРАКТИЧНИХ ТА ДОСЛІДНИЦЬКИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ	49
Гончаров Е.В. ОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУТНОСТІ ТА СПРІЯННЯ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ДОНЕЧЧИНИ ..	53
Гончарова І.П. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ.....	58

<u>Давиденко О.С.</u> ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СЛЮСАРІВ З РЕМОНТУ КОЛІСНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ.	64
<u>Денисенко О.Г.</u> ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ – ВАЖЛИВА ТА СТІЙКА ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	68
<u>Князєва М.О.</u> КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННОГО ТЕСТУВАННЯ	73
<u>Крутько С.М.</u> МОДЕЛЬ ВИКЛАДАЧА В ЦИФРОВІЙ ОСВІТІ, ЗМІСТ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ДІЯЛЬНОСТІ	77
<u>Кучерак І.В.</u> ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА	82
<u>Лебідь О.М.</u> СУЧАСНІ КЕЙСИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИФРОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗП(ПТ)О ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВИХ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	85
<u>Лопаків В.С.</u> РОЗВИТОК ВІЗУАЛЬНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ ЗП(ПТ)О	90
<u>Мавдрик Т.М.</u> ВІРТУАЛЬНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ	95
Макаренко С.Г., ЗМІШАНА, ДИСТАНЦІЙНА ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	101
<u>Мандрагеля В.А.</u> ОСНОВНІ НАПРЯМКИ «ПЛАНУ ДІЙ ІЗ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ НА 2021-2027 РР.» ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	106
<u>Масліч С.В.</u> СУЧАСНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ	110
<u>Машковська І.О., Кучерак І.В.</u> ДЕПРИВАЦІЯ В УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ 2022-23рр	114
<u>Мозгова С. В.</u> ДИДЖИТАЛ-ЕТИКЕТ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР	119
<u>Муравйова Н.Г.</u> ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ.....	123

<u>Надточій О.В.</u> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	127
<u>Нечипоренко Ю.Л.</u> ОСВІТА ДЛЯ ММСП ТА ІНДУСТРІЯ 5.0.....	132
<u>Петришена О.Д.</u> ЗАКЛАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ВІСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ.....	137
<u>Самойленко О.М.</u> ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНО МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ЗМІСТОВНОГО МОДУЛЯ ТА ЙОГО СТРУКТУРНО- ПЕДАГОГІЧНІ СКЛАДОВІ.....	144
<u>Соболєва В.</u> ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ «HUMAN» ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ПРИКЛАДІ ДНЗ «БОГУСЛАВСЬКИЙ ЦПТО»	150
<u>Сосновська Л.В.</u> ІНТЕРАКТИВНИЙ РОБОЧИЙ АРКУШ ЯК ПРИКЛАД ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	154
<u>Стасюк А, Сіцінська Т., Слнюк І.</u> ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУТНОСТІ І ЗМІСТУ ДИДАКТИЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ.....	158
<u>Тіхонов О.В.</u> ПІДВИЩЕННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ ТА СУЧАСНІ КЕЙСИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИФРОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗП(ПТ)О.....	161
<u>Ткач Н.О.</u> ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В РОБОТІ САМООСВІТИ ПСИХОЛОГА В УМОВАХ ВІЙНИ	167
<u>Торба Н.Г.</u> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	173
<u>Філіпович А.Ю.</u> СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	172
<u>Чертов В.І.</u> ВИКОРИСТАННЯ QR-КОДІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	182
<u>Шевчук С.С.</u> ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЦИФРОВОЇ ДИДАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	185
<u>Юденкова О.П.</u> ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ДИДАКТИКИ	192

**Єрмоленко А.Б. ВИПЕРЕДЖУВАЛЬНА МОДЕЛЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ
ОСВІТИ – КЛЮЧОВИЙ ТРЕНД РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ
ДЛЯ ПОВОЄННИХ ПОТРЕБ ОСОБИСТОСТІ, СУСПІЛЬСТВА,
ЕКОНОМІКИ.....204**

ПРЕСРЕЛІЗ

Міжрегіонального науково-практичного семінару «Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики».

У МЕЖАХ СПІВПРАЦІ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЦЕНТРУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЦЕНТРУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ БУЛО ПРОВЕДЕНО МІЖРЕГІОНАЛЬНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР «РОЗВИТОК НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ЗАСАДАХ ЦИФРОВОЇ ДИДАКТИКИ».

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДЗВО «УНИВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

23 березня 2023 року об 11:00

Міжрегіональний науково-практичний семінар «Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики»

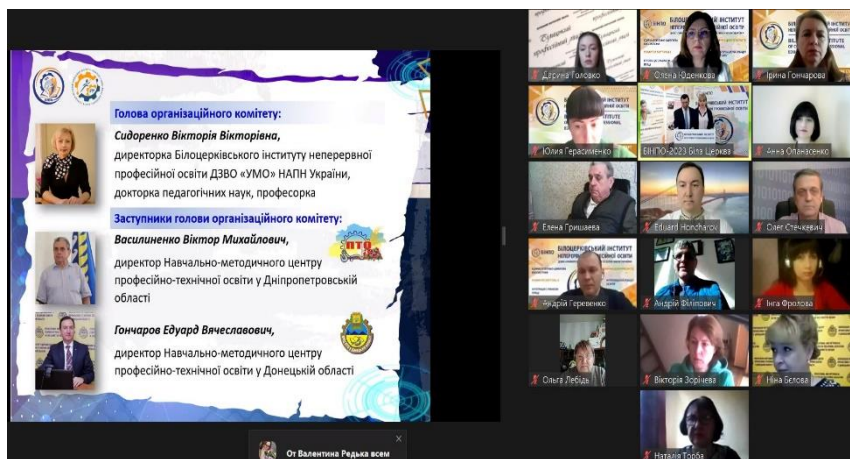
Посилання: <https://us02web.zoom.us/j/86068759209?pwd=UWRabFZqQ3ZScTkzODNQWj1cEVQZz09>

Ідентифікатор конференції: 860 6875 9209 Код доступу: 698555

23 березня 2023 року на базі Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО УМО НАПН України було проведено Міжрегіональний науково-методичний

науково-практичний семінар «Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики».

Організаторами заходу виступили кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО УМО НАПН України, Навчально-методичний

центр професійно-технічної освіти у

Дніпропетровській області та Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Донецькій області.

Цифровізація змінює цінності та сфери діяльності існуючих галузей. Технологічні досягнення, викликані Четвертою промисловою революцією (Industry 4.0), розвиваються неймовірно швидкими темпами, змінюючи спосіб нашого життя, роботи та функціонування суспільства в цілому. Таким чином, в результаті цифрової еволюції з'явилася нова освітня модель Education 4.0 (Освіта 4.0), яка була розроблена у відповідь на Industry 4.0 (Індустрія 4.0). Цифровізація в професійній освіті приводить до створення нової освітньої ситуації шляхом включення до системи освіти нових ролей викладачів, майстрів виробничого навчання, здобувачів освіти, представників роботодавців, що відповідно змінює конфігурацію відносин між основними учасниками цього процесу. У зв'язку з цим, метою заходу стало обговорення шляхів розширення освітнього і дослідницького простору цифрової освіти та розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики, педагогіки; можливість пошуку сучасних практик урізноманітнення форм і методів навчання, спрямованих як на потреби здобувачів освіти, так і на врахування вимог й запитів ринку праці та цифрового суспільства; привернення уваги до концепції навчання упродовж життя (Life Long Learning) в умовах глобальної цифровізації.

Модераторами семінару стали: Мандрагеля Володимир Андрійович, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, доктор філософських наук, професор, та

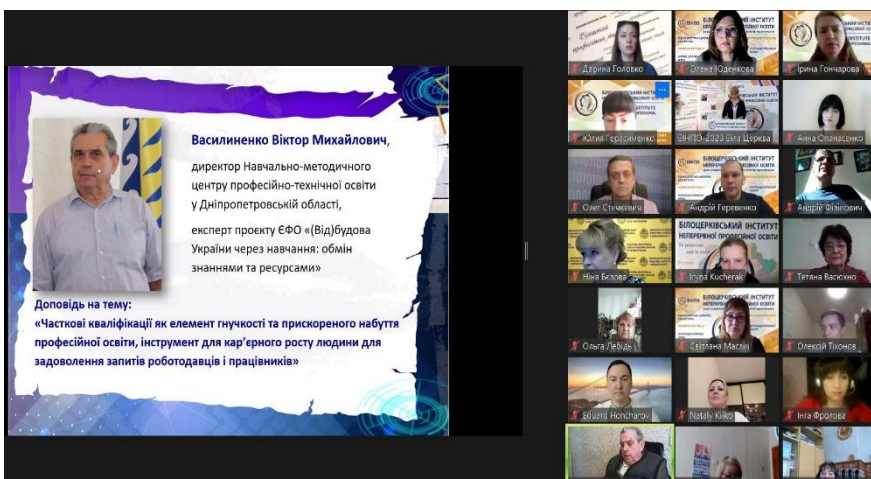
Мозгова Світлана Віталіївна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти.

Інтерактивна карта від учасників семінару: «Відчуття як ресурс. Наші емоції на шляху трансформації до цифрової педагогіки»

З вітальним словом та пропозицією взяти участь у створенні інтерактивної карти емоційного навантаження процесу цифровізації виступив Єрмоленко Андрій Борисович, заступник директорки Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України.

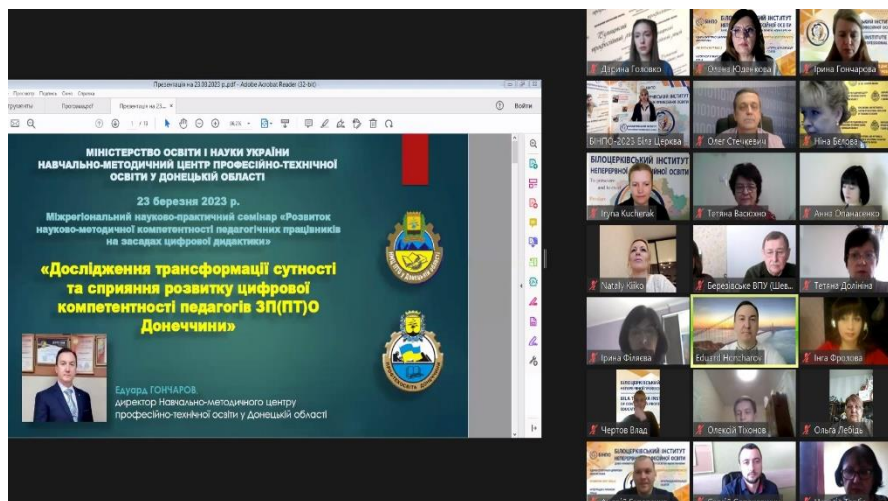

Пленарна частина семінару розпочалася із доповіді Василенка Віктора Михайловича, директора Навчально-методичного

центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, експерта проекту ЄФО «(Від)будова України через навчання: обмін знаннями та ресурсами» та Гришаєвої Олени Вікторівни, заступниці директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, експертки проекту ЄФО «(Від)будова України

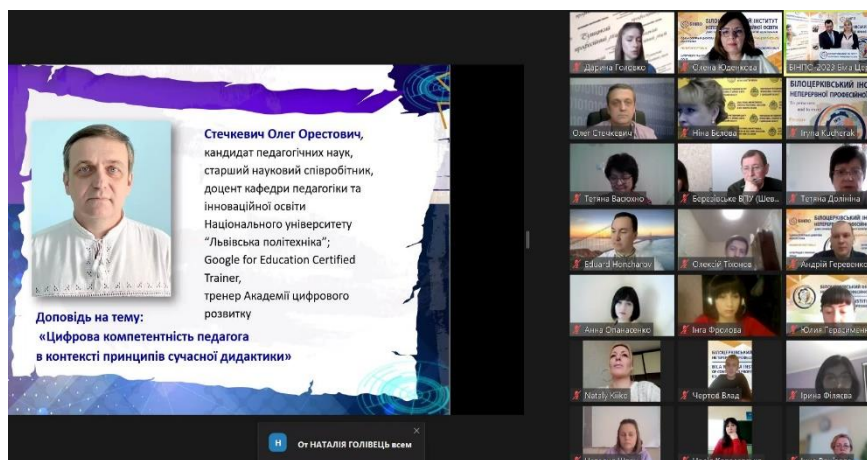
через навчання: обмін знаннями та ресурсами». на тему: «Часткові кваліфікації як елемент гнучкості та прискореного набуття професійної освіти, інструмент для кар'єрного росту людини для задоволення запитів роботодавців і працівників».

Результати ґрунтовного аналізу роботи ЗП(ПТ)О Донецької області представив Гончаров Едуард Вячеславович, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області у доповіді: «Дослідження трансформації сутності та сприяння розвитку цифрової компетентності педагогів ЗП(ПТ)О Донеччини».

Зацікавленість учасників семінару викликала доповідь: «Цифрова компетентність педагога контексті принципів сучасної дидактики»

Стечкевича Олега Орестовича, кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника, доцента кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»; Google for Education Certified Trainer, тренера Академії цифрового розвитку

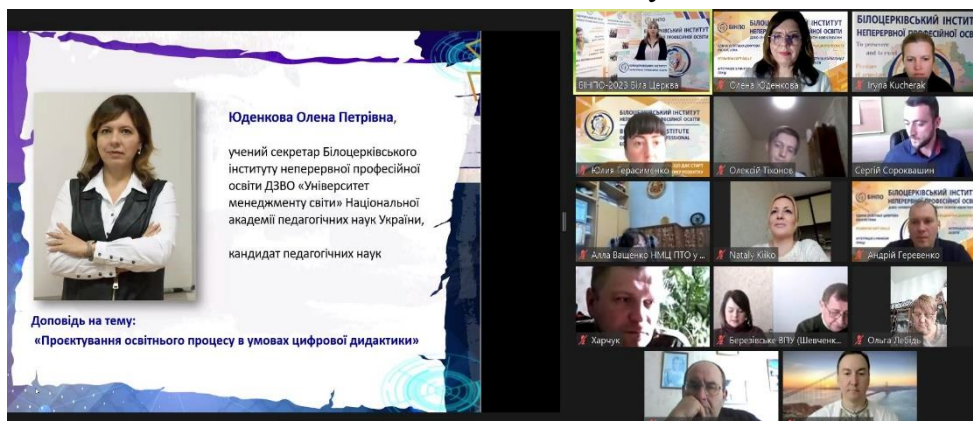

інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»; Google for Education Certified Trainer, тренера Академії цифрового розвитку.

Мандрагеля Володимир Андрійович, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, доктор філософських наук, професор представив «Основні напрямки «Плану дій цифрової освіти» Європейського союзу на 2021-2017 рр.: досвід для України».

Тема: «Сучасні підходи до організації дистанційного навчання дорослих» була висвітлена у презентації Сороквашина Сергія

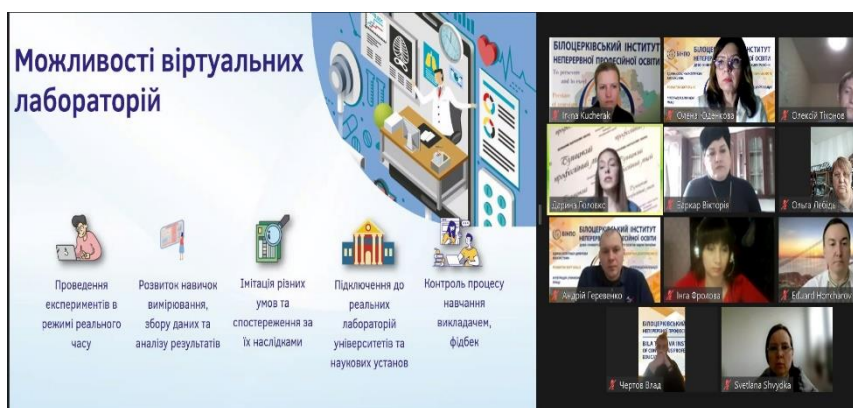
Володимировича, заступника директора з навчально-методичної роботи Дніпропетровського центру професійно-технічної освіти державної служби зайнятості, кандидата педагогічних наук.

Юденкова
Олена
Петрівна,
учений
секретар

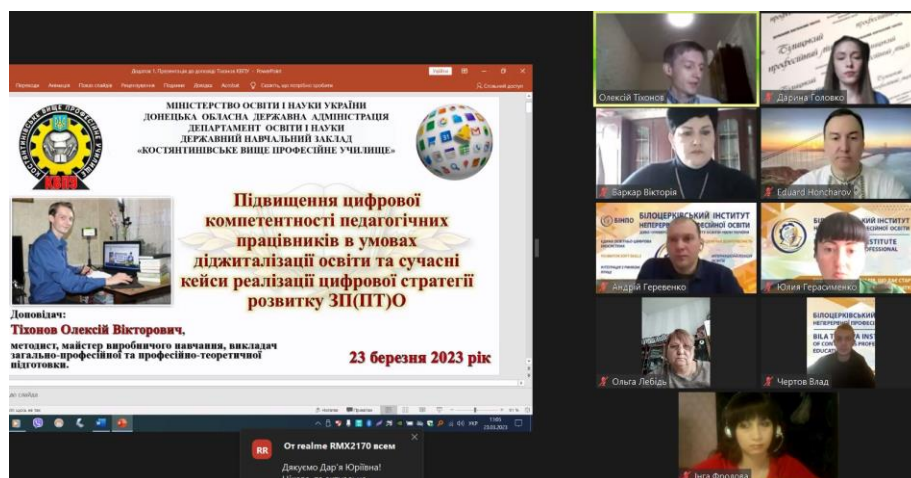
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту світу» Національної академії педагогічних наук України, кандидатка педагогічних наук ґрунтовно проаналізувала питання «Проектування освітнього процесу в умовах цифрової дидактики».

Також інформативними та практикоорієнтованими були доповіді: Ващенко Алли Павлівни, методистки Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у

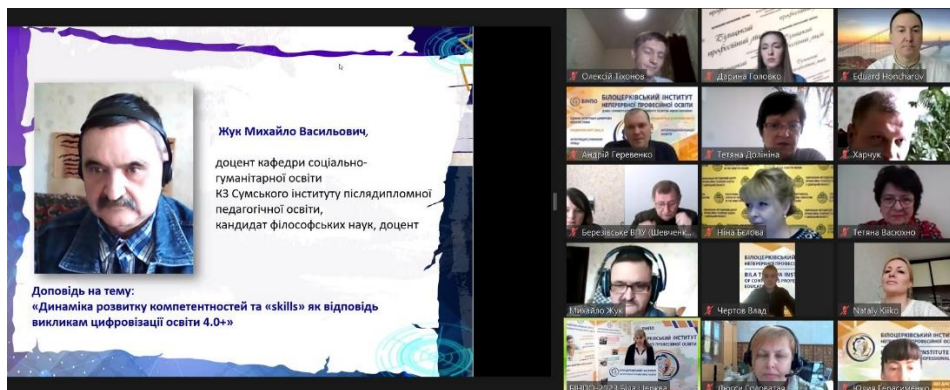

Дніпропетровській області, Головка Дар'ї Юріївни, викладачки хімії та біології Державного навчального закладу «Білицький професійний ліцей».

Активні коментарі учасників семінару викликали інноваційні та нестандартні доповіді: Тіхонова Олексія Вікторовича, методиста, майстра виробничого навчання, викладача ЗП та ПТП ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище», Жука

Михайла Васильовича, доцента кафедри соціально-гуманітарної освіти КЗ Сумського інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидата філософських наук та Сіренко Ніни Іванівни, методистки Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області.

Заключною, проте надзвичайно важливою стала доповідь Белової Ніни Олександрівни, заступниці директора з методичної роботи Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області з темою, що є надзвичайно актуальною сьогодні: «Виховна та соціально-психологічна складова організації цифрового освітнього процесу в ЗП(ПТ)О Донеччини в умовах воєнного стану».

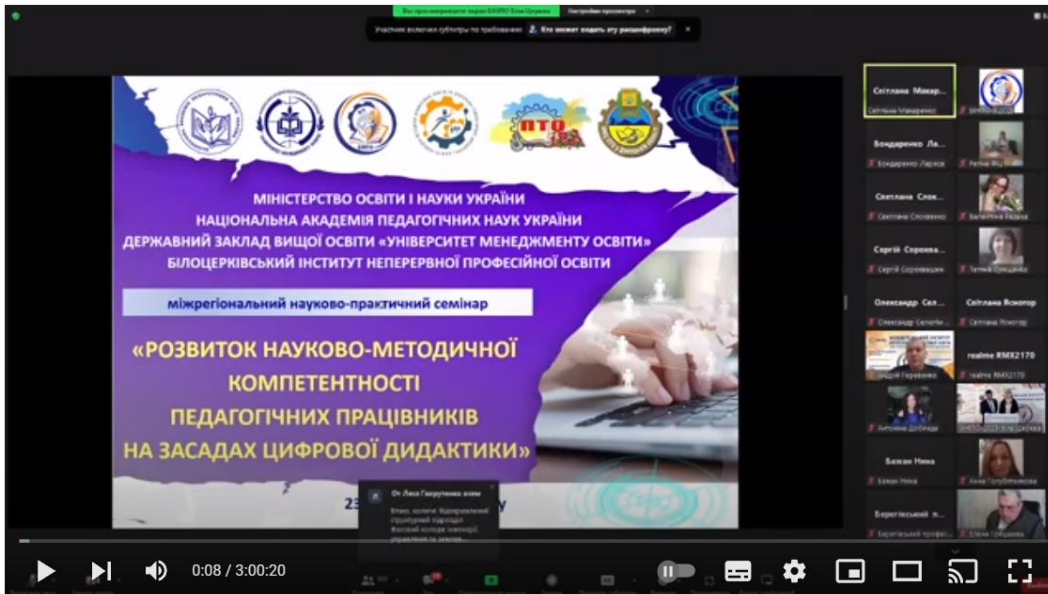
Всього у Міжрегіональному семінарі було зареєстровано 258 осіб, одночасно спостерігалось більш ніж 150 точок підключення. Варто зазначити, що за 3 години роботи семінару кількість підключень залишалася стабільною аж до кінця, що говорить про зацікавленість актуальністю проблематики.

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти дуже вдячний співорганізаторам семінару за щирі підтримку та допомогу в організації зустрічі, а шановним доповідачам висловлює подяку за ґрунтовну підготовку та цікаві доповіді. Команда науково-педагогічних працівників БІНПО та його керівництво намагаються системно під час моніторингових досліджень на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної освіти виявляти їх болі,

проблеми і через систему формування нових професійно-педагогічних компетентностей пропонувати нові рішення, знімати бар'єри. Сьогодні БІНПО працює під задачі, проблеми, дефіцити педагогічного працівника закладу професійної освіти, намагається вкладатися у його розвиток відповідно до завдань програми великої трансформації «Освіта 4.0: український світанок», яка була підготовлена командою МОН на основних засадах та принципах Плану відновлення України.

Повний запис міжрегіонального семінару доступний на ютуб-каналі БІНПО за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=-Q1G1BQLR7k>

РОЗВИТОК НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ЗАСАДАХ ЦИФРОВОЇ ДИДАКТИКИ

БІНПО

Підписалося 237 користувачів

Ви підписалися

3

Поділитися

ПРОГРАМА

Міжрегіонального науково-практичного семінару «РОЗВИТОК НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НА ЗАСАДАХ ЦИФРОВОЇ ДИДАКТИКИ»

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова організаційного комітету:

Сидоренко Вікторія Вікторівна, директорка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, докторка педагогічних наук, професорка кафедри педагогіки, психології та менеджменту;

Заступники голови організаційного комітету:

Василиненко Віктор Михайлович, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області;

Гончаров Едуард Вячеславович, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області.

Члени організаційного комітету:

Єрмоленко Андрій Борисович, заступник директора з навчальної роботи Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, кандидат політичних наук, доцент;

Юденкова Олена Петрівна, учений секретар Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, кандидат педагогічних наук;

Мандрагеля Володимир Андрійович, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, доктор філософських наук, професор;

Гришаєва Олена Вікторівна, заступник директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області;

Белова Ніна Олександрівна, заступник директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області;

Тітова Людмила Олександрівна, старший лаборант кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО УМО НАПН України.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Модератори конференції:

Мандрагеля Володимир Андрійович, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, доктор філософських наук, професор

Мозгова Світлана Віталіївна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

Проведення пленарного засідання в режимі онлайн за посиланням:

<https://us02web.zoom.us/j/86068759209?pwd=UWRabFZqQ3ZScTkzODNQWj1cEVQZz09#success>

Загальний доступ до трансляції відкрито на YouTube-каналі БІНПО за посиланням: <https://youtube.com/live/-Q1G1BQLR7k>

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ

Сидоренко Вікторія Вікторівна, директорка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, докторка педагогічних наук, професорка;

Василиненко Віктор Михайлович, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області;

Гончаров Едуард Вячеславович, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області.

НАУКОВІ ДОПОВІДІ І ВИСТУПИ

Цифрова компетентність педагога в контексті принципів сучасної дидактики

Стечкович Олег Орестович, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету “Львівська політехніка”; Google for Education Certified Trainer, тренер Академії цифрового розвитку.

Часткові кваліфікації як елемент гнучкості та прискореного набуття професійної освіти, інструмент для кар’єрного росту людини для задоволення запитів роботодавців і працівників

Василиненко Віктор Михайлович, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, експерт проєкту ЄФО «(Від)будова України через навчання: обмін знаннями та ресурсами» та **Гришаєва Олена Вікторівна**, заступник директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, експерт проєкту ЄФО «(Від)будова України через навчання: обмін знаннями та ресурсами».

Дослідження трансформації сутності та сприяння розвитку цифрової компетентності педагогів ЗП(ПТ)О Донецчини

Гончаров Едуард Вячеславович, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області.

Основні напрямки «Плану дій цифрової освіти» Європейського союзу на 2021-2027 рр.: досвід для України

Мандрагеля Володимир Андрійович, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту світи» Національної академії педагогічних наук України,

доктор філософських наук, професор.

Сучасні підходи до організації дистанційного навчання дорослих

Сороквашин Сергій Володимирович, заступник директора з навчально-методичної роботи Дніпропетровського центру професійно-технічної освіти державної служби зайнятості, кандидат педагогічних наук.

Проектування освітнього процесу в умовах цифрової дидактики **Юденкова Олена Петрівна**, учений секретар Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту світи» Національної академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук.

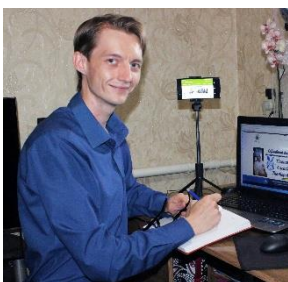
Про організаційну роботу НМЦ ПТО та її результативність щодо функціонування мережевої академії CISCO

Ващенко Алла Павлівна, методистка Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області.

Виховна та соціально-психологічна складова організації цифрового освітнього процесу в ЗП(ПТ)О Донеччини в умовах воєнного стану

Белова Ніна Олександрівна, заступник директора з методичної роботи Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області.

Підвищення цифрової компетентності педагогічних працівників в умовах діджиталізації освіти та сучасні кейси реалізації цифрової стратегії розвитку ЗП(ПТ)О

Тихонов Олексій Вікторович, методист, майстер виробничого навчання, викладач ЗП та ПТП ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище».

Динаміка розвитку компетентностей та «skills» як відповідь викликам цифровізації освіти 4.0+

Жук Михайло Васильович, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти Комунального Закладу Сумського інституту післядипломної педагогічної освіти.

Алгоритм забезпечення якості дистанційного навчання в умовах розбудови ВСЗЯО

Сіренко Ніна Іванівна, методистка Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області.

Цифрові технології у формуванні практичних та дослідницьких навичок здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти

Головка Дар'я Юрійвна, викладачка хімії та біології Державного навчального закладу «Білицький професійний ліцей».

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ

Єрмоленко Андрій Борисович, заступник директора Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, кандидат політичних наук, доцент.

ТЕЗИ

**учасників Міжрегіонального науково-практичного семінару
«Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних
працівників на засадах цифрової дидактики»
ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В
ОСВІТНЬОМУ**

**Баркар В.І., в.о.директора ДНЗ «Білицький професійний ліцей», (м.
Білицьке, Донецької області)**

Проблема організації дистанційного навчання

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про освіту» п. 4 «Дистанційна форма здобуття освіти – це індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого–педагогічних та інформаційно – комунікаційних технологій».

Тому карантин, який був запроваджений державою через пандемію коронавірусу та введення військового стану зобов'язав викладачів проводити освітній процес дистанційно. Ми одержали багато плюсів і мінусів, але вже маємо певний досвід і втілюємо у життя важливу компетентність «Вчитись продовж усього життя» задля досягнення якісної освіти і розкриття талантів наших учнів.

Застосування «цифрових» технологій в освіті – наразі одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Вони дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. Як результат – здобувачі освіти набагато краще засвоюють інформацію, перебуваючи в емоційно–комфортному середовищі, не втрачають бажання навчатись, створювати нові знання та інновації. «Цифрові» технології дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. Одним із

головних інструментів успіху є наскрізне застосування інформаційно-цифрових технологій в освітньому процесі. Сучасний викладач має навчитися створювати та використовувати мультимедійний та інтерактивний контент, щоб зацікавити цифрове покоління учнів. Тому зараз в Україні все більшого значення набуває використання хмарних технологій у професійній діяльності педагогічного працівника, адже має ряд переваг перед традиційними формами роботи та засобами навчання. Насамперед – це доступність та безкоштовність, відсутність витрат на програмне забезпечення, технічну підтримку роботи програмного засобу, інтерактивність, групова спільна робота, можливість використання мобільних пристроїв, співпраця та взаємодія усіх учасників освітнього процесу, можливість доступу до навчальних матеріалів з будь-якого пристрою (планшет, смартфон) при наявності високошвидкісної мережі Інтернет. За допомогою сучасних web сервісів викладачі можуть легко та швидко створювати різні ситуації та інтерактивні завдання для активної взаємодії з учнями. На сьогодні існує велика кількість сучасних технологій візуалізації інформації: мобільне навчання, хмарні технології, віртуальні лабораторії, гейміфікація, робототехніка, скрайбінг, створення інтелект-карт та інші.

Усе, що може робити вчитель без сучасних інструментів – конкурувати з Google, тобто надавати інформацію. Учням потрібно навчитися працювати з інформацією, оцінювати інформаційні джерела, вміти працювати в команді, аналізувати та презентувати кінцевий продукт не лише в текстовому форматі.

Примхливих здобувачів освіти зацікавити нелегко, але у цьому можуть допомогти сучасні технології. Саме вони допомагають педагогам проводити заняття більш динамічно, ефективно, емоційно та насичено. Нові технології можуть «оновити» заняття відео - та аудіоінформацією, віртуальною лабораторією та картами, онлайн - експериментами з різних навчальних предметів тощо.

Проблема організації дистанційного навчання у професійній освіті є надзвичайно актуальною в умовах тривалого карантину та під час військового стану. Перед педагогами постали нові проблеми:

- як ефективно взаємодіяти з учнями дистанційно;
- які додатки допоможуть просто і дієво взаємодіяти з учнями;
- у чому особливості онлайн-уроків;
- як якісно доносити матеріал;
- як перевіряти завдання;
- які завдання підходять для такої взаємодії;
- які додатки найпростіші у використанні.

На ці та інші запитання спробуємо пошукати відповіді. Найбільш дієвими, простими, ефективними та безкоштовними для створення мультимедійного, інтерактивного контенту для комунікації, спільної роботи, візуалізації та гейміфікації навчання, як показала практика, є такі web сервіси: **ZOOM, TIMS, , ClassDojo** тощо.

Особливості роботи з сервісом ClassDojo

Ідея ClassDojo полягає в створенні зручної, наочної, легко керованої системи заохочення з різними ролями і рівнями доступу. Перевага цього сервісу в можливості зареєструватися:

- **в якості викладача** (який і буде створювати бейджи, ставити цілі, збирати статистику і робити групові розсилки);
- **в якості учня** (якому надсилається персональний код для доступу до свого профілю, де він може змінити свій аватар і налаштувати профіль під себе);
- **як батьки** (які мають доступ до профілю своєї дитини).

Саме тому важливо обговорити особливості роботи з **ClassDojo**, можливості використання сервісу для організації дистанційного навчання.

Заохочувати в учнів їх моральні якості і при цьому не заважати освітньому процесу цілком реально. Гейміфікувати навчання та давати

батькам дієвий зворотній зв'язок – це просто. На допомогу педагогу приходять інтуїтивно зрозумілий і простий застосунок – **ClassDojo**.

Гейміфікація (ігрові рішення, ігрові елементи, прикладні ігри тощо) та її застосування в освітньому процесі є необхідною передумовою як досягнення дидактичних цілей, так і забезпечення повноцінного та всебічного розвитку здобувачів освіти, формування компетенцій та надкомпетентнісних навичок.

ClassDojo був розроблений в 2011 році учителем з Великобританії Семом Чодхарі і Лайамом Доном, розробником MMO-ігор. За допомогою цього сервісу викладач може швидко і просто оцінювати класну та домашню роботу, і навіть виставити відмітку про поведінку на уроці. Зручний, яскравий, українізований інтерфейс, симпатичні аватари, цікаві для сприймання учня, можливість роботи, як зі стаціонарного комп'ютера, так із планшета чи смартфона. **ClassDojo** можливо використовувати на різних уроках, адже є можливість не просто оцінити діяльність учнів, а й побачити рейтинг кожного учасника в цікавій ігровій формі.

Щоб долучитись до роботи в **ClassDojo**, слід пройти реєстрацію на сайті, попередньо авторизувавшись та обравши роль викладача, учня, батьків, чи адміністрації. Якщо вашого навчального закладу в переліку немає, то його слід зареєструвати і для нього буде виділений простір. У даному застосунку на правах викладача можна створювати бейджі, розробляти завдання, відображати рейтинг кожного учня в процесі роботи усієї групи, в якості учня можна одержати персональний код для доступу до свого профілю, де потрібно обрати аватар та зробити власні налаштування, батькам надається доступ для перегляду успішності.

Налаштування групи викладачем проходить у чотири етапи: створення класної кімнати з назвою, додавання учнів, налаштування заохочувальних бейджів, відправка кодів учням. Аватари кожному учню присвоюються випадковим чином, потім кожен учень може вибрати собі

аватар до вподоби. У вікно додавання учнів можна сміливо копіювати вже готовий список групи і система його сприймає автоматично. Можна створювати необмежену кількість груп.

Отже, якщо потрібний сервіс, який надасть швидкий відгук учням про їхню роботу в класі і мотивуватиме їх до ефективної навчальної діяльності, слід звернутись до освітньої платформи **ClassDojo**

Додаткові освітні сервіси

- **Thinglink**(<https://www.thinglink.com>), Glogster (<http://edu.glogster.com>) – web сервіси для створення інтерактивних плакатів, які перетворюють звичайні картинки в інтерактивні об'єкти. Інтерактивність зображення досягається за рахунок додавання в нього міток з текстовими підказками, посиланнями на відео, музику, текст або зображення.

- **Tiki-Toki** – web сервіс для створення інтерактивних часових стрічок подій із додаванням фото, аудіо та відеоматеріалів. Сервіс надає можливість безкоштовно створювати свої таймлайни і ділитися ними з колегами та учнями.

- **Mindomo**, Mindmeister (<https://www.mindmeister.com>), Spiderscribe (<https://www.spiderscribe.net/>) – web сервіси для створення карт пам'яті, ментальних карт тощо. Ці сервіси дають змогу організувати інформацію так, щоб мозку було максимально легко працювати з нею. У вузлах карти можуть міститися: простий текст, картинка (jpg, png), дата (календар), карта (GoogleMap), або прикріплений файл. Можливий експорт до jpg і png. За допомогою технології майндмеппінг можна навчитися мислити абсолютно по-новому, використовуючи потенціал обох півкуль мозку.

- **Powtoon.com** (<https://www.powtoon.com>), SparkolVideoScribe (<https://www.sparkol.com/>) – web сервіси для створення анімаційних роликів, інтерактивної інфографіки, презентацій та відеоскрайбінгу. Готове відео можна опублікувати на YouTube або Vimeo, а також завантажити в вигляді

форматів Ppt, Pdf або вбудувати на свій сайт/блог за допомогою HTML коду. За допомогою скрайбінгу можна швидко привернути увагу слухачів, забезпечити їх додатковою інформацією та виокремити головні моменти доповіді.

- **Wordart.com** (<https://wordart.com/>), **Worditout** (<https://worditout.com>) – web сервіси для візуалізації, створення хмари тегів (слів). За допомогою хмар слів можна візуалізувати термінологію з певної теми у більш наочний спосіб. Це сприяє швидкому запам'ятовуванню інформації.

- **Kahoot, Plickers, ClassMarker** (<https://www.classmarker.com/>) – web сервіси, що дозволяють легко створювати, обмінюватися і грати у веселі навчальні ігри або вікторини під час уроку. Такий вид роботи сприяє формуванню пізнавального інтересу учнів, результати автоматично оцінюються і відображаються в режимі реального часу.

- **Padlet.com** (<https://padlet.com>) – віртуальна дошка, на яку можна прикріплювати фото, файли, посилання на сторінки Інтернету, замітки. Стіна може модеруватися кількома учасниками, доступ для читання і редагування може бути відкритий усім бажаним.

Застосування вище перелічених web сервісів у практичній діяльності педагогічного працівника надає можливість інтенсифікувати процес навчання, підвищити рівень професійної підготовки викладача, а також сприяє розвитку наскрізних умінь учнів.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Берегова І.В., студентка Білоцерківського інституту неперервної освіти
(м. Біла Церква Київська обл.) *Інноваційні технології (Цифрові технології, освіта, технології в освіті, модернізація освіти. Інформаційне суспільство, інноваційні інформаційні технології.*

Науковий керівник: канд.пед.наук, доцентка кафедри педагогіки,
психології та менеджменту Кучерак І.В.

На сьогодні інформаційно-цифрові засоби та технології розвиваються стрімкими темпами, охоплюючи усі сфери життя сучасного суспільства - науково-технічну, політичну, соціальну, екологічну, економічну. Освіта не є винятком. Адже саме вона відіграє особливу роль в інформатизації суспільства.

Визначальним є те, що система освіти готує людину до життя, в якому інформаційно-цифрове середовище стає необхідною умовою ефективності, безпеки, комфорту життєдіяльності в усіх сферах суспільного буття, а отже і високої його якості.

Цифрова трансформація суспільства – імператив формування майбутніх поколінь соціальної самоорганізації людської цивілізації. Зважаючи на це, актуальність порушеної тематики не викликає сумнівів.

Мета дослідження полягає у аналізі місця та ролі сучасних інновацій, зокрема інформаційних технологій, в процесі інноваційного розвитку освіти на шляху до євроінтеграції.

Досягнення цієї мети потребує розв'язання таких завдань:

- визначити зміст основного й опорного поняття «інноваційний розвиток освіти», його напрями та структуру;
- проаналізувати структуру, напрями та основні складники інноваційного розвитку освіти;
- дослідити місце та роль інформаційних технологій в стратегії інноваційного розвитку освіти.

Об'єктом дослідження є процес інноваційного розвитку освіти.

Предметом – умови оптимізації інноваційного розвитку.

Під інноваційними технологіями навчання ми розуміємо нові, оригінальні технології (методи, засоби, способи) створення, передавання і зберігання навчальних матеріалів, інших інформаційних ресурсів освітнього призначення, а також технології організації і супроводу

навчального процесу (традиційного, електронного, дистанційного, мобільного) за допомогою телекомунікаційного зв'язку і комп'ютерних мереж, що цілеспрямовано, систематично й послідовно впроваджуються в освітню практику.

Сучасні інноваційні технології побудовані на основі особистісно-орієнтованого педагогічного процесу, активізації та інтенсифікації діяльності, підвищення ефективності управління та організації навчального процесу.

Основними рисами освіти інноваційних систем є: виникнення й розвиток глобальної системи освіти, безперервність освіти протягом усього життя людини з переважанням самоосвіти, демасифікація та індивідуалізація освіти, зростання різноманітності освітніх стандартів і спеціальностей, орієнтованість на синтез найновіших наукових знань і методологій, перехід від формально-дисциплінарного до проблемно-активного типу навчання, широке застосування інноваційних інформаційних технологій [11, с. 153-154].

Немає сенсу сперечатися про те, який з двох підручників (традиційний чи електронний), який з двох підходів (традиційна педагогіка чи альтернативна) мають перевагу. Сучасна дидактика знає велику кількість підходів до організації навчання. І число їх постійно збільшується. Нинішній світ плюралістичний, численні й освітні підходи. Кожен з них потребує власної програмної підтримки для здійснення навчального процесу [4, с. 75-76].

Комп'ютерні навчальні технології з високою ефективністю можуть функціонувати на всіх рівнях освіти. Розробка методики впровадження нових інформаційних технологій повинна вестись не ізольовано, а в єдиному комплексі в системі "початкова школа — середня — вища". Студенти вищого навчального закладу повинні оволодіти професійно-орієнтованими комп'ютерними технологіями та вміти їх

використовувати в подальшій діяльності в умовах інформаційного суспільства [3, с. 7-8].

Розвиток телекомунікаційних технологій, обумовлений науково-технічним прогресом, досяг деякої критичної грані, після якої ми спостерігаємо якісні зміни інформаційного середовища, що оточує індивіда, що у свою чергу викликало ланцюг якісних змін у всіх сферах його існування. Стосовно сфери освіти ці зміни класифікуються як зміна основної парадигми: якщо раніше для того, щоб навчатися викладач був головним джерелом професійної інформації, що зумовлювало репродуктивну методику навчання як очолюючу, то тепер учень зустрічається з безліччю цілком доступних джерел. Функція викладача стає іншою: він повинен навчити дитину орієнтуватися в цьому інформаційному середовищі, повинен розвинути його творчі та інтелектуальні здібності, у тому числі здатність до самоосвіти. Саме ця обставина робить використання інформаційних технологій, інформатизацію навчального процесу головним засобом здійснення переходу до інноваційної освіти, на що вказується в цілому ряді документів стратегічного і науково-дослідного характеру [9, с. 42-44].

XXI вік – століття освіти, у зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність створення системи інноваційної освіти, початковим пріоритетом якої повинне стати формування вільної і відповідальної особи здатної конструктивно працювати в проблемних ситуаціях, що поєднує професійну компетентність з цивільною відповідальністю, що володіє належним світоглядним кругозором і етнічною свідомістю, формування її перетворюючого інтелекту інноваційних здібностей і творчої інноваційної діяльності на основі гуманізації навчально-виховного процесу [5, с. 74].

Перша і головна суперечність формується на межі реальних можливостей і волевиявлення суб'єкта управління освітою матеріального забезпечення процесу впровадження інформаційних технологій: кожен розуміє нагальну потребу інформатизації освіти і, разом з тим, далеко не

кожен керівник (менеджер освіти, управлінець, державний діяч, розпорядник державних коштів, бізнесмен тощо), навіть при наявних можливостях здатен інвестувати в цей процес належні кошти [13, с. 11-12].

До труднощів впровадження інноваційних технологій у вищих навчальних закладах можна віднести також діючий стандарт у вигляді переліку дисциплін нормативної і вибіркової частини навчального плану ВНЗ, який розроблений науково-методичною комісією, що не дає можливості активно впроваджувати нові інформаційні технології і дисципліни в учбовий процес. Цей перелік занадто перевантажений дисциплінами, які не влаштовують навчальні заклади [14, с. 30-31].

Таким чином, інноваційні технології позитивно впливають на процес навчання і виховання. Вони змінюють схему передачі знань і методи навчання. Впровадження таких технологій у систему освіти в умовах становлення інформаційного суспільства ґрунтується на застосуванні різних новітніх методів, так як людство розвивається і кожен педагог намагається йти в ногу з часом з застосуванням комп'ютерів і телекомунікацій, спеціального устаткування, програмних і апаратних засобів, систем обробки інформації тощо.

Хоч сучасні освітні технології й узасадничені трьома основними чинниками технічного гатунку — комп'ютерною технікою, інформаційними мережами і мультимедійними засобами, — однак спрямовані вони на людину і покликані сприяти її розвитку. Комп'ютерна техніка допомагає індивідуалізувати навчання, налагодити зворотний зв'язок з тим, хто навчається, звільнити суб'єктів навчального процесу від рутинної роботи. Завдяки людині така техніка в процесі її використання набуває особливого змісту. Щодо цього у практичній педагогіці навіть склалися не тільки такі пріоритетні напрями аналізу застосування комп'ютера, як вивчення основ інформатики й обчислювальної техніки чи керування освітніми установами і навіть регіональними освітніми системами. Особлива увага нині стала приділятися і впровадженню

інформаційних технологій в освітній процес, розгортанню системи освіти на підставі використання найсучасніших інформаційних технологій.

З прийняттям нової парадигми освіти (гуманістичної, особистісно-орієнтованої) та поширенням педагогічних досліджень, об'єктом яких є оновлені форми навчання, розвиток науки управління в цілому, значно актуалізується проблема впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес не тільки середньої школи а і дошкільних закладів. Вченими доведено, що прискорення темпу життя, великий потік знань, що впливає на сучасну людину, потребує від неї вміння швидко знаходити необхідне рішення, використовуючи для цього пошукові методи, користуючись великою кількістю різноманітних джерел інформації. У зв'язку з цим, серед традиційних форм та методів навчання, у педагогічній практиці все частіше використовуються інноваційні технології.

Отже, сучасні проблеми в освіті такі, що є потреба у фінансовому та навчально-методичному забезпеченні. Зазначимо складні умови праці під час воєнного стану. Тому є вагома потреба в інноваціях як ніколи раніше, адже нам потрібно відбудовувати державу, а без нового і прогресивного для успіху - ніяк не обійтись.

ВИХОВНА ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗП(ПТ)О ДОНЕЧЧИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Бєлова Н. О., заступник директора з методичної роботи Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області (м. Краматорськ Донецької області)

До повномасштабного вторгнення російської федерації в Донецькому регіоні функціонувало 32 заклади П(ПТ)О із загальним контингентом 10 тис. учнів. Ситуація змінилася після втрати контролю над частиною Донецької області. Кількість закладів П(ПТ)О регіону та здобувачів освіти

в них скоротилася. Наразі функціонують та здійснюють освітню діяльність 25 державних ЗП(ПТ)О із контингентом 6000 осіб.

Ми всі опинилися в жорстоких реаліях війни. Складна ситуація склалася і в Донецькій області. Протягом 2022 року вона постійно потерпала від ворожих ракетно-бомбових ударів та артилерійських обстрілів. В межах окремих територій області і наразі продовжуються активні бойові дії. Внаслідок цього частина закладів професійної (професійно-технічної) освіти опинилась на окупованих територіях, зазнала значних руйнувань та пошкоджень. Педагогічні працівники і здобувачі освіти вимушені залишати свої домівки та змінювати місце проживання.

Отже, змінилися умови життя і звичайні умови праці, але не змінилися наші намагання підтримувати освітній процес та ефективно працювати за всіма напрямками.

Виховання завжди було і залишається невід'ємною складовою освітнього процесу. Зрозуміло, що реалії сьогодення потребують переосмислення й перезавантаження змістового наповнення виховної системи.

В пріоритеті стає – збереження максимального виховного впливу на здобувачів освіти. Щоб цього досягти, треба правильно розставити акценти.

Сьогодні і педагоги і здобувачі професійної освіти переживають складні часи випробування моральних сил. За рік війни, так чи інакше кожен з нас пережив не одну стресову ситуацію. Зараз учні найбільше потребують підтримки та розуміння, академічні успіхи та оцінки відходять на другий план.

Тому одним із важливих пріоритетів в діяльності ЗП(ПТ)О наразі є забезпечення психологічної стійкості та збереження психологічного здоров'я всіх учасників освітнього процесу.

Життя та здоров'я людини – найвища соціальна цінність. Зараз це актуально як ніколи, тому ще одне з найважливіших завдань – навчити учнів

правилам безпеки, які допоможуть зберегти життя. Вони мають знати: які заборони та обмеження діють під час воєнного стану, що таке «тривожна валіза», як діяти під час повітряних тривог та обстрілів, що робити у випадку виявлення вибухонебезпечних предметів, як надавати першу домедичну допомогу.

Наступний аспект – адаптація та підтримка учнів з числа тимчасово внутрішньо переміщених осіб. За офіційними даними Міністерства реінтеграції в Україні офіційно обліковано близько 5 млн. внутрішньо переміщених осіб, однак їх реальна кількість значно більше. Скільки серед них учнів ЗПТО? Приблизно можемо сказати щодо здобувачів професійної освіти Донецької області. Наразі всі 25 ЗПТО евакуйовані. Їх контингент складає 6 тис. Зрозуміло, що абсолютна більшість учнів переселені до інших областей.

Не забуваємо, також, що сім ЗП(ПТ)О області продовжують навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, які закінчили загальноосвітні школи за спеціальною програмою, адже мають особливості розумового розвитку.

Згідно статистики значна частка здобувачів освіти з особливими освітніми потребами належить до пільгових категорій або вразливих груп учнівської молоді. Отже, соціальний та психологічний захист цих груп наразі є актуальним.

В умовах воєнного стану в Україні, у часи невизначеності, відсутності усталених рішень особливого значення для учасників освітнього процесу набуває здатність усвідомлено приймати рішення: вміти розрізняти інформаційні маніпуляції та ефективно протистояти їм. Отже, ще один важливий напрямок – розвиток критичного мислення та медіаграмотності.

Якщо ми не хочемо перетворитися на ще один інструмент ворога в інформаційній війні треба вчити довіряти лише офіційним джерелам та завжди перевіряти інформацію, особливо перш ніж поширювати її.

Без чого неможливе ефективне навчання та виховання?

По-перше, без дотримання всіма учасниками освітнього процесу єдиних правил. І нова реальність диктує нові правила – правила онлайн спілкування.

По-друге, без високої мотивації. Мотивація учнів і дистанційне навчання, здається, це непоєднувані речі. Насправді це омана. Адже інтерактив, правильний фідбек і творчі завдання здатні не лише втримати, а й підвищити мотивацію учнів.

Отже, медіаграмотність, дотримання учнями правил онлайн поведінки та їх стабільно-висока мотивація – запорука успішного дистанційного проведення навчальних та виховних занять.

Щоб зберегти на учнів максимально ефективний виховний вплив в умовах дистанційного навчання, педагоги повинні підлаштовуватись під реалії сьогодення, шукати нові ідеї та рішення. Зрозуміло, що цифровізація виховного освітнього простору вже стала безумовною необхідністю. Далі про дієві інструменти, які повинні стати нашою новою суперсилою!

1. Відеоконтент. На жаль, друковані матеріали, як тип контенту, останній час значно поступається своїми позиціями іншому типу – відео контенту.

З кожним роком молодь все більше часу приділяє перегляду відео. А значить нам треба все більше використовувати в роботі цей прийнятний і доступний для них тип контенту. «Менше тексту – більше візуалізації!»

2. Віртуалізація – ще один термін, що прийшов в наше освітянське життя зі світу комп'ютерних технологій. Від самого початку він мав на увазі створення штучного середовища. Сьогодні ми говоримо про віртуалізацію, як про ключ до розуміння сучасної дійсності, як про феномен освітнього простору. Віртуалізація може стати відправною точкою фундаментальних трансформацій процесу освіти.

Сама природа віртуального має різний характер – опосередкована людиною або машиною. У першому випадку явище виникає в процесі безпосередньої взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Другий випадок

передбачає зменшення міжособистісного спілкування, самостійне освоєння навчального матеріалу, широке використання гаджетів. Тобто, це саме те, що відбувається останнім часом з нами.

3. Соцмережі. Можна довго обговорювати їх переваги та недоліки. Проте один факт залишається незмінним — нам, педагогам, просто необхідно вміти використовувати їх можливості в своїй роботі. Адже соціальна мережа — це ще один ефективний інструмент.

Навчитися користуватися інструментом — це технічне питання. Важливим є те, що будь-якому інструменту потрібне призначення. Для нас цим призначенням є комунікація з вихованцями та здійснення ефективного виховного впливу поза живим спілкуванням.

Зрозуміло, що живе спілкування, робота у групі, спільна думка, навіть обійми, ніколи не замінить онлайн спілкування. Дистанційне навчання значно змінює традиційний спосіб комунікації. Учні можуть втрачати інтерес до процесу, важко проводити роботу у команді.

4. Тімбілдинг (командотворення). Налагодити відносини всередині учнівського колективу та організувати гармонійну взаємодію всіх його членів допоможе віртуальний тимбілдинг. Він дає можливість тим, незважаючи на фізичну дистанцію, відчувати зв'язок один з одним на особистому та командному рівні.

Існують різні види віртуальних активностей для командотворення, що допоможуть зберегти командний дух та максимального залучення учнів до спільних справ. Індикатором дієвої взаємодії всередині учнівського колективу є робота самоврядування.

Необхідно акцентувати увагу на наріжному камені процесу виховання — національно-патріотичному вихованні. Саме зараз воно набуло абсолютно нового значення і сенсу. На нього є великий запит від суспільства й, зокрема, молоді.

Саме тому ЗП(ПТ)О Донецької області, перебуваючи в евакуації і працюючи дистанційно, з подвійною силою продовжують проводити заходи національно-патріотичної спрямованості:

- влаштовують акції пам'яті,
- створюють навчальні проєкти, присвячені борцям за незалежність та свободу нашої країни,
- організовують онлайн зустрічі із ветеранами війни рф проти України,
- займаються волонтерською діяльністю.

Дійсно, любов до Батьківщини вимірюється не словами, а вчинками. Патріотизм – це спільні зусилля, які не залишають місця байдужості, коли кожен робить свій посильний внесок, відчуваючи серцем, де він потрібен.

Сьогодні кожен з нас по-новому осмислюємо своє призначення і свою відповідальність. Педагогічні колективи ЗП(ПТ)О Донецької області активно продовжують свою роботу і під час воєнного стану. Члени учнівського самоврядування стають неабиякою підтримкою для педагогів та своїх одногрупників, надихають всіх працювати з новими силами та надіями на успіх.

І поки є активні, креативні, небайдужі молоді люди, а поряд з ними такі ж педагоги, у системи професійної освіти є майбутнє і воно бачиться нам цікавим, корисним та успішним.

Віримо, що перемога за нами. Тримаємось та підтримуємо один одного.

Тільки в єдності наша сила!

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ

Болдескул О.В., викладач вищої категорії професійно-теоретичної підготовки ДНЗ ОБПУ МТС (м. Одеса)

Ключові слова: електронні засоби навчання, мультимедіа, інтернет-ресурси

Анотація. Стаття присвячена використанню інноваційних web-технологій, які забезпечують реалізацію інформаційної взаємодії учасників будь-якого процесу у різних режимах роботи інтернет.

Викладачі та учні можуть використовувати різні типи комп'ютерних засобів навчання. Інформаційні засоби навчання сприяють інтелектуальному розвитку учнів, підвищує якість та мотивацію навчання.

Одним із головних інструментів успіху навчання є наскрізне використання інформаційно-цифрових технологій в освітньому процесі. Сучасний вчитель має навчитися створювати та використовувати мультимедійний та інтерактивний контент, щоб зацікавити та мотивувати учнів до навчання.

Цифрові технології дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. Треба відмітити, що технології не замінюють викладача, а доповнюють його. Таким заняттям властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, часова необмеженість навчання.

Існує велика кількість сучасних технологій візуалізації інформації. Як показує досвід, найбільш розповсюдженими, дієвими, простими, ефективними та безкоштовними для створення мультимедійного,

інтерактивного контенту для комунікації, спільної роботи є такі web-сервіси: ZOOM, GOOGLECLASS, GOOGLEMEET тощо.

Дидактичні можливості сервісу Google Диск, включають інструменти для створення текстових документів, електронних таблиць, презентацій, тестів.

Використання викладачем в освітньому процесі сучасних технологій цифрового навчання забезпечує зворотний зв'язок, зокрема, через підсумкове та формувальне оцінювання, які надають різні дані щодо рівня розуміння учнями ключових понять навчального матеріалу та сформованості в них певних навичок.

Сучасне викладання характеризується використанням та застосуванням новітніх освітніх технологій, електронних засобів навчання. До електронних засобів навчання відносять віртуальні, інтерактивні, мультимедійні та ін.

«Електронні засоби навчання – це навчальні об'єкти, побудовані за допомогою комп'ютерних, телекомунікаційних, або Інтернет-комунікаційних технологій для використання в освітньому процесі».

Електронні засоби навчання допомагають викладачу реалізувати такі завдання:

- урізноманітнити форми подання інформації;
- урізноманітнити види навчальних завдань;
- забезпечити зворотній зв'язок, який може бути реалізований завдяки діалогічній взаємодії учень – викладач;
- розширити можливості самостійної діяльності;
- забезпечити індивідуалізацію навчального процесу;
- використовувати ігрові прийоми навчання;
- застосувати різні види навчальної діяльності предметно-змістовного, предметно-операційного та рефлексивного спрямування;

- урізноманітнити етапи уроку, зокрема етапи мотивації навчальної діяльності, узагальнення навчального матеріалу, підсумки уроку.

Під час роботи викладачем спеціальних дисциплін «Організація обслуговування у ресторанах», «Організація та техніка робіт бортпровідника», «Технологія приготування коктейлів» я відмітила, що учні не дуже проявляють зацікавленість у опануванні учбового матеріалу по навчальним посібникам, тому на своїх уроках я впроваджую електронні засоби інформації до уроків. Учні можуть вивчати сучасні види обслуговування, цікавитись і використовувати їх під час практичних робіт та виробничої практики.

Особливо актуально використовувати мультимедійні матеріали при викладанні навчального матеріалу, великого за обсягом, насиченим додатковим матеріалом.

Мультимедіа (англ. Multimedia) - контент, або зміст, який одночасно передається в різних формах: звук, анімована комп'ютерна графіка, відеоряд.

Вибір засобів навчання залежить від цілей і задач, змісту навчання, пізнавальних здібностей учнів, використовуваних організаційних форм і методів навчання, а також від дидактичних можливостей самих засобів навчання.

Працюючи викладачем «Одеського вищого професійного училища морського туристичного сервісу», мною були створені мультимедійні матеріали з предмету «Організація обслуговування у ресторанах» за темами: «Практичне відпрацювання тем теоретичного навчання», «Покрокова декантація вина». Ці матеріали доступні до перегляду користувачів у соціальних мережах.

<https://youtu.be/imjnXyZl1sY>

<https://youtu.be/moLuASnrK5k>

Також у навчальному процесі я використовую віртуальну дошку Padlet – це універсальна онлайн-дошка (онлайн-стіна) з інтуїтивним інтерфейсом, яку нескладно опанувати та легко застосовувати в навчальному процесі. Вона може бути використана для проектної роботи, пірінгової взаємодії, індивідуальних завдань чи як інструмент збору інформації від всіх учасників процесу в одному місці.

Особливим успіхом у учнів користується така ігрова платформа як Quizizz – це ігрова платформа для створення вікторин та тестів. Ця платформа дає можливість окрім картинок до завдань, додавати аудіо, відео в завдання.

Також хочеться відзначити український освітній онлайн-портал для вчителів naurok - місце, де кожен може отримати якісні знання. Цей портал пропонує: - для вчителів: безліч можливостей для підвищення кваліфікації викладачам, доступ до бібліотеки онлайн тестів, створення авторських тестів, оформлення та завантаження методичних розробок;

- для учнів: відкрита база тестів із різних тем для самоконтролю знань, інтеграція з особистим кабінетом вчителя, робота в реальному часі самостійно чи групою, безліч цікавих матеріалів.

Висновок. Технології цифрового навчання сприяють кращому засвоєнню знань та глибшому розумінню абстрактних понять завдяки наступним властивостям: мультимедійність, інтерактивність, адаптивність тощо. За допомогою цифрових технологій, викладач має можливість ширше застосовувати метод проєктів, метод дослідження тощо.

Впровадження цифрових технологій в освітній процес прискорює передачу і засвоєння знань, сприяє підвищенню якості навчання, що дає можливість майбутнім фахівцям успішно і швидко адаптуватися в сучасному суспільстві.

СУЧАСНІ ТЕХНІКИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Гайдай О. Ф., студентка магістратури ДЗВО «Університет
менеджменту освіти» Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти*

Формування ефективного іміджу викладача вищого навчального закладу та його підтримка впливає не лише на посилення позицій спеціаліста на ринку освітніх послуг, але й загалом дозволяє свідчити про рівень розвитку освіти в регіоні та в країні, що значною мірою позначається на іміджі освіти. І хоча, з одного боку, більшість викладачів мають певний імідж та репутацію, з іншого боку, – побудові іміджу, як цілеспрямованому неперервному процесу, рідко приділяється увага, адже це рухлива система, яку необхідно розвивати та підтримувати, адаптувати до умов, що змінюються. Для того, щоб ефективно сформувати власний імідж, коригувати його залежно від конкретних педагогічних завдань, необхідно володіти іміджевою компетентністю, певним багажем знань та умінь у галузі педагогічної іміджології та знати ключові підходи до формування позитивного іміджу, що підкреслює актуальність вивчення даної теми.

Концептуальні питання іміджології були обґрунтовані Л. Брауном, П. Бердом, В. Шепелем, Н. Барною. Класики педагогіки А. Макаренко та В. Сухомлинський, хоч і не оперували категорією «педагогічний імідж», у своїх роботах приділяли значну увагу педагогічному авторитету та закономірностям становлення педагогічної майстерності, що теж можна вважати першими спробами вивчення іміджу викладача. Питання педагогічного іміджу розглядали такі вчені як С. Байда, А. Калюжний, О. Кононенко, Є. Карпов, Л. Колесникова, Т. Зеленська, Н. Тарасенко. Ключові аспекти та закономірності формування позитивного іміджу викладача закладу вищої освіти досліджують Н. Гузій, О. Ковальова, А. Коркішко, М. Навроцька, О. Апостол та інші.

У сучасних умовах імідж розглядається як універсальний інформаційний продукт, що має словесне та образне вираження залежно від консервативності або креативності та особливостей самовираження особистості. Слово імідж (від англ. image) означає образ, вигляд, уявлення, подоби. У педагогіку поняття «імідж» прийшло з реклами та зі сфери Public Relations (зв'язків із громадськістю), дослідження пов'язані з педагогічним іміджем почали з'являтися із 90-х років ХХ століття. На сьогодні, імідж педагога розглядають як емоційний образ, сформований із багатьох формотворчих компонентів, який визначає рольову відповідність особистості викладача до стандартів та вимог його професії в очах колег, студентів і суспільства [4, с. 631].

Імідж викладача вважається важливим складником його професіоналізму та засобом педагогічного впливу на студентів. Він розкривається у двох аспектах: по-перше, з позицій вимог до викладача з боку суспільства (яким воно собі уявляє викладача як просвітителя та носія морального досвіду); по-друге, з позицій викладача – яким він прагне показати себе студентам, що хоче про себе заявити суспільству. Імідж викладача – це образ, уявлення, який методом асоціацій наділяє об'єкт додатковими цінностями, які не мають підстав в реальних властивостях самого об'єкта, але володіють соціальною значимістю для сприймання цього об'єкту іншими [2, с. 25]. За даними досліджень А. Кононенка 92% викладачів повідомили, що піклуються про створення власного іміджу (майже 100% з них – жінки). При цьому, лише в 32% випадків він чи будується, чи коректується ними усвідомлено [5 с. 7].

Іміджологія як наука про побудову ефективного іміджу виділяє основні аспекти привабливого вигляду, займається питаннями оптимізації взаємин людей один з одним, вивчає функції іміджу, однією з яких є приховування негативних та підкреслення кращих особистісно-ділових характеристик. Поряд з цим виділяють поняття педагогічної іміджології. Педагогічна іміджологія – це науковий напрям, покликаний розробляти й

використовувати теорію й практику формування іміджу педагогічних працівників, освітніх навчальних закладів, іміджу самої системи освіти в країні [1, с. 14].

Формування педагогічного іміджу є процесом складним та багатоетапним і потребує адаптації до цілей та умов здійснення викладацької діяльності у ЗВО. Н. Гузій була розроблена технологія побудови педагогічного іміджу, яку ми можемо використовувати і для формування іміджу викладача ЗВО. Вона виділяє три етапи імідж-формування:

I етап. Створення імітаційного образу.

II етап. Побудова рольового образу та поступове ним оволодіння педагогом.

III етап. Вживання у правдивий життєвий образ [3, с. 29-30].

Крім того, застосування цієї технології передбачає постійне проходження II, III етапів. I етап – самопізнання та створення імітаційного образу. Цей етап передбачає визначення ядра іміджу, тобто вивчення, аналіз своїх особистісних якостей (природних, якостей як наслідок освіти та виховання і як наслідок професійного досвіду). Метою даного етапу є формування об'єктивної самооцінки своїх якостей, які можуть стати основою формування іміджу. II етап – рольовий образ. Суть цього етапу полягає в формуванні уявного способу того, як ви хочете виглядати. Цей етап передбачає моделювання всіх компонентів іміджу. Цей етап передбачає практичну роботу, що включає відпрацювання кінетики (ходи, жестів, посадки), роботи із мовними інтонаціями тощо. III етап – життєвий образ.. Це етап доведення рольового образу до досконалості, щоб образ став «Я».

З метою позитивного імідж-формування викладачу закладу вищої освіти буде доцільно використовувати такі техніки формування позитивного іміджу:

- підвищення зовнішньої привабливості (наприклад, у сучасній культурі зовнішня привабливість вибудовується та оцінюється за такими критеріями: високий ріст та струнка спортивна фігура, модна зачіска або красиве волосся, доглянуті руки, стильний костюм і взуття, доброзичливий погляд, стриманий, професійно виконаний макіяж, коректна поведінка);

- позитивний настрій (уміння мислити позитивно, отримувати позитивний досвід навіть із негативних обставин, уміння будь-яку складність розглядати як можливість удосконалення своїх здібностей та розвиток психологічної гнучкості);

- створення бездоганної репутації;

- позитивні послання оточуючим людям (уміння надавати знаки уваги оточуючим, дякувати, стверджувати значущість інших);

- особиста участь (прояв щирого інтересу до людей, надання підтримки та реальної допомоги);

- дистанціювання від негативних символів (відмежування від компрометуючих фактів, фігур, груп);

- уміння домовлятися та конструктивно вирішувати конфлікти (вміння не розгубитися у важкій ситуації, зберегти свою гідність та гідність партнера по спілкуванню).

Важливим умінням для формування іміджу викладача ЗВО є самопрезентація (вміння «подавати себе»). Вдалими формами самопрезентації викладача можна вважати його резюме чи портфоліо, наставництво, участь та досягнення в конкурсах, наукові досягнення, творчі звіти, публікації. Проте, вдалий педагогічний імідж є найкращим варіантом самопрезентації.

З метою підвищення авторитетності та значущості уже сформованого іміджу викладачі ЗВО можуть вдатися до використання технік піднесення іміджу. Це приєднання до безумовних соціальних цінностей, посилення особистої влади (через створення власної організації, одержання керівної

посади у вже існуючих структурах), підвищення фізичної сили та витривалості, особистий внесок (досягнення, заслуги, звання), покладення на себе зобов'язань у вирішенні актуальних соціальних завдань (волонтерство, благодійність, просвітницька діяльність, приєднання до загальноприйнятих авторитетів (контакти з авторитетними людьми, які добре зарекомендували себе. Людина, яка приваблює оточуючих, має позитивне бачення: вона концентрується на позитивних сторонах життя та позитивних якості людей, відкрита для нового досвіду, оптимістично дивиться у майбутнє та щиро радіє сьогоднішньому дню.

Отже, професійний імідж є однією з важливих умов, що забезпечують успіх діяльності викладача закладу вищої освіти. Від того, яким буде професійний імідж педагога, і наскільки він відобразить соціальне замовлення суспільства, багато в чому залежить ефективність його власної діяльності. Для формування позитивного педагогічного іміджу викладачу ЗВО важливо звертатися до технік та стратегій формування позитивного іміджу. Серед яких в першу чергу має відбуватися визнання необхідності роботи над іміджем, мотивація та цілепокладання, визначення образу бажаного іміджу та виділення невідповідності між реальним та ідеальним іміджем викладача, власне формування іміджу та опрацювання всіх його складових, оцінка іміджу та подальше його вдосконалення.

Список використаної літератури

1. Апостол О. В. Упровадження іміджології як компоненти змісту магістерської підготовки викладачів у закладах вищої освіти. Вісник післядипломної освіти. Серія : Педагогічні науки. 2018. Вип. 6. С. 9-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vporp_2018_6_4 (дата звернення: 01.03.2023).
2. Байда С. П. Особливості позитивного іміджу викладача ВНЗ. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Психологічні науки. 2016. Вип. 5(1). С. 24-28.

3. Гузій Н. В. Педагогічний імідж і професійна культура Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць. Київ, 2007. С. 28-31.
4. Євтушенко Г. В., Бабошко А. І., Бушля Д. І. Імідж сучасного викладача: сутність та особливості формування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 630-634.
5. Кононенко А. О. Психологічні складові індивідуального іміджу сучасного педагога: дис. канд. псих. наук: 19.00.07 /Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, 2002. 23 с.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ БЛОКНОТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Геревенко А. М., старший викладач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква, Київська обл.)

***Анотація.** Сьогодні вимагає від кожного педагогічного працівника знання вміння та навички у використанні сучасних цифрових інструментів для створення сучасного та змістовного освітнього контенту, з метою підготовки конкурентоспроможного кваліфікованого робітника, який буде відповідати на ринку праці. Цифровий блокнот – це інструмент, який можна сьогодні ефективно використовувати для створення освітнього контенту реалізуючи свій творчий та креативний потенціал.*

Abstract. Every educator must have modern knowledge and skills for effective use of digital tools in creating appropriate educational content for the training of qualified workers who meet the requirements of the labor market. A digital notebook is a tool that can be effectively used today to create educational content by realizing one's creative and imaginative potential

***Ключові слова:** цифровий блокнот, контент, мобільні додатки, творче мислення, креативність.*

Key words: digital notebook, content, mobile applications, creative thinking, creativity.

Здобувачі освіти, студенти, педагогічні працівники, митці та професіонали щодня використовують корисні цифрові блокноти, функції яких допомагають створити сучасний контент для освітнього процесу, відтворюючи свої ідеї та творчі здібності.

Сучасні цифрові блокноти виконують функцію електронної дошки, записника, перегляд, анотування, редагування навчальних матеріалів та багато іншого, прикладом якого можна побачити на малюнку 1. Можливості цифрових блокнотів.

Малюнок 1. Можливості цифрових блокнотів.

В магазині мобільних додатків сьогодні можна знайти велику кількість цифрових блокнотів за вимогами кожного користувача, як коштовно, так і безплатно. У цифрових блокнотах є можливість працювати на всіх пристроях з автоматичною синхронізацією, що спрощує доступ та мобільність до навчальних матеріалів.

Найпопулярніші цифрові блокноти, які використовують педагогічні працівники.

GoodNotes 5 – це розумний цифровий блокнот. Електронна дошка, записник, перегляд та анотування PDF. GoodNotes дає можливість працювати з документами у будь-який час та в будь-якому місці та користуйтеся повним набором функцій GoodNotes не тільки на телефоні та iPad, але й на Mac [1].

Notability - потужний, простий додаток для ведення нотаток та анотування PDF-файлів [2].

Jnotes — це програма для створення нотаток, орієнтована на рукописні нотатки. Ми працюємо над красивим почерком та цифровим блокнотом, щоб покращити рукописне введення на Android. Ви можете використовувати Jnotes як записник, програми для читання PDF-файлів, анотатора PDF, журналу, планувальника, записуючого пристрою, нотаток на планшеті Android для шкільних уроків та нарад [3].

Nebo – відзначений нагородами цифровий блокнот для створення барвистих нотаток, пишеть від руки професійні звіти, робіть нариси ідей на нескінченному полотні та анотуйте готові документи [4].

Кожен з вищевказаних блокнотів володіє наступними сучасними функціями:

- ЦИФРОВЕ РУКОПИСНЕ ВВЕДЕННЯ;
- СТВОРЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО КОНТЕНТУ;
- РЕДАГУВАННЯ PDF;
- ВВОДИТИ ТЕКСТ У БУДЬ-ЯКОМУ МІСЦІ;
- ДІЛИТИСЯ ІДЕЯМИ У РЕЖИМІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ;
- ЗАПИС І ВІДТВОРЕННЯ ЗВУКУ;
- РУКОПИСНЕ ВВЕДЕННЯ І НАБРОСКИ ВІД РУКИ;
- ІМПОРТ І ПЕРЕДАЧА ФАЙЛІВ.

Список літератури

1. **GoodNotes5**: веб-сайт. URL: <https://apps.apple.com/ru/app/goodnotes-5/id1444383602> (дата звернення: 18.03.2023).

2. **Notability**: веб-сайт. URL: <https://apps.apple.com/ru/app/notability/id360593530> (дата звернення: 18.03.2023).

3. **Jnotes:** веб-сайт. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.jideos.jnotes.overseas.google&hl=ru&gl=US> (дата звернення: 18.03.2023).

4. **Nebo:** веб-сайт. URL: <https://apps.apple.com/us/app/nebo-note-taking-annotation/id1119601770?l=ru> (дата звернення: 18.03.2023).

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ПРАКТИЧНИХ ТА ДОСЛІДНИЦЬКИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Головко Д. Ю., викладачка хімії та біології Державного навчального закладу «Білицький професійний ліцей» (м. Білицьке Донецької області)

У реаліях сьогодення ринок праці має потребу не просто у кваліфікованих фахівцях, а в професіоналах, які володіють базовими знаннями, спроможні самостійно шукати нову інформацію, творчо мислити, володіють методами дослідницької діяльності. На формування практичних та дослідницьких навичок майбутніх спеціалістів значний вплив мають цифрові технології, які активно інтегруються в освіту для ефективного та якісного навчального процесу, що допоможе здобувачам освіти успішно реалізувати свій інтелектуальний потенціал.

Проблема формування вищезазначених навичок, які складають основу навчальної діяльності, особливо актуальна для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. Це пов'язано з рядом факторів.

По-перше, сьогодні високий рівень технологій та швидкі зміни в галузі вимагають від фахівців високої професійної майстерності та готовності до постійного самовдосконалення. Навички, отримані в ході практичних та дослідницьких робіт, є ключовими для успіху в роботі та забезпечують конкурентоспроможність на ринку праці.

По-друге, у зв'язку зі зміною технологічного прогресу, більшість професій вимагає не тільки знання теорії, але й практичних навичок. Наприклад, професії у сфері інформаційних технологій, будівництва,

автомобільної промисловості та інших галузях потребують вміння працювати з різними інструментами, знаходити та розв'язувати проблеми, розуміти процеси виробництва та їх оптимізацію.

По-третє, практичні та дослідницькі навички допомагають збільшувати ефективність навчального процесу. Вони дозволяють здобувачам освіти більш глибоко засвоювати теоретичний матеріал та здобувати практичний досвід, що підвищує їхню мотивацію та зацікавленість у навчанні.

Виконання практичних та лабораторних робіт, дослідницьких та навчальних проєктів онлайн може бути викликом, але це можливо за умови правильної організації процесу та використання відповідних цифрових інструментів, які, як вже зазначалось, стають невід'ємною частиною навчального процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТО)О). Вони дозволяють здобувачам освіти не тільки отримувати теоретичні знання, але й застосовувати їх на практиці, використовуючи сучасні технології та інструменти. Розглянемо деякі з них.

Віртуальні лабораторії та симулятори – це програмні засоби, які імітують роботу реальних лабораторних пристроїв та дозволяють виконувати практичні роботи у віртуальному середовищі. Даний цифровий інструмент може розвивати практичні та дослідницькі навички у здобувачів освіти за допомогою різноманітних інтерактивних завдань та експериментів, які дозволяють відтворити реальні наукові дослідження та спостереження, що відбуваються у реальних лабораторіях.

Віртуальні лабораторії можуть дозволяти здобувачам освіти проводити експерименти в режимі реального часу та спостерігати за ними, що дозволяє учням розвивати навички вимірювання, збору даних та аналізу результатів. Вони можуть містити симуляції, які дозволяють імітувати різні умови та спостерігати за їх наслідками, що дозволяє розвивати навички уявлення та логічного мислення. Ще однією з особливостей використання такого цифрового інструменту є можливість підключатися до реальних

лабораторій деяких університетів та наукових установ, що дозволяє досліджувати складні наукові проблеми та розвивати навички співпраці та комунікації з науковими дослідниками. А головною перевагою віртуальних лабораторій є можливість викладача контролювати процес навчання та ділитися з учнями фідбеком та порадами, що дозволяє здобувачам освіти розвивати навички самостійної роботи та відповідальності.

Деякі з найбільш популярних віртуальних лабораторій та симуляторів включають:

- Labster – це віртуальна лабораторія, яка надає можливість виконувати біологічні, хімічні та фізичні експерименти у віртуальному середовищі.
- PhET Interactive Simulations – це віртуальна лабораторія, яка надає можливість виконувати фізичні та хімічні експерименти, використовуючи інтерактивні симуляції.
- ChemCollective – це віртуальна лабораторія, яка надає можливість виконувати хімічні експерименти та вправи, що допомагають у засвоєнні основних концепцій та процесів.
- Electrical Training Simulator – це віртуальний симулятор, який дозволяє навчитися різноманітним технікам та підходам до роботи з електрикою. Здобувачі освіти будуть мати можливість виконувати практичні завдання, включаючи налагодження та ремонт електричних систем.

Комп'ютерне моделювання та візуалізація – ці інструменти дозволяють здобувачам освіти створювати та аналізувати різні моделі, що допомагає зрозуміти принципи функціонування та взаємозв'язки між компонентами системи. Комп'ютерні моделі можуть бути різних типів, включаючи математичні, фізичні, біологічні та інші, і вони можуть бути використані для вирішення різноманітних завдань, таких як: прогнозування погоди та кліматичних змін (AccuWeather); проектування та аналіз будівель, машин та інших інженерних систем (SketchUp, Google Earth); дослідження

руху та поведінки тіл у космосі (NASA Eyes, Solar System Scope); вивчення біологічних систем та взаємодії між організмами (BioDigital); моделювання хімічних молекул речовин (ChemSpider). Для створення комп'ютерних моделей можуть використовуватись різні програмні засоби та технології, включаючи програми для чисельного аналізу, програми для створення графічних моделей та програми для візуалізації даних.

AccuWeather - безкоштовна онлайн-програма для прогнозування погоди, яка має дуже точні прогнози, а також функції моніторингу здоров'я та порад щодо забезпечення безпеки в умовах погіршення погоди.

SketchUp - безкоштовна програма для 3D-моделювання, яка дозволяє користувачам проектувати будівлі та інші споруди візуально.

Google Earth - безкоштовна програма для візуалізації територій та споруд на глобусі, яка дозволяє користувачам отримати доступ до аерофотознімків та віртуальних екскурсій, що може бути корисним для проектування та аналізу будівель.

NASA Eyes - безкоштовна програма, створена НАСА, яка дозволяє користувачам вивчати рух сонячної системи та місії космічних апаратів.

Solar System Scope - безкоштовна програма для вивчення сонячної системи, яка дозволяє користувачам досліджувати рух планет, зір та інших тіл.

BioDigital - безкоштовна програма для вивчення анатомії та фізіології людини та інших організмів. Ця програма дозволяє користувачам досліджувати органи та системи органів у 3D.

ChemSpider - безкоштовний онлайн ресурс, який надає доступ до бази даних хімічних сполук. Цей ресурс дозволяє користувачам шукати хімічні сполуки, перевіряти їх властивості та створювати моделі молекул.

Отже, застосування цифрових технологій в ЗП(ПТ)О забезпечують більш широкі можливості для практичної роботи та досліджень, дозволяючи доступ до великої кількості інформації та інструментів; дають можливість більш ефективно і зручно збирати, аналізувати та візуалізувати

дані, що може допомогти в розвитку дослідницьких навичок; забезпечують можливість здійснювати співпрацю та комунікацію, що може допомогти в практичній роботі та відкривати нові можливості для досліджень; можуть допомогти розвивати критичне мислення та розуміння технологій, що може бути корисним у різних професійних сферах.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУТНОСТІ ТА СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ДОНЕЧЧИНИ

Гончаров Едуард В'ячеславович, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області

«Ви можете не змінюватись. Виживання не є обов'язковим...»

Едвард Демінг

Якщо трансформувати сенс цього вислову в систему науки та освіти, то можемо впевнено сказати, що кожен педагогічний працівник, який не змінюється, не розвивається, не йде в ногу з часом та сучасною освітою – не виживає як педагог у науці, в освіті і, звісно, у професійній освіті, яка також дуже швидко розвивається та модернізується в європейській Україні.

Не зважаючи на тривалі навчання, тренінги, практичні вебінари від різних міжнародних партнерів, установ, закладів вищої освіти, в тому числі і Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти та Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області (далі – Центр), які проводились дуже інтенсивно, особливо протягом останніх трьох років після початку всесвітньої пандемії у 2020 році, на жаль, деякі педагогічні працівники не здобули належних навичок з використання комп'ютерних та Інтернет технологій для проведення ефективних онлайн занять. Такий недолік був виявлений при проведенні обласного моніторингу онлайн уроків ЗП(ПТ)О та закладів фахової передвищої освіти Донецької області. Моніторинг ініційовано департаментом освіти і науки Донецької

ОДА у листопаді 2022 року, а з 22 березня 2023 р. розпочався його вже IV етап. Я впевнений, що це проблема не тільки Донецької області і не тільки системи професійної освіти України, причин виникнення яких достатньо багато і це можна обговорити в окремому заході.

Для того щоб подолати цю прогалину в роботі науково-педагогічних працівників ЗП(ПТ)О області, колективом Центру було розроблено нову Програму методичної допомоги, одним з пунктів якої була організація практичних онлайн тренінгів з метою покращення цифрових навичок педагогічних працівників ЗП(ПТ)О області.

У грудні 2022 року Центром організовано проведення онлайн опитування, з метою виявлення педагогічних працівників ЗП(ПТ)О області, які б бажали поновити свої знання і навички щодо використання деяких Інтернет-інструментів, платформ, додатків для підвищення ефективності та якості проведення дистанційних уроків.

За результатами опитування, на основне запитання «До якого рівня володіння комп'ютерними технологіями ви себе відносите?» ми отримали наступні данні.

З 328-ми опитаних респондентів:

- 177 педагогів віднесли себе до категорії з середнім рівнем володіння комп'ютерними технологіями;
- 151 педагог вважає себе впевненим користувачем;
- до початкового рівня володіння цифровими інструментами ніхто себе не відніс, хоча опитування проводилось анонімно, з поглядом тільки на кількісні показники.

Після аналізу відповідей на інші запитання: «Яким комп'ютерним технологіям, цифровим застосункам ви б хотіли навчитися або вдосконалити їх?» та «Яким комп'ютерним технологіям або цифровим застосункам ви б могли навчити колег, поділитися досвідом?», робоча група нашого Центру мала можливість визначити необхідну тематику тренінгів, скласти план роботи «Обласної онлайн школи вдосконалення цифрових

навичок педагогів» і створити обласну робочу групу тренерів, до складу якої ввійшли як методисти НМЦ ПТО у Донецькій області, так і провідні педагоги закладів професійної освіти області.

Для більш ефективного та якісного проведення тренінгових занять за принципом добровільності, нам довелося запросити у керівників ЗП(ПТ)О списки педагогів, бажаючих покращити свої знання. Згідно отриманих заявок у тренінгах мали б взяти участь 111 педагогів з так званим «початковим рівнем» та навичками володіння цифровими технологіями. Отримані дані допомогли визначити та розподілити слухачів на дві основні групи, а саме: «Групу початківців» та «Групу користувачів середнього рівня».

Найбільшу групу так званих «початківців», в якій на першому занятті тренери зареєстрували 78 викладачів і майстрів в/н, нам довелося поділити на дві підгрупи, для підвищення ефективності навчання і якості взаємодії з тренерами. Заняття проводились в різний час для двох різних підгруп «початківців», яким наші тренери віддавали найбільші зусилля і спілкувались телефоном, електронною поштою навіть після занять, консультували їх щодо виконання домашніх завдань та тонкощів цифрових інструментів.

Таким чином, протягом січня - лютого 2023 року для 2-х підгруп категорії педагогів-початківців було проведено 17 тренінгових занять за темами:

1. Робота в текстовому редакторі Microsoft Word - створення та збереження документу, робота з текстом, абзацами, списками, форматування тексту, додавання малюнків та таблиць, робота в таблиці тощо.
2. Робота з Google документами.
3. Удосконалення роботи в текстовому редакторі Microsoft Word.
4. Покращення навичок роботи у додатку Google документ.
5. Можливості та робота з сервісом Google диск.

6. Робота у додатку Google клас.
7. Робота з Microsoft Office PowerPoint. Створення презентацій, базові об'єкти.
8. Інтерактивна дошка Google Jamboard, використання на онлайн заняттях.
9. Робота з Google формами, створення тестів для навчання і контролю знань здобувачів освіти.

Тренерська команда проводила на кожному занятті реєстрацію і контроль участі кожного педпрацівника. Протягом всіх цих занять постійно і активно працював – 51 педагог з 78 зареєстрованих, які представляли 10 ЗП(ПТ)О Донецької області. Тренерами цього циклу були тільки методисти НМЦ ПТО у Донецькій області.

Група учасників тренінгів з «середнім рівнем» володіння цифровими технологіями була більш динамічною, всі бажаючі педагоги ЗП(ПТ)О області без будь-якої реєстрації мали можливість взяти участь у практичних навчаннях і кожне тренінгове заняття веб-кімната була заповнена максимально можливо на платформі Google Meet - 100 учасників. Для цієї групи була розроблена окрема Програма 9 тренінгових занять з більш складними Інтернет-інструментами, а саме:

1. 2 тренінгових заняття за темою «Робота з інтерактивною дошкою Google Jamboard».
2. 1 заняття за темою «Робота з електронною інтерактивною дошкою Padlet».
3. 1 тренінг за темою «Віртуальна дошка для створення ментальних карт, схем».
4. 1 тренінг «Робота з програмою Excel».
5. 1 тренінг «Робота з онлайн-сервісами Genially та Flippity».
6. 1 тренінг «Book Creator: конструктор мультимедійної книги».
7. Останні 2 тренінгових заняття за були темою «Робота з відеоредакторами для монтажу відеоконтенту».

Тренерами в цьому блоці були методисти НМЦ ПТО у Донецькій області та провідні педагоги ЗП(ПТ)О Донецької області. Тренерська команда Програми отримала відповідні Сертифікати.

Всього протягом січня – лютого 2023 року НМЦ ПТО у Донецькій області було організовано та проведено 26 тренінгових занять, головною метою яких був позитивний результат проведеної тренінгової програми, а саме:

1. В першу чергу – отримано нові знання і навички нашими педагогами ЗП(ПТ)О, які вони з впевненістю використовують в освітньому процесі.
2. По друге – покращення рівня проведення онлайн занять, що підтверджується експертами обласної моніторингової групи на II і III етапах моніторингу.
3. Втретє – це позитивний вплив якості проведення онлайн занять на ефективність підготовки здобувачів освіти.

Хоча ця тренінгова програма завершена, але робота «Обласної онлайн школи вдосконалення цифрових навичок педагогів» продовжується на постійні основи, відповідно річного плану роботи НМЦ ПТО у Донецькій області.

Як додаток до обласної тренінгової програми, НМЦ ПТО у Донецькій області також проведено 16 лютого 2023 року обласний практичний вебінар щодо використання онлайн інструменту SELFIE, який дозволяє провести повний самоаналіз рівня цифрового розвитку любого педагогічного колективу. Донецька область була одною з 7-ми пілотних областей щодо впровадження інструменту SELFIE у 2021 році з методичним супроводом НМЦ ПТО у Донецькій області в трьох ЗП(ПТ)О. Деякі заклади професійної освіти Донеччини після проведеного у лютому практичного вебінару розпочали впровадження у 2023 році цього інструменту для самооцінки.

Педагог професійної освіти, який володіє цифровими компетенціями – це гарантія якісної підготовки сучасного, конкурентоспроможного кваліфікованого робітника!

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ

Гончарова І.П., *старша викладачка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква Київської обл.)*

Анотація. Використання цифрових технологій в освітньому процесі є актуальною темою не лише для освітян, але й для всього суспільства, оскільки вона сприяє покращенню доступності та ефективності навчання. Завдяки цифровим технологіям студенти можуть здобувати знання у зручній для них час та місце, використовуючи різноманітні інтерактивні методи та інструменти, що забезпечує більш ефективне засвоєння матеріалу. У тезах розглядається роль цифрових технологій у покращенні доступності та ефективності навчання, а також проаналізовано дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців на цю тему.

Abstract. The using of digital technologies in the educational process is a relevant topic not only for educators but also for the whole society. It helps to improve the accessibility and effectiveness of learning. Thanks to digital technologies, students can acquire knowledge at a time and place convenient for them, using a variety of interactive methods and tools, which ensures more effective learning. The thesis discusses the role of digital technologies in improving the accessibility and effectiveness of learning, and analyzes the research of domestic and foreign scholars on this topic.

Ключові слова: якість освіти, цифровізація, цифрова освіта, цифрова трансформація.

Key words: quality of education, digitization, digital education, digital transformation.

Система освіти, що складалася протягом багатьох століть, є основою розвитку будь-якої країни. У наш час ми все частіше говоримо не тільки про освіту, а й про її якість. Але що саме мається на увазі під терміном «якість освіти»? Поняття «якість освіти» з точки зору українських науковців та педагогів є досить складним та багатограним. З одного боку, якість освіти описує рівень знань та навичок, які отримує здобувач освіти, в процесі навчання. Це включає не тільки знання з предметів, але й розвиток міжособистісних навичок, креативності, самостійності та інших соціальних та професійних компетенцій. З іншого боку, якість освіти визначається не тільки результатами навчання, але й умовами, в яких воно проводиться. Це означає, що якість освіти також залежить від наявності відповідної інфраструктури, сучасних технологій, кваліфікованих викладачів та науковців, доступності освітніх програм та матеріалів тощо.

В законі України «Про освіту» визначається якість освіти, як «відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг» (пункти 29 частини 1 статті 1)[1].

Однією з умов удосконалення системи освіти є організація та впровадження в педагогічну практику інноваційної діяльності, яка спрямована на забезпечення ефективності та якості освіти. Інноваційна діяльність у галузі освіти має на меті забезпечення високої якості освіти та забезпечення розвитку педагогічної системи, що відповідає вимогам часу та потребам суспільства. Впровадження інноваційних технологій дозволяє досягати цих цілей шляхом застосування новітніх методик та підходів до навчання, використання сучасних цифрових технологій та розвитку творчого підходу до навчання і виховання молоді. Однією з інновацій сучасної освіти є процес цифровізації, що включає в себе використання комп'ютерних програм, інтерактивних дошок, мультимедійних матеріалів та інших цифрових інструментів для поліпшення якості освітнього процесу та підвищення мотивації здобувачів освіти до навчання.

Під цифровими освітніми технологіями розуміють використання різноманітних електронних засобів та програмного забезпечення з метою покращення якості навчання та забезпечення доступу до знань здобувачам освіти та викладачам.

Сучасне суспільство вимагає внесення нововведень в процес освіти. Комп'ютери, інтерактивні дошки, проєктори – це вже не щось нове, це необхідні засоби для покращення якості освітнього процесу. Вони дозволяють зробити процес навчання більш ефективним та інтерактивним, а також забезпечують доступ до новітніх технологій та знань.

Важливість впровадження цифрових технологій в освітній процес знаходить відображення у роботах сучасних педагогів та дослідників. У своїх дослідженнях, як українські, так і зарубіжні науковці, висвітлюють питання розвитку та використання цифрових технологій в освітньому процесі. Серед таких науковців можна згадати В. Бикова, О. Бочко, О. Бурова, А. Гуржія, Т. Коваль, О. Колгатина, А. Коломійця, В. Кременя, С. Кузьменко, Н. Морзе, О. Співаковського, О. Спіріна, та інших. Вони досліджують та описують важливість і ефективність використання цифрових технологій в освіті, розробляють методики використання цифрових інструментів для підвищення ефективності навчального процесу та досліджують їх вплив на якість освіти та розвиток здобувачів освіти.

Майкл Фуллан, відомий канадський педагог та експерт в галузі освіти, описує важливість впровадження цифрових технологій в освітній процес як перехід від традиційного до цифрового навчання. Згідно з його поглядами, цифрові технології можуть допомогти у створенні інтерактивних навчальних середовищ, які забезпечують активну участь здобувачів освіти у навчальному процесі.

М. Фуллан вважає, що використання цифрових технологій може допомогти у забезпеченні персоналізованого навчання, що дозволяє кожному здобувачу освіти зосередитись на своїх потребах та інтересах. За словами Фуллана, впровадження цифрових технологій в освітній процес

вимагає змін у підходах до навчання та організації освітнього процесу, наголошує на тому, що викладачі повинні мати необхідні знання та навички у використанні цифрових технологій для того, щоб ефективно впроваджувати їх у свою роботу.

Сьогоднішня ситуація в суспільстві вимагає від освіти швидко адаптуватися до стрімко мінливих умов технологічного прогресу. Використання цифрових технологій та інструментів, таких як комп'ютери, гаджети, інтерактивні дошки та засоби візуалізації є необхідним кроком в розвитку освіти та дозволяють підвищити ефективність та інтерактивність процесу навчання. Використання таких технологій не тільки сприяє покращенню якості освіти, а й забезпечує доступ до новітніх знань та технологій, що важливо для формування конкурентоспроможної робочої сили в умовах сучасного світу. Проте, для досягнення нових освітніх результатів, які відповідають вимогам цифрового суспільства, необхідна цифрова трансформація освіти. Ця трансформація націлена на поліпшення якості та доступності освіти, а також вимагає нових вмінь та знань від учасників освітнього процесу. Тому, в умовах цифрового освітнього середовища, освіта людини стає важливою складовою її успіху в сучасному світі.

Цифрова трансформація освіти – це процес впровадження цифрових технологій у всі аспекти освітнього процесу, від навчання та організації роботи вчителів до оцінювання та відстеження успішності учнів. Ця трансформація стала надзвичайно важливою у зв'язку з тим, що цифрові технології змінили спосіб, яким люди спілкуються, працюють та живуть. Отже, освіта має знати, як пристосуватися до цих змін, а також як використовувати ці технології для покращення якості навчання та забезпечення доступності до освіти.

Одним з головних завдань цифрової трансформації є забезпечення доступності освіти. Цифрові технології можуть допомогти зменшити бар'єри для освіти, зокрема, віддаленість від навчального закладу, фінансові

обмеження та інші обставини, які можуть завадити отриманню якісної освіти. Для цього створюються електронні курси, онлайн-ресурси, відеоуроки та інші цифрові матеріали, які можна використовувати для навчання в будь-який час та з будь-якого місця з доступом до Інтернету.

Використання цифрових технологій в освітньому процесі дозволяє досягати нових освітніх результатів, які відповідають вимогам сучасного цифрового суспільства. Наприклад, здобувачі освіти можуть навчатися не лише традиційним дисциплінам, але й здобувати навички роботи зі штучним інтелектом, великими обсягами даних, програмуванням тощо.

Однак цифрова трансформація освіти ставить перед учасниками освітнього процесу нові вимоги. Для успішної роботи у цифровому освітньому середовищі необхідно мати не тільки необхідні знання та вміння, але й бути гнучким, творчим та вміти працювати в команді. Також важливими стають питання забезпечення кібербезпеки та захисту персональних даних учасників освітнього процесу.

Одним з головних викликів цифрової трансформації освіти є необхідність підготовки кваліфікованих кадрів для ринку праці в умовах технологічного середовища, яке характеризується бурхливими змінами. Сьогодні все більше професій вимагає наявності високого рівня комп'ютерної грамотності та вміння користуватися різноманітними програмами та онлайн-інструментами.

У цьому контексті особливу увагу приділяють розвитку STEM-освіти (наука, технології, інженерія та математика). Вона спрямована на формування у молоді наукового мислення, вміння працювати з інформацією, аналізувати та розв'язувати складні задачі, розвивати креативність та інноваційність. Це дозволяє створювати нові технології та забезпечувати стаке зростання економіки країни.

Важливо зазначити, що успішна цифрова трансформація освіти не можлива без підтримки держави та розвитку відповідної інфраструктури. Необхідно забезпечити високоякісний інтернет-зв'язок та доступ до

сучасних комп'ютерів та програмного забезпечення для всіх учасників освітнього процесу. Також необхідно надавати педагогічним працівникам можливість проходити курси підвищення кваліфікації та навчатися використовувати нові цифрові технології.

Отже, цифрова трансформація має значний позитивний вплив на сучасну освіту, сприяючи підвищенню якості та доступності навчання, формуванню високоякісних кадрів для ринку праці та забезпеченню доступу до новітніх технологій та знань. Однак, для успішної реалізації цифрової трансформації необхідно забезпечувати належну підготовку та підтримку педагогічних працівників, а також належну інфраструктуру для цифрової освіти. В цілому, цифрова трансформація є важливим процесом для зміни та поліпшення сучасної освіти. Тому, важливо продовжувати розвивати та підтримувати цей процес для досягнення кращих результатів у навчанні та формуванні майбутнього покоління кваліфікованих фахівців.

Література

1. Закон України «Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 18.03.2023).
2. Герганов Л.Д., Ярмакі А.Х. Впровадження цифрових технологій в освітній процес закладу вищої морської освіти. «Молодий вчений» No 11 (99), листопад, 2021 р. URL: <https://www.molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2434> (дата звернення 18.03.2023).
3. Michael Fullan. Why Some Leaders Succeed and Others Fail, ISBN: 9781544309927. Published By: Corwin. Year: 2018. Page Count: 160
4. Michael Fullan The New Pedagogy: Students and Learning in the Digital Age. Vol 6 No 2 (2013): Teaching and Learning in the Digital World: Possibilities and Challenges. URL: <https://learninglandscapes.ca/index.php/learnland/article/view/Commentary->

звернення 19.03.2023)

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СЛЮСАРІВ З РЕМОНТУ КОЛІСНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ.

*Давиденко О.С., викладач професійно-теоретичної підготовки
Бориспільського професійного ліцею (м. Бориспіль Київська обл.)*

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, що створює глобальний інформаційний простір у контексті модернізації освітньої системи, призвів до впровадження нових інформаційних технологій у процес навчання. У нинішній час воєнного стану можна спостерігати зростання ролі дистанційного навчання, яке дає можливість взаємодіяти з учнями на відстані, використовуючи складові ознаки навчального процесу — цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання.

Дистанційне навчання – одна із форм навчання, яка виникла й удосконалювалася разом із розвитком інтернет-технологій, і на сьогодні має чіткі характерні ознаки, принципи і методологію застосування.

Поняття «дистанційне навчання» визначено у «Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти», затвердженому наказом МОН №1115: «Дистанційне навчання – організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій» [3, с. 1].

Викладання технічних предметів у середовищі дистанційного навчання вимагає використання ефективних каналів спілкування між викладачами та учнями. Це пов'язано з складністю понять у технічних

дисциплінах для здобувача освіти і тим, що середовище дистанційного навчання може бути ізольованим і не мати вербальних сигналів, присутніх у традиційному навчанні. Інструменти спілкування, такі як кімнати для чатів, дискусійні форуми та відеоконференції, слід використовувати, щоб надати учням платформу для взаємодії зі своїми викладачами та однолітками, а також ставити запитання в режимі реального часу [5]. Ці інструменти допомагають полегшити спільне навчання, що особливо важливо під час викладання технічних предметів. Крім того, здобувачу освіти мають бути доступні ефективні ресурси - засоби онлайн-комунікації. Це включає доступ до програмного забезпечення, підручників та інших ресурсів, які можна використовувати для підвищення ефективності навчання. Використання мультимедійних ресурсів, таких як відео, анімація та інтерактивне моделювання, може бути особливо ефективним, допомагаючи учням зрозуміти складні концепції технічних предметів. Такі ресурси не тільки роблять навчання більш привабливим, але й сприяють самостійному навчанню, надаючи учням ряд матеріалів, які вони можуть використовувати для самостійного навчання.

Веб-платформи дистанційного навчання, ефективні канали зв'язку та освітні ресурси, що містять текст, графіку, відео, звукового супроводу, анімації є важливими для викладання технічних предметів у середовищі дистанційного навчання. Вони полегшують засвоєння матеріалу предмету та унаочнюють його, при цьому зменшують абстрактність понять, що вивчаються. Викладачі повинні надати учням доступ до широкого спектру мультимедійних ресурсів, а канали зв'язку мають бути створені для полегшення взаємодії між учнями та вчителями та між самими учнями [5].

Розглянемо підготовку і використання дистанційного курсу на прикладі предмету «Матеріалознавство». Розробка курсу починається з визначення цілей навчання для здобувачів освіти, наприклад, учні повинні пояснювати властивості матеріалів і фактори, що на них впливають; класифікувати матеріали та ознайомитись з сферами їх застосування;

характеризувати властивості матеріалів, що обумовлюють їх використання в певних сферах виробництва; розглянути способи отримання матеріалів; знати закономірності отримання необхідних властивостей матеріалів та їх використання при проектуванні та виробництві різних деталей та механізмів та ін.

У процесі вивчення предмету «Матеріалознавство» здобувач освіти може виконувати різні види діяльності [2]:

- знайомство з теоретичним матеріалом у вигляді різних мультимедійних ресурсів: веб-сторінки з текстами лекцій, презентації теоретичного матеріалу у вигляді вкладеного файлу в Power Point, презентації навчальних матеріалів у вигляді флеш-файлу, відео-файлу;

- практична діяльність: виконання тестових і практичних завдань; відповідь на питання в тексті; участь в дискусіях (форуми, чати).

Спочатку студент повинен ознайомитися з теоретичним матеріалом як на веб-платформі, так і додатково у вигляді різних інтернет ресурсів.

Після знайомства з теоретичним матеріалом студент повинен виконати лабораторні і практичні завдання. Лабораторні роботи включають теоретичну і практичну частину, яка містить елемент досліджень. Студенти вивчають: структуру і склад матеріалів, досліджують їх вплив на фізичні і механічні властивості, способи впливу на структуру і властивості, методи контролю властивостей, застосування матеріалів у промисловості та побуті. На кожен роботу надається завдання, згідно з яким вона виконується.

Практичні завдання - найважливіший елемент курсу. Вони спрямовані на те, щоб здобувач освіти отримав практичні навички застосування теоретичного матеріалу. В курсі передбачені завдання різних типів: одні вчать працювати з літературними джерелами, аналізувати технічні дані, класифікувати отриману інформацію [1].

Прикладом такої роботи може бути виконання завдань при вивченні матеріалів, що використовуються для виготовлення деталей механізмів та систем автомобіля. Завдання для теми «Матеріали, що застосовуються в

автомобільному транспорті» може виглядати наступним чином: «Які матеріали застосовують у кривошипно-шатунному механізмі двигуна внутрішнього згорання? Дайте характеристику, які матеріали, і чому саме вони мають використовуватися у деталі, вузлі чи механізмі». При виконанні даного завдання учень використовуватиме знання набуті при вивченні предмету спецтехнологія слюсарів з ремонту колісних транспортних засобів та матеріалознавства. Завдання такого типу дають уявлення про принципи застосування матеріалів з певними властивостями у деталях механізмів автомобіля. Таким чином забезпечуються міжпредметні зв'язки, робота з довідковим матеріалом та постійне спілкування між викладачем та студентами коли теоретичний матеріал викладається у дистанційній формі.

Використання дистанційного навчання в професійному навчанні, особливо з урахуванням реалій сьогодення, є необхідною умовою для підготовки кваліфікованого робітника. Використання різних форм та методів активного навчання у поєднанні з інформаційними технологіями створює інтерес до навчально-пізнавальної діяльності, що дозволяє створити атмосферу вмотивованого, творчого навчання та одночасно вирішувати комплекс навчальних, виховних, розвивальних завдань.

Практична спрямованість освітньої діяльності, самостійна робота здобувачів освіти при вивченні матеріалознавства на основі використання інформаційних технологій дозволяє не тільки інтенсифікувати їхню роботу, а й виробляє навички постійної самоосвіти і перетворює їхню роботу у більш незалежну і творчу.

Список літератури

1. В. Мощенок и др. Использование компьютерных технологий в преподавании технических дисциплин // *Новий Колегіум*. 2012. №1. С. 62-65.
2. Лалазарова Н., Ляпін О., Афанасьєва О. Особливості дистанційного викладання технічних дисциплін// *Новий Колегіум*. 2021. №6. С. 29-32.

3. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти: затверджено наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 12.03.2023).

4. Технология разработки дистанционного курса — учеб. пособие / В. Е. Быков и др. ; под ред. В. Е. Быкова и В. Н. Кухаренко. К. — Миллениум, 2008. 323 с.

5. Online University Teaching During and After the Covid-19 Crisis: Refocusing Teacher Presence and Learning Activity. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s42438-020-00155-y> (дата звернення: 11.03.2023).

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ – ВАЖЛИВА ТА СТІЙКА ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Денисенко О.Г., практичний психолог, викладач-методист ордена «Знак Пошани» вище професійне училище №75 (с. Олександрівка, Дніпропетровська область)

Сучасне суспільство характеризується прискореним прогресом. Інформаційно-цифрові технології викликають закономірні зміни в житті людства і стосуються всіх сфер діяльності, зокрема й освітньої, яка водночас стає основою й передумовою розвитку суспільства.

У сучасну цифрову епоху організації мають доступ до широкого спектру сучасних цифрових технологій навчання, які можуть допомогти їм покращити знання та навички своїх співробітників. Форма організації має істотний вплив на впровадження та ефективність цих технологій. У цій статті ми дослідимо, як різні форми організацій можуть використовувати сучасні цифрові технології навчання для покращення своєї робочої сили.

Розвиток цифрової компетентності викладача є одним з важливих питань освіти, що пов'язані з викликами сучасного інформаційного суспільства та швидкоплинними технічними й технологічними процесами.

Викладачі, як основні агенти змін у системі освіти, повинні йти в ногу з часом, швидко та ефективно реагувати на виклики XXI століття, бути здатними використовувати новітні цифрові технології, вміти створювати відповідне середовище для своїх здобувачів освіти, знати шляхи та засоби безпечного поводження у мережі Інтернет та вміти захищати особисту інформацію у цифровому просторі. Всі ці навички є складовими, у сучасному розумінні, цифрової обізнаності людини, тобто цифрової компетентності; вони мають доповнюватись такими якостями, як критичне мислення, медіа грамотність, комунікаційні навички та ін.

Успішне застосування цифрових технологій є завданням освіти XXI століття, з ним пов'язане навчання, розвиток, побудова успішної життєвої траєкторії. Важливим напрямом освітньої політики сьогодні є процеси інформатизації навчання[1]. У цьому контексті володіння цифровими навичками та компетентностями всіх учасників цього процесу є метою освіти та важливим чинником повноцінного та успішного розвитку суспільства та економіки держави. Для України, де відбувається освітня реформа, особливо важливим є використання інформаційних та комунікаційних технологій в закладах освіти, зокрема у процесі розвитку цифрової компетентності викладачів в умовах використання засобів ІКТ та створення умов для їх інтегрування у навчальний процес.

Поява цифрових технологій змінила освітній ландшафт, зробивши його більш динамічним і доступним. Сьогодні здобувачі освіти можуть навчатися за гібридною моделлю, яка є сумішшю традиційного навчання в групі та онлайн-освіти. Ця змішана форма навчання стає все більш популярною, особливо під час пандемії, війни і важливо розуміти, як ефективно організувати цифровий освітній процес.

По-перше, дуже важливо мати надійну систему управління навчанням (LMS). LMS — це важливий інструмент, який дозволяє викладачам керувати навчальним контентом і надавати його здобувачам освіти. Це централізоване місце для організації матеріалів курсу, створення завдань,

моніторингу прогресу здобувачів освіти і спілкування з ними. У гібридній моделі LMS служить центральною платформою як для особистого, так і для онлайн-навчання.

По-друге, викладачі розробили гнучку навчальну програму, яка вміщує як особисте, так і онлайн-навчання. Навчальна програма включає різноманітні методи та інструменти навчання, включаючи відео, віртуальну реальність та гейміфікацію. Цей підхід гарантує, що здобувачі освіти можуть навчатися у своєму власному темпі та мати доступ до необхідних ресурсів, незалежно від того, чи знаходяться вони в училищі чи вдома.

По-третє, важливо мати план спілкування, який дозволяє здобувачам освіти спілкуватися з інструкторами та однолітками. У гібридній моделі спілкування є життєво важливим, і викладачі використовують цифрові інструменти, такі як електронна пошта, програми обміну повідомленнями та дискусійні форуми, щоб спілкуватися зі здобувачами освіти. Ці інструменти дозволяють здобувачам освіти ставити запитання, ділитися ідеями та отримувати відгуки від викладачів і одногрупників.

Нарешті, викладачі повинні регулярно оцінювати ефективність гібридної моделі та вносити необхідні корективи. Вони використовують аналітику даних, щоб відстежувати прогрес здобувачів освіти і визначати сфери, які потрібно вдосконалити. Наприклад, якщо дані вказують на те, що здобувачі освіти відчувають труднощі з певною темою, викладачі можуть скоригувати навчальну програму або надати додаткові ресурси, щоб допомогти підліткам.

Цифрове навчання в останні роки стає все більш популярним і ефективним методом навчання. За допомогою сучасних технологій здобувачі освіти тепер можуть навчатися будь-коли, будь-де та у своєму власному темпі. Ось деякі з найвідоміших сучасних технологій цифрового навчання:

Системи керування навчанням (LMS): LMS — це програмна платформа, яка дозволяє викладачам керувати навчальним контентом і

надавати його здобувачам освіти. Це централізоване місце для організації матеріалів курсу, створення завдань, моніторингу прогресу здобувачів освіти і спілкування зі здобувачами освіти.

Віртуальна реальність (VR) і доповнена реальність (AR): VR і AR – це захоплюючі технології, які створюють інтерактивний досвід навчання для здобувачів освіти. VR може імітувати реальне середовище, а AR може накладати цифрову інформацію на реальний світ.

Відеоконференції: такі інструменти для відеоконференцій, як Zoom і Skype, стали популярними для онлайн-груп і дистанційного навчання. Вони дозволяють викладачам проводити живі лекції, дискусії та демонстрації, а здобувачі освіти можуть брати участь з будь-якого місця, де є підключення до Інтернету.

Штучний інтелект (ШІ): ШІ можна використовувати в цифровому навчанні, щоб персоналізувати навчальний процес для здобувачів освіти. Він може аналізувати дані здобувачів освіти, щоб створювати індивідуальні шляхи навчання та надавати зворотний зв'язок у реальному часі.

Гейміфікація — це використання елементів гри в неігрових контекстах. Його можна використовувати в цифровому навчанні, щоб зробити навчання більш захоплюючим і мотивуючим для здобувачів освіти. Наприклад, здобувачі освіти можуть заробляти бали або значки за виконання завдань, а таблиці лідерів можна використовувати для сприяння конкуренції.

Мобільне навчання: мобільні пристрої, такі як смартфони та планшети, зробили навчання доступнішим і зручнішим. Здобувачі освіти можуть отримати доступ до матеріалів курсу, спілкуватися з викладачами та виконувати завдання з будь-якого місця за допомогою мобільних додатків.

Соціальні медіа: соціальні медіа-платформи, такі як Facebook і Twitter, можна використовувати для полегшення спілкування та співпраці між

здобувачами освіти та викладачами. Їх можна використовувати, щоб обмінюватися ресурсами, обговорювати теми курсу та ставити запитання.

Підсумовуючи, сучасні технології цифрового навчання мають потенціал революціонізувати освіту, зробивши її більш доступною, цікавою та персоналізованою. За допомогою цих технологій здобувачі освіти можуть контролювати своє навчання та досягати своїх освітніх цілей.

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю., Спірін О.М., Пінчук О.П. Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/709026> (дата звернення: 10.11.2019)..

2. Литвинова С. Г. Методика використання технологій віртуального класу вчителем в організації індивідуального навчання учнів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.10 “Інформаційно-комунікаційні технології в освіті”. К., 2011. 22 с.

3. Морзе Н.В. Як навчати вчителів, щоб комп’ютерні технології перестали бути дивом у навчанні? Комп’ютер у школі та сім’ї. 2010. №6 (86). С.10-14.

4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. 2016. С. 11-12. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 10.11.2019).

5. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України : метод. Рекомендації / [В. Ю. Биков та ін.]; за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна, О. В. Овчарук. К. : Атіка, 2010. 88 с.

КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННОГО ТЕСТУВАННЯ

Князева М.О., викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква, Київська обл.)

Розвиток цифрових навичок стає однією з найважливіших умов для розвитку цифрового ринку будь-якої країни, оскільки пов'язаний з усіма сферами функціонування суспільства та економіки.

В системі професійної і фахової передвищої освіти цифрові компетенції стають тим креативним фактором, який трансформуючись в інтелектуальний ресурс, генерує ефективний розвиток системи. ІТ-компетентність заслуговує на особливу увагу тому, що саме вона дає можливість особистості бути сучасною, активно діяти в інформаційному середовищі, використовувати найновітніші досягнення науки і техніки в своїй професійній діяльності.

Сьогодні тестові завдання є надзвичайно поширеними і популярними, оскільки дозволяють швидко визначити рівень знань здобувачів освіти, прискорити обробку отриманої інформації, охопити великі за обсягом масиви вивченого матеріалу. Електронний навчальний курс допоможе слухачам при підготовці та проведенні поточного оцінювання.

Як відомо одним із найважливіших елементів в системі дистанційного навчання є тестування, яке потребує правильного формування з урахуванням особливостей здобувачів, специфіки предметної галузі навчання і вимог щодо забезпечення якості знань. Саме використання тестування дає практично миттєвий зворотний зв'язок між студентом та навчальним матеріалом завдяки автоматизації обробки результатів тестування.

Тести можуть застосовуватись з різною метою. Як правило, вони використовуються для поточної діагностики та коригування рівня знань, вмінь та навичок здобувачів під час вивчення певної теми або ж для

підсумкового оцінювання навчальних досягнень. Традиційно, застосовується паперове (бланкове) тестування. Але останнім часом розроблені різноманітні тестові програми, системи електронного тестування (СЕТ), що дозволяють проводити тестування за допомогою комп'ютера.

Онлайн-тест – це інтерактивний інструмент для перевірки та контролю знань із певної теми, який проводиться із використанням онлайн-ресурсів.

Основні переваги тестування онлайн:

- Висока швидкість та універсальність. Можна за короткий час перевірити знання з урахуванням великого обсягу вивченого матеріалу. Завдяки використанню онлайн-тестів є можливість зробити завдання по окремій темі або по всьому блоку, розмістити їх в хронологічному порядку або в розкид, ранжувати за рівнем складності або вибрати тільки один рівень, скласти завдання з однією відповіддю або з декількома.

- Об'єктивність, точність. Тестова форма перевірки дозволяє прибрати людський фактор (суб'єктивна або упереджена думка вчителя, особисте ставлення, погане самопочуття), а розроблена шкала оцінювання та чіткі критерії відповідей та оцінок дають точний результат, дозволяють зробити тестування прозорим для всіх учасників навчального процесу.

- Автоматизація. Перевірити тест може машина, а не фахівець, що допомагає в роботі з групами та під час дистанційного навчання.

- Справедливість. Всі здобувачі освіти знаходяться в рівних умовах.

- Зрозумілість та передбачуваність. Здобувач освіти може передбачити результат і підготуватися заздалегідь, що робить онлайн-тести менш нервовим процесом, ніж усний іспит.

- Онлайн-тести надають миттєвий зворотній зв'язок – миттєві результати та робота над помилками.

- Ще одна перевага – відсутність необхідності взаємодії з педагогом/студентом в процесі виконання, що є перевагою при заняттях, які рідко проводяться (а також при дистанційному навчанні).

До недоліків онлайн-тестування відносять:

- Розвиток пам'яті, а не мислення. Варіанти відповідей в тесті можуть підказувати правильну відповідь за допомогою виключення неможливих. Також формулювання питання може апелювати до механічної пам'яті без посилання на мислення.

- Стрес. Обмежений час перевірки чинить на здобувачів освіти більший стрес, ніж звичайне опитування. Це зумовлено тим, що вони бачать цілу низку питань, плутаються у варіантах відповідей, а часу на тестування відводиться менше, ніж на звичайну перевірочну роботу.

- Якість технічного забезпечення.

- Відсутність або недостатність швидкості Інтернету.

До on-line сервісів можна віднести традиційні сервіси, такі як:

- *Google Форми* - це частина офісного інструментарію Google Drive, для створення текстових форм. Особливістю його є необхідність установки плагіну Flubaroo для автоматичної перевірки та виставлення оцінки за заданими критеріями. Сервіс безкоштовний, але необхідний аккаунт в Google.

- *Proprofs* - це сервіс для створення різноманітних форм тестів (вибір одного або безлічі відповідей, вставити пропущене слово

- *ClassMarker* - це сервіс для створення тестів з різними формами відповідей. Його особливість у створенні віртуального класу. Дозволяє вести статистику успішності. Безкоштовний на період ознайомлення.

Список літератури

1. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 472 с.

2. П.І. Адаптивні тести: статистичні методи аналізу результатів тестового контролю знань // Математичні машини і системи. 2007, №3,4.

С.122-138. Режим доступа:

http://www.immsp.kiev.ua/publications/articles/2007/2007_3,4/Fedoruk_034_2007.pdf

МОДЕЛЬ ВИКЛАДАЧА В ЦИФРОВІЙ ОСВІТІ, ЗМІСТ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ДІЯЛЬНОСТІ

Крутько Світлана Миколаївна (м. Чернігів, Україна)

Багато чого не зробиш, поки не вивчишся.

Але багато треба зробити, щоб навчитись.

Конфуцій

Входження України у європейський освітній простір, доступність щодо впровадження педагогічних новацій сприяли формуванню нової стратегії розвитку вітчизняної освітньої системи, одним із векторів якої є підвищення рівня педагогічної взаємодії суб'єктів педагогічного процесу та удосконалення шляхів розвитку освіти. Зasadні положення державної політики у сфері освіти представлені у законі України «Про світу» [2] та визначають, що освіта є основною інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства об'єднаного спільними цінностями, культурою та держави.

На сучасному етапі спостерігається всебічне масове впровадження цифрових технологій в сферу освіти. Провідною метою діджиталізації системи освіти є перетворення цифрових технологій в ресурс освітнього процесу в закладах освіти, що забезпечує формування якісно нових результатів віртуальної комунікації. Це означає, що необхідні організаційні зміни в усіх напрямках діяльності сучасного закладу освіти, які забезпечують введення віртуальної комунікації в систему освітньої, виховної, методичної та управлінської діяльності, формування нового цифрового освітнього середовища закладу освіти [3].

Цифрова освіта – освіта з використанням цифрових технологій, Інтернету. Цифровізація вже змінює традиційну систему освіти, це проявляється в наступному:

- ✓ збільшується кількість віртуальних освітніх платформ;

✓ набуває все більшого поширення дистанційна форма навчання; здобувачі освіти також отримали можливість навчатися дистанційно в закладах освіти інших регіонів України, країн;

✓ завдяки цифровізації заклади освіти стають конкурентноспроможними в межах єдиного європейського освітнього простору;

✓ формується високий рівень трудового потенціалу з цифровими вміннями, навичками і компетенціями, новими спеціальностями й кваліфікацією відповідно до потреб сучасного ринку.

У енциклопедії освіти поняття «цифровізація» визначається — як одна з визначальних тенденцій розвитку людської цивілізації, розширює доступ до освіти.

Сьогодні цифрові технології впроваджуються як частина бізнес-процесів, а їх повсюдне впровадження проглядається в усіх сферах життя. У сфері послуг цифрові технології дозволяють здійснювати діяльність з будь-якого куточка світу, проводити відеоконференції, купувати продукти та різні побутові товари через мережу Інтернет. Цифровізація може сприяти вирішенню соціальних проблем, полегшивши доступ до основних послуг у сфері освіти (дистанційне навчання) [1].

Одним із головних інструментів успіху викладача є наскрізне використання інформаційно-цифрових технологій в освітньому процесі. Сучасний викладач має навчитися створювати та використовувати мультимедійний та інтерактивний контент, щоб зацікавити цифрове покоління учнів. Цифрові технології дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють викладача, а доповнюють його. Таким заняттям властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, часова необмеженість навчання [5].

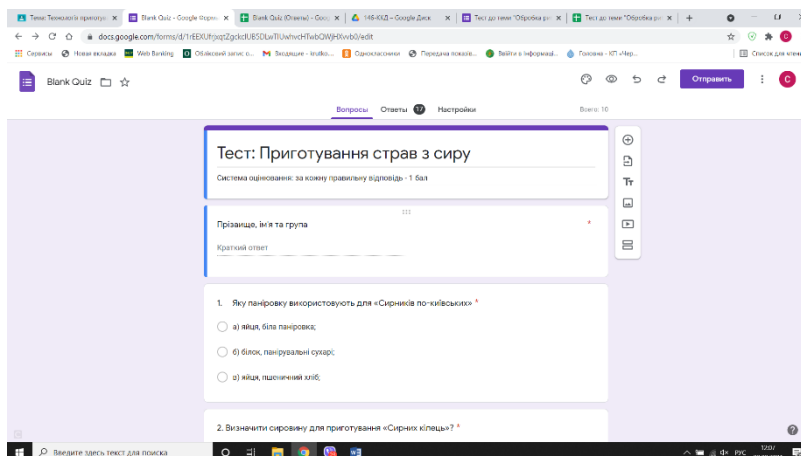
Необхідність людині будь якого віку адаптуватися до нових технологій цифрового середовища активізує освітню парадигму щодо навчання упродовж життя як форми підвищення власної цифрової компетентності, саморозвитку, професійної і життєвої самореалізації. Місія сучасної освіти полягає у тому, щоб допомогти кожній людині комфортно почуватися в цифровому суспільстві.

Цифрова реальність обумовлює визначення педагогічних пріоритетів у трансформації сутнісних позицій педагогічної науки, перегляду форм, методів, засобів і технологій навчання, виховання й розвитку здобувача освіти.

Технології не стоять на місці, цифрові інструменти оновлюються занадто швидко, постійно виникають нові, усі вони позиціонуються як «незамінні», тому ми маємо самостійно виокремлювати головні для себе застосунки від додаткових, а потім вже вдосконалювати навички роботи саме з ними. Для мене, в першу чергу, головними є ті, які економлять мій час та дозволяють зберігати та швидко знаходити власні розробки, корисні посилання й інші навчальні продукти: дидактичні вправи, хмари слів, ребуси, тестування, відео, онлайн-дошки, презентації в різних форматах. Тут все класифіковано відповідно до класів, розділів, тем.

Всі свої конспекти, презентації зберігаю на Google диску, вони систематизовані в окремі папки. При бажанні можу організувати спільну роботу із документами, відкривши до них доступ; при вивченні конкретної теми в класі можу поділитися потрібною презентацією чи картою пам'яті в групі на Facebook або в Google класі. Онлайн-тести, дидактичні та ігрові вправи теж економлять час викладача. Створюємо тільки раз, іноді редагуємо, а користуємось ними постійно під час уроків, в тому числі, дистанційних, можемо задавати домашнє завдання, рекомендувати здобувачам освіти при підготовці до самостійних, тематичних робіт. Ми навіть не витрачаємо час на перевірку, сервіси це зроблять за нас. З

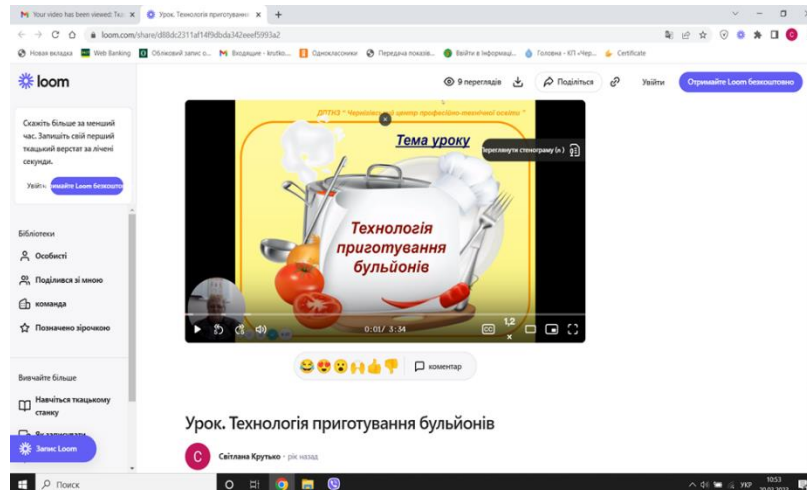
інструментів по організації тестувань рекомендую Google форми, тести від «На урок» і «Всеосвіта».

Для створення дидактичних вправ частіше користуюсь LearningApps – онлайн застосунок зворотного зв'язку, у якому здобувачі освіти визначають наскільки добре вони засвоїли навчальний матеріал, які питання не зрозумілі. Сервіс заснований на роботі з шаблонами: від роботи з картами до розгадування кросвордів і створення карт знань.

Рекомендую також цікаві сервіси: Wordwall – сервіс є сучасним інструментом для зацікавленості учнів. Викладач може створювати вікторини, вправи на співставлення, ігри зі словами. Подібні вправи можна запропонувати для закріплення певних навичок, а також вибірково — для здобувачів освіти, які потребують додаткової практики.

Loom – сервіс для створення і зберігання відеоконтенту. Він допоможе здійснити запис лекції, інструкції або презентації з екрану вашого комп'ютера чи іншого пристрою, зберегти і оприлюднити ваш відеоконтент.

Отже, сучасному педагогу дуже важливо володіти різноманітними освітніми технологіями навчання та оцінювання результатів, вміти створити ефективну взаємодію учасників освітнього процесу з урахуванням його специфіки, в тому числі опановувати цифрову освіту.

Глобальний процес цифрової трансформації викликав появу значних змін в освіті, зокрема і професійній. Забезпечити ефективний освітній процес у цифровому освітньому середовищі нової доби стає здатним педагогічний працівник із високим рівнем цифрової культури.

І на закінчення – цитата з виступу Лілії Гриневич: «Електронна освіта незабаром матиме величезне значення. Цифровий контент стане частиною навчального процесу та значно покращить якість освіти. Мультимедійні матеріали, гейміфікація та інші цифрові інструменти звільнять час учителя, допоможуть краще діагностувати навчальні досягнення учня».

Список використаних джерел

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. ред В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 19.03.2023)]
3. Пищик О. В. Засоби віртуальної комунікації в сучасних закладах освіти. *Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Шлях до*

серця дитини в травматичних ситуаціях життя. Київ-Чернігів: Націон. ун-т «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка, 2022. №3. С. 82–85.

4. Світлана Сисоєва Цифровізація освіти: педагогічні пріоритети "Освіта і суспільство", 2021, № 10-11, С. 8-9

5. Генсерук Г. Р. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. Open educational e-environment of modern University, 2019. № 6. С. 8–16

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ
КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА**
Кучерак І.В., доцентка кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України
(м. Біла Церква Київської обл.)

Впровадження сучасних цифрових технологій – неодмінна умова трансформації вітчизняного освітнього простору. Проте такий результат можливий із виключенням розуміння цифровізації лише у якості модного тренду, що гарантує так званий «вау-ефект» і не передбачає комплексних рішень. Адже не достатньо обмежитися використанням цифрових технологій виключно у сфері оцінювання знань учнів або ж візуалізації навчального матеріалу.

Сьогодення диктує нові правила та вимоги, поміж якими актуалізація потреби особистості діяти ефективно як поодинці, самостійно, так і у складі команди. Відповідно, ключовим завданням цифровізації стає спрямованість на формування ключових компетентностей.

Потребу у цифровізації освітньої сфери визначено на законодавчому рівні. Зокрема, у Законі України «Про освіту» інформаційно-комунікаційна компетентність постає як одна із ключових. У Розпорядженні Кабінета Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації» поміж

основних проблем, що потребують розв'язання, визначено відсутність системного характеру освітніх заходів, спрямованих на формування цифрових навичок. Зважаючи на означене, актуальність порушеної тематики не викликає сумнівів.

Оптимізуючи рутинні процеси та забираючи будь-які перешкоди на шляху освітнього процесу цифрові технології суттєво полегшують життя, оптимізують часові затрати та дозволяють досягати значних успіхів. З іншої сторони, актуалізують необхідність у підвищенні рівня підготовки педагогічних працівників, тим самим посилюючи рівень конкурентності на ринку праці, впроваджуючи нові вимоги до фахівця, що повинен володіти цілою низкою компетентностей, діючи ефективно, швидко, активно, наполегливо, креативно.

Зрештою, цифровізація освіти постає певним віддзеркаленням сучасної парадигми розвитку суспільства, у якому конкурентноспроможність та здатність досягати поставлених цілей переходять у категорію *must have*.

За таких обставин важливо перейти від оновлення освіти на рівні змістового наповнення до «освіти для кожного», що враховує індивідуальні особливості та забезпечує інклюзивність як особливу філософію, що унеможлиблює ситуацію, коли особистість опиняється на узбіччі освітнього процесу.

На сьогоднішній день цифровізація постає ваговим фактором удосконалення освітньої сфери, впливаючи безпосередньо на формування ключових компетентностей майбутніх фахівців завдяки персоналізації, забезпечення гнучості та доступності освітнього процесу.

Список літератури

1. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний – 2020»). Концептуальні засади. Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 р. 2016. Грудень. 90 с. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/40009.pdf>.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації». 3 березня 2021. № 167-р. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-p#Text>

3. Кучерак І.В. Цифровізація та її вплив на освітній простір у контексті формування ключових компетентностей. Інноваційна педагогіка. №22, т. 2. 2020, с. 91-94. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728469/1/ЦИФРОВІЗАЦІЯ%20ТА%20ЇЇ%20ВПЛИВ%20НА%20ОСВІТНІЙ%20ПРОСТІР.pdf>

СУЧАСНІ КЕЙСИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИФРОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗП(ПТ)О ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВИХ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Лебідь О. М., студентка магістратури Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, майстер виробничого навчання Державного навчального закладу «Буцький політехнічний професійний ліцей» (сmt Буки, Черкаська обл.)

Яскравим прикладом цифрового розвитку закладів є дистанційна освіта. Викладачі та вчителі почали здобувати навички користування такими платформами як Google, Moodle, Duo, «На Урок», «Всеосвіта», коли у 2020 році перед людством постала проблема пандемії. Але з початку повномасштабного вторгнення агресивного сусіда на територію нашої держави, потреба дистанційної або змішаної освіти не зникла, а навіть збільшилась. Викладачі активно проходили курси підвищення кваліфікації, адаптувались до нових реалій цифрового життя закладів освіти, тому тема реалізації цифрового розвитку давно не нова.

Проблемою студентів навчальних закладів часто є входження в колектив. Складно відбувається пристосування студентів до колективу: виникає необхідність навчання соціалізації. Але навіщо тратити час на входження в групу, яка має інші погляди на життя, навіщо ламати особистість, коли є рішення: дистанційна освіта. Учасник такого освітнього процесу не витрачає свій дорогоцінний час на корекцію своєї поведінки під колектив. Питання навчання живого спілкування важливе більше для дітей шкільного віку, не так актуальне для здобувачів освіти вищих шкіл. Любителі повноцінного живого спілкування завжди знайдуть співбесідників за межами освітнього процесу. А інтроверти спокійно зможуть навчатись. Це все позитивні наслідки виникнення дистанційної освіти, на фоні зовсім не позитивних викликів – пандемії та війни. Але є негативні аспекти даного виду організації навчання для людей, які не звикли

працювати в умовах інформатизації. Для цього і створена програма розвитку закладів професійної (професійно-технічної) освіти, далі – ЗП(ПТ)О та формування цифрової компетентності педагогічних працівників.

Для підвищення цифрової компетентності створено різні програми з вправами на комп'ютері. Вони допомагають процесу навчання, а головне – об'єктивно оцінити знання. Викладач зможе прослідкувати за успіхами учнів, створити статистику, виявити відхилення, які здаватимуться підозрілими, порівняти з успіхами в традиційному навчанні і допомогти тим, хто має складнощі саме в користуванні інформаційними технологіями. Виключаються похибки людського фактору та пришвидшується процес навчання. Інформаційні технології допоможуть створити індивідуальний підхід до учня: ті, хто розуміють матеріал не будуть зупинятись на повторенні, а хто не зрозумів зможе повторити з допомогою програм або звернутись за допомогою до викладача: не все комп'ютер здатний замінити. Не виключаються традиційні способи навчання, деякі незамінні елементи залишаються.

Дистанційна освіта перейшла в соціальні мережі та обмінники повідомлень, такі як Месенджер Фейсбука, Інстаграм, Вайбер і тому подібне. Але кращим рішенням буде створення спеціалізованих програм для освітньої сфери, навчання викладацьких колективів ЗП(ПТ)О ними користуватись, наявність можливості вносити свої корективи на основі практики та побажань. Сучасні кейси реалізації цифрової освіти повинні не лише враховувати те, як з'єднати викладача і студента, а як покращити і автоматизувати процес навчання, зробити його інтерактивним: наповненим наглядними демонстраціями і прикладами природніх, соціальних процесів, які навчає предмет. На початку освіта була змішана, щоб адаптуватись до нових викликів інформатизації, але з плином часу ми розуміємо, що повністю виключити традиційні способи навчання неможливо: живе

спілкування між учасниками освітнього процесу являється ідеальним завершенням програми навчання.

Молоді люди легко входять в нововведення. Проте старшим людям нове дається важче, що відомо ще із біології шкільної програми: чим старше людина, тим мозок працює повільніше. Але це не означає, що люди старшого віку не повинні брати участь у кейсах, а дуже навіть навпаки. Питання дуже важливе: люди з досвідом роботи як ніхто знають, яким має бути освітній процес. Їх безцінні знання повинні бути інтегровані в нові виклики інформатизації. А входження в нові теми завжди допомагає тримати мозок в тонусі і уникнути проблем в майбутньому, навіть якщо до них є генетична схильність.

Організація навчального процесу в ЗП(ПТ)О проводиться за допомогою онлайн-марафонів, флешмобів, конкурсів, віртуальних виставок. Це допомагає стимулювати творчі здібності студентів. Тому розглянемо такі кейси реалізації цифрової стратегії розвитку ЗП(ПТ)О:

1. Поряд з високоякісними програмами, які працюють на дорогих пристроях створити альтернативи програмного забезпечення, яке буде працювати на гаджетах, що коштують недорого з можливістю студента вибрати програму для рівня своєї техніки. Програми, які використовують небагато ресурсів апаратного забезпечення допоможуть залучити до освіти людей з різних категорій населення, потенціал яких не залежить від економічного становища, а також людей, які не мають бажання придбавати найновіші гаджети, тому що для них це недоцільно. Низькоякісне апаратне забезпечення (старі ноутбуки, дешеві телефони в межах розумного) можуть знижувати інтерактивність навчання, але ніяк не впливають на якість освіти, якщо правильно організувати процес навчання, просто доведеться розширити кількість уроків для якоїсь теми, а десь – звузити.

2. Створити альтернативні програми навчання для ситуацій з різною швидкістю інтернету, з пристосуванням до блекаутів і навіть повітряних тривог.

3. Забезпечити гаджетами високої якості викладачів ЗП(ПТ)О, щоб від забезпечення комп'ютером не залежала якість навчання дітей викладача, щоб він не приносив своє комп'ютерне забезпечення на роботу, а також щоб були доступні всі програми високої якості для викладача.

4. Найняти в заклад ЗП(ПТ)О обов'язково осіб, які будуть ремонтувати апаратну частину комп'ютерів і їх програмну частину. Забезпечити можливість залучити таких спеціалістів зі сторони оперативно, в разі поломки, якщо не доцільно наймати окремих спеціалістів. Не забуваємо: часто апаратну частину комп'ютера і його програмну складову ремонтують різні люди, бо це різні напрями кваліфікації.

5. Забезпечення мотивації здобувачів освіти, заклики використання гаджетів у ЗП(ПТ)О, пояснення студентам, наскільки потрібні засоби інформатизації в сучасному світі. Поширення інформації про мінімальні потреби в характеристиках техніки, що покращить загальний інформаційний рівень населення. Часто необґрунтована неприязнь до новітньої техніки присутня у людей різних вікових категорій.

6. Забезпечити в програмі місце для навчання користування елементарними функціями гаджетів, для деяких людей це необхідно.

7. Врахування того, як довго люди можуть перебувати за комп'ютером без шкоди для здоров'я.

8. Розробка освітніх програм, які регулюють самостійне навчання, навчання з викладачами, очне, заочне, дистанційне, з комп'ютерними програмами чи без них.

9. Необов'язково, але бажано додати в навчальний процес ЗП(ПТ)О елементарну безпеку життєдіяльності в умовах бойових дій або пандемії. Що робити під час блекауту або різних способів атаки країни-агресора. Якщо додати в програму закладу вивчення української мови, якщо такого немає, що тепер дуже актуально для російськомовної частини населення, яке не хоче мати нічого спільного з неадекватним сусідом, буде додатковим бонусом для такого ЗП(ПТ)О.

Перед тим, як впровадити програми в життя, ЗП(ПТ)О повинен організувати такі процедури:

- провести аналіз наявної техніки, чи потрібно її замінити: особливо актуально перевірити саме моральну застарілість техніки, навіть якщо фізично вона не зношена;
- підлаштування навчальних програм під виклики інформатизації в умовах бойових дій і їх наслідків, пандемії, перевірка, наскільки наявні комп'ютерні програми підходять, чи повинні бути відкориговані;
- активне обговорення на педагогічній раді нових навчальних програм, щоб не було непорозумінь, проведення додаткових рад по інформатизації, з врахуванням індивідуального підходу до різних студентів або їх груп;
- визначення способів перевірки знань та контролю навчального процесу, чи ніякий студент не втратив успішність через нові способи викладання, а не зміст предмету;
- створення програм навчання для викладачів, які так само потребують входження в нові реалії освітнього процесу;
- створення онлайн спільнот вчителів, студентів, за потреби навіть батьків студентів, якщо це потрібно;
- обговорення радою програм для навчання, якісне їх тестування, доручення викладачам спланувати викладання свого предмета;
- оприлюднення інформації на сайті ЗП(ПТ)О про умови навчання в різних програмах та різних напрямках.

Отже, перед педагогічними працівниками в умовах цифрової стратегії розвитку постають виклики. Це самонавчання нових способів комунікації, викладання з допомогою комп'ютерних програм; оцінка можливостей учнів і допомога їм увійти в систему навчання для досягнення максимального результату; підтримка зв'язку зі студентами, у деяких випадках, можливо і з батьками здобувачів вищої освіти; розробка власних матеріалів, які викладач використовує для впровадження діяльності: наприклад,

відеоуроків; поширення своїх здобутків в інтернеті та якісне планування своєї роботи в умовах війни, пандемії та швидких змін технологічного прогресу. Пристосування до змін завжди буде відбуватись і в процесі самої роботи, не можливо передбачити все. Головне не падати духом, коли не все зрозуміло, чи змінюється швидко, колеги завжди допоможуть, головне залишатись людиною і підтримувати інших.

Список літератури:

1. Ашортія Є. Інтерактивні вправи для організації дистанційного навчання учнів середньої та старшої школи. *Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2021* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. семінару (м. Київ, 2 березня 2021 р.). Київ, 2021. С. 10–12.

2. Біловол Н. Оновлення підходів до організації освітнього процесу в умовах дистанційного/змішаного навчання здобувачів освіти. *Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2021* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. семінару (м. Київ, 2 березня 2021 р.). Київ, 2021. С. 13–15.

3. Братковська Н., Логвин Л., Сендецька Т. Організація освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в ЗЗСО. *Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2021* : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. семінару (м. Київ, 2 березня 2021 р.). Київ, 2021. С. 15–16.

РОЗВИТОК ВІЗУАЛЬНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ ЗП(ПТ)О

Лопаків В.С., викладач історії Державного навчального закладу
“Одеський професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського
національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського”
(м.Одеса Одеської області)

Сьогоднішній розвиток технологій та зростання обсягів інформації, яка потребує засвоєння, вимагає нових методів та форм подачі навчального матеріалу для полегшення процесу сприйняття та запам'ятовування. Проблема активізації навчальної діяльності залишається актуальною для

учнів на всіх рівнях освіти, в тому числі і вищої. Сьогоднішні вимоги до освіти полягають у вихованні активних особистостей, здатних до самовдосконалення та професійного росту. Це можливо досягнути через активізацію розумових, фізичних та духовних здібностей та якостей учня під час навчання. У зв'язку з цим, викладачі повинні шукати нові методи, форми та засоби подачі навчального матеріалу.

Використання візуалізації навчального матеріалу є ефективним способом активізації навчальної діяльності, оскільки дозволяє перейти від пасивного сприйняття до активного опанування знаннями, а також підвищити пізнавальну активність учнів. Мало того, структурування та візуалізація навчального матеріалу дозволяє передавати великі обсяги інформації у згорнутому вигляді, де образи та текст гармонійно поєднуються та підсилюють один одного.

Вивчення інформації через зоровий аналізатор є найбільш ефективним способом для людини. Тому, щоб підвищити пізнавальну активність учнів, необхідно поєднувати словесні та візуальні методи навчання. Візуалізація інформації - це представлення даних у вигляді графіків, схем, діаграм, таблиць тощо. Однак, це визначення лише ілюструє функцію візуалізації. Інший підхід до визначення віддає А. А. Вербицький: "Процес візуалізації - це згортання розумового процесу в наочний образ, який може бути розгорнутим і слугує опорою адекватних розумових та практичних дій". Це визначення ширше відображає сутність процесу візуалізації.

Відображення сутності об'єкта пізнання в наочній формі є результатом процесу візуалізації, який виявляється в створенні візуальної моделі. Ця модель може бути будь-якою конструкцією, що сприймається наочно та відображає суть певного етапу формування знань, включаючи теоретичний аспект. Візуальна модель також може допомогти виявити недоліки та розбіжність у знаннях. [3]

Використання візуальних елементів в навчальному матеріалі має на меті покращення процесів мислення та сприйняття. Візуальний навчальний матеріал - це дидактичний засіб, який дозволяє структурувати і естетично організувати зміст навчального матеріалу у візуальній формі. Використання візуальних елементів забезпечує ефективне сприйняття навчального матеріалу та допомагає досягати педагогічних цілей навчання та розвитку, реалізуючи основні дидактичні принципи. [1]

Використання візуальних навчальних матеріалів передбачає оптимальне поєднання наочних образів та інформації, представлені у словесній та символічній формах. Взаємодія поняттєвий та візуального мислення дозволяє розкрити різні аспекти досліджуваного поняття чи процесу. Словесно-логічне мислення надає точного й узагальненого відображення дійсності, а візуальне мислення допомагає організувати образи, зробити їх цілісними та повними. Візуальне мислення є людською діяльністю, яка допомагає породжувати нові образи та створювати нові візуальні форми з навантаженням, що роблять значення видимим [2].

В процесі навчання можна використовувати різноманітні засоби візуалізації, такі як опорні конспекти, схеми, таблиці, плани, відеоролики, презентації тощо. Вибір конкретної моделі та методу візуального відображення залежить від місця та призначення візуальних засобів та повинен відповідати психолого-педагогічним вимогам.

При розробці засобів візуалізації навчальної інформації необхідно дублювати вербальну інформацію візуальною і навпаки, а також контролювати ступінь узагальнення змісту навчання. Використання можливостей зорового аналізатора при візуалізації навчальної інформації передбачає врахування закономірностей зорового сприйняття та грамотне застосування візуальних методів у навчанні. [1].

Застосування таких засобів систематизації та візуального відображення навчальної інформації сприяє розвитку логічного мислення, опису образів та їх характеристик у розумовій діяльності. Такий підхід

допомагає розгорнути логічний ланцюжок міркувань та ефективно засвоїти матеріал.

Сучасні інформаційні технології відкривають доступ до нетрадиційних джерел інформації та форм її подачі. Використання комп'ютерів при візуалізації навчального матеріалу робить курс більш доступним і сприяє легкому сприйняттю інформації. Крім того, інтерактивні, динамічні та мультимедійні засоби дозволяють більш ефективно передавати навчальний матеріал.

Завдяки зростанню комп'ютерних технологій та їх можливостей, все більше зацікавлених комп'ютерною візуалізацією. Комп'ютерна візуалізація інформації - це метод подачі інформації, що використовує комп'ютерні технології, зокрема в мультимедійних програмах. Вона дозволяє наочно представляти об'єкти та процеси з різних ракурсів, більш детально, з можливістю демонстрації внутрішніх взаємозв'язків складових частин, включаючи ті, що приховані у реальному світі. Особливо важливо, що комп'ютерна візуалізація надає можливість демонструвати процеси, об'єкти та явища у розвитку, у русі та у динаміці [2].

Використання візуалізації при навчанні дозволяє структурувати та узагальнювати інформацію, або навпаки, розкривати її більш широко. З одного боку, візуальна форма навчального матеріалу допомагає виділити головні моменти та акцентувати учнів на них. З іншого боку, такий підхід до навчання сприяє формуванню учнями взаємозв'язків між інформацією та схемами.

Використання візуалізації також сприяє інтенсифікації процесу навчання, оскільки великі обсяги інформації можна подати у лаконічній та логічно побудованій формі, що є зручним для психолого-фізіологічних процесів людини.

Література

1. Ільїна Г. В. Візуальне мислення в філософсько-освітніх контекстах сучасності. Критичне мислення: освіта, творчість, цінності :

монографія / за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ, 2017. С. 201–256. URL:
<https://www.academia.edu/44752816/2017>

2. Безуглий Д. Огляд програмного забезпечення для створення інтелект-карт/Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця» (НПК-2014), м. Суми, 3-4 грудня 2014 р. Суми : ВВП «Мрія», 2014. Том 1. – С.126-127

3. Симоненко С.М. Психологія візуального мислення: стратегіально-семантичний підхід / С.М. Симоненко. Одеса: ПНЦ АПН України, 2005. 320 с.

ВІРТУАЛЬНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

МАВДРИК Т. М., *методист Навчально-методичного центру ПТО у
Дніпропетровській області (м. Кривий Ріг)*

Зараз у світі відбувається Промислова революція 4.0 («Industrie 4.0»), яка наскрізь пронизана автоматизацією процесів виробництва, інтернету речей та великих даних. Саме штучний інтелект став рушієм четвертої промислової революції. Роботи навчилися якісно виконувати технічну роботу, замінивши на цьому фронті людину.

Індустрія 4.0 принесе багато вигоди, але водночас і багато краху в різних галузях виробництва. Як результат, це змінить звичні професії та матиме вплив на життя людей. Важко уявити, яким буде світ надалі, але вже сьогодні треба розробити правильну стратегію, як використати можливості цієї революції і як підготувати кожену людину до майбутнього.

Щодо змін у будівельній індустрії, то хочеться відмітити, що світова будіндустрія також цифровізується, адаптується до викликів сучасності – використовується 3D-моделювання та 3D-графіка для проектування будівельних об'єктів, будуються «розумні» будинки та створюються цілі міста, з'являються будівлі, що побудовані методом 3D-друку та ін. Використовуючи діджитал технології можна згенерувати «модель-двійника» будь-якого реального об'єкта — будинку, підприємства або цілого міста.

Вітчизняне будівництво зараз в край складній ситуації. Повномасштабне військове вторгнення росії в Україну спричинило значні руйнування цивільної, промислової та військової інфраструктури. Українські міста та громади зазнали величезних пошкоджень, зруйновані вщент регіони. Тому, після перемоги України, у межах повоєнного відновлення країни, ключовим викликом для держави стане масштабна

відбудова. Це надасть поштовх до цифрової трансформації – нагальними стануть технології, що пропонують інноваційні рішення в сфері будівництва.

Технічні перевороти завжди радикально впливають на освіту, бо саме освіта повинна забезпечити суспільство новими знаннями сучасного виробництва. На потребу Індустрії 4.0 освіта повинна відповідати вимогам сьогодення, бути інноваційною і більш персоналізованою.

Дистанційна освіта, збройна агресія рф, необхідність навчання під час воєнного стану, зруйновані заклади освіти - це великі виклики українській системі навчання. В таких умовах, українській освіті, звісно, набагато важче ніж в інших країнах Європи, підготувати висококваліфікованого робітника, який буде відповідати потребам Індустрії 4.0..

Міністерство освіти і науки України разом з освітянами, науковцями, міжнародними партнерами та експертами підготували проєкт великої трансформації «Освіта 4.0: український світанок», на основних засадах та принципах Плану відновлення України. Стратегічний напрям – гармонізація українського та європейського освітніх просторів задля відповідності вітчизняної системи освіти технологічному укладу Industrie 4.0. Як зауважив міністр освіти і науки Сергій Шкарлет: «Попри тимчасові складнощі, у нас немає часу на зволікання, адже процес відбудови України розпочався. Сфера освіти, науки та інновації – це фундамент майбутнього нашої держави».

Від закладу професійної освіти вимагається готувати своїх вихованців бути активними, самостійними, мобільними, креативними та конструктивними. Щоб мали високий рівень професійної та цифрової компетентності, вміли приймати критичні рішення та були здатними адаптуватися до стрімких промислових змін.

На допомогу ЗП(ПТ)О в Україні створили цифрову навчальну платформу [«Професійна освіта онлайн»](#) для здобувачів освіти, педагогів та всіх охочих опанувати нову професію чи освоїти нові навички. На

платформі розміщені навчальні курси з професій, що є ключовими напрямками нашого ринку праці, які першочергово потребують забезпечення фахівцями, зокрема, і будівельної галузі. Кожен курс розроблений в інтерактивному стилі. «Ключові функції платформи - забезпечення вчителів і учнів закладів професійної освіти актуальними освітніми матеріалами, розроблення наочних мультимедійних матеріалів для використання педагогами в освітньому процесі... На платформі є також перелік онлайн-курсів для підвищення кваліфікацій і додаткових навичок педагогічних працівників. Кожен охочий може отримати відповідні матеріали для самоосвіти», - зазначила генеральний директор директорату професійної освіти Ірина Шумік.

З метою оперативного оновлення змісту та підвищення якості професійної освіти ЗП(ПТ)О повинен постійно змінювати змістове наповнення віртуального освітнього середовища; використовувати в освітньому процесі максимально ефективні технології навчання, інструменти візуалізації освітнього контенту, нові механізми оцінювання тощо. Педагогічні працівники закладу освіти повинні бути в постійному пошуку, вивчати та впроваджувати сучасні педагогічні та виробничі технології, бути зорієнтовані на нове та актуальне, що стане в нагоді при підготовці майбутніх кваліфікованих робітників; створювати авторську сучасну літературу, цифровий освітній контент; мотивувати здобувачів освіти до здобуття нових знань.

Застосування цифрових інструментів та технологій в освіті – наразі одні з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Внаслідок свого розмаїття та інтерактивності візуального представлення вони дозволяють урізноманітнити віртуальне освітнє середовище, зробити його більш цікавим, насиченим та ефективним; віртуально наблизити навчально-виробничий процес до умов виробництва; підвищити мотивацію до навчання. На сьогодні існує велика кількість сучасних технологій візуалізації інформації: мобільне навчання, хмарні

технології, віртуальні лабораторії, гейміфікація, робототехніка, скрайбінг, створення ментальних карт, інтерактивних плакатів тощо. Серед сучасних цифрових інструментів заслуговують на увагу: інтерактивні книги, QR-коди, 3D моделі, хмари слів, таймлайни, генератори кросвордів, ребусів та інш.

Використання таких технології під час професійної підготовки майбутніх робітників надають здобувачам освіти нові можливості та перспективи, збільшують швидкість та якість сприйняття, допомагають більш глибоко зрозуміти складні поняття, означення, готують до реальних виробничих ситуацій, допомагають сформувати ключові, професійні та ІТ-компетентності.

Цифрові технології дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним.

Наведу приклади цифрових інструментів, якими користуються педагоги ЗП(ПТ)О Дніпропетровщини під час професійної підготовки майбутніх будівельників:

1. *QR-коди* – за допомогою програм для зручного створення та сканування кодів педагоги кодують посилання на завдання, для актуалізації опорних знань, вивчення, узагальнення або закріплення матеріалу, видачі домашнього завдання чи проведення лабораторно-практичних робіт.

2. *Інтерактивний плакат* – це спосіб візуалізації інформації на основі одного зображення, до якого «мітками» (інтерактивними точками) прикріплюються посилання на вебресурси, інтернет-документи, мультимедійні об'єкти: відео, аудіо, презентації, слайд-шоу, ігри, опитування тощо. Має інтерактивну навігацію, яка дає можливість відобразити необхідну інформацію: графіку, текст, відео, звук тощо. Для створення інтерактивних плакатів педагоги використовують графічні редактори “Canva”, «ThingLink».

3. *Інфографіка* – це візуальне представлення інформації або даних. До них відноситься: добірка зображень, діаграм і мінімального обсягу тексту, що роблять огляд теми легкозрозумілим.

4. *Дошка Padlet* – віртуальна дошка для спільної роботи. Вона може бути використана для проектної роботи, пірінгової взаємодії, індивідуальних завдань чи як інструмент збору інформації від всіх учасників процесу в одному місці.

5. *Міждисциплінарний веб-квест* – віртуальна ділова гра, яку створюють самі педагоги за допомогою різних додатків: Google blogger, Googlesites, Escape the room, Googleforms. По суті це творчий та інтерактивний процес, під час якого, використовуючи Інтернет ресурси, здобувач освіти одержує необхідні знання зі взаємопов'язаних загальноосвітніх предметів, спецдисциплін та виробничого навчання. Веб-квест найбільш візуалізує та урізноманітнює освітній процес. Під час проходження квесту у здобувача освіти формується здатність вирішувати поставлену проблему і самостійно приймати рішення; критично та конструктивно мислити; уміти працювати з інформацією, робити аналіз даних; бути самоорганізованим, наполегливим і цілеспрямованим тощо.

6. *Комп'ютерний тренажер-симулятор «Kran-Simulator» (крановий)*. Використання якого під час професійно-практичної підготовки допомагає майбутньому машиністу баштового крану відпрацювати первинні навички. Інтерактивна мультимедійна система симуляторів створює віртуальну модель кабіни крану, яка максимально наближена до реальної. Здобувач освіти у форматі імітації денного чи нічного часу навчається управляти баштовим краном; ліквідувати несправності, які є відображенням дійсних ситуацій, що можуть виникнути на реальному будівництві. Відеомодель включає тривимірне зображення різних ділянок дороги, різні маршрути та погодні умови.

7. *Мобільний додаток «Cat® Technology Experience»* для навчання майбутніх машиністів важкої будівельної техніки. Здобувач освіти за

допомогою смартфона, мобільного додатку та різних інтерактивних карт віртуальних екскурсій має змогу побачити роботу безпілотної техніки Volvo та випробувати себе в якості машиніста. Сидячи в кріслі оператора та керуючи спецтехнікою CAT, отримує повний огляд їзди в кар'єрі на 360°. Використовуючи 3D окуляри можна підсилити враження від побаченого.

8. Мобільні додатки «*Sweet Home 3D, FloorPlan 3D, SketchUp*» – це інтуїтивні програми для дизайнерів і архітекторів, які використовуються для швидкого створення тривимірних моделей предметів, конструкцій, будівель і інтер'єрів. Завдяки інтуїтивному процесу роботи, здобувач освіти може втілити свій задум досить точно і графічно зрозуміло.

9. Мобільний додаток «*House Flipper*» – «занурює» у світ ремонту будинку та формує у здобувачів освіти не тільки професійну, але й підприємницьку компетентність – створюючи свій власний бізнес. Гасло цієї гри: купуйте, відновлюйте, декоруйте та продавайте.

10. Так як сучасні цифрові технології досягли нових висот, педагоги ЗП(ПТ)О області стали запроваджувати в освітній процес *віртуальну (VR) та доповнену реальність (AR)*. Технології на основі VR/AR реальності є важливим допоміжним компонентом у візуалізації навчального матеріалу. В ході уроку з теоретичного чи виробничого навчання вони сприяють «зануренню» в тему заняття і вносять зацікавленість у звичайний освітній процес, формують основні критерії підготовки фахівців. Так, наприклад, здобувачі освіти одного з освітнього закладу Криворіжжя використовуючи інструменти доповненої реальності вивчали у 3D форматі будову важкої техніки, здійснювали технічне обслуговування транспорту та ремонт їх окремих механізмів, а використовуючи VR-окуляри здійснювали віртуальні екскурсії на будівельні майданчики та об'єкти гірничопромислових ландшафтів Дніпропетровщини.

VR-навчання, звичайно, повністю не замінить роботу руками, але допоможе запам'ятати послідовність дій та техніку виконання робіт, а отримані ж знання здобувачі освіти застосують спочатку на виробничому

навчанні та виробничій практиці (коли з'явиться така можливість), а надалі вже як кваліфіковані робітники – під час роботи на будівництві.

Список літератури

1. <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/43136/1/1.pdf>
2. <https://mind.ua/publications/20221422-promislova-revolyuciya-4-0-yak-uzhivatimutsya-mizh-soboyu-lyudi-j-roboti>
3. <https://naurok.com.ua/zastosuvannya-cifrovih-tehnologiy-pid-chas-distanciynogo-navchannya-uchniv-pochatkovo-shkoli-v-osvitnomu-procesi-205566.html>
4. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3640132-mon-prezentuvalo-platformu-profesijna-osvita-onlajn.html>

ЗМІШАНА, ДИСТАНЦІЙНА ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Макаренко С.Г., заступник директора з навчально-виробничої роботи державного професійно-технічного навчального закладу «Дніпровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу» (м. Дніпро)

Останні роки були складними для навчання в Україні. Пандемія коронавірусу, а тепер і повномасштабна війна, суттєво обмежили можливості здобувачів освіти фізично відвідувати навчальні заклади. Сьогодення ставить перед освітянами завдання змінити традиційні форми організації освітнього процесу, та трансформувати їх у цифровий формат.

Дистанційне навчання існує дуже давно, але методи його впровадження суттєво змінилися. Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Організація освітнього процесу під час воєнного стану у закладах освіти передбачена переважно як дистанційна форма навчання, або за можливістю змішана форма навчання, і залежить від безпекової ситуації у кожному населеному пункті. При цьому організація дистанційної форми навчання має свою специфіку, що пов'язана з уведенням воєнного стану в Україні. Під час планування та організації освітнього процесу у закладах освіти засобами цифрових технологій варто враховувати окремі категорії здобувачів освіти (їх територіальне розміщення), проблеми технічного характеру, до яких відносять: відсутність або обмежений доступ до індивідуальних технічних засобів навчання; обмежений доступ до інтернету; неможливість облаштування комфортного місця для навчання. Виділяють такі категорії в умовах війни: здобувачі освіти, які залишились у місцях свого постійного проживання; здобувачі освіти, евакуйовані до різних областей України; здобувачі освіти, евакуйовані за межі України. Ці категорії здобувачів освіти варто враховувати при плануванні навчального процесу.

Дистанційне навчання організовується у синхронному та асинхронному режимах.

Синхронний режим передбачає взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники одночасно перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відеоконференції. Інакше кажучи, навчання відбувається в режимі реального часу в обраному цифровому середовищі. Рівночасно присутні педагог та здобувач освіти, спілкуються приблизно так, як це відбувається при очному навчанні.

Асинхронний режим означає взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, за якої учасники взаємодіють між собою із затримкою в часі, застосовуючи при цьому інтерактивні освітні платформи, електронну пошту, форуми, соціальні мережі тощо. Можна сказати, що це режим більш

самотійного навчання, яке водночас, підтримується педагогом з використанням відповідних цифрових інструментів.

Очне навчання розвиває комунікативні навички, дає можливість для рефлексії та зворотного зв'язку. Дистанційне - прискорює процес навчання. Ці освітні моделі поєднуються в змішаному навчанні.

На сьогоднішній день, українське законодавство не містить терміну «змішане навчання». Нормативні документи розкривають лише поняття «дистанційної освіти». Таким чином, правове поле не обмежує заклади освіти, які справді хочуть запровадити змішане навчання. Проте наявна законодавча невизначеність ускладнює цей процес.

Змішане навчання відрізняється від дистанційної форми здобування освіти, оскільки передбачає, що освітній процес відбувається з очним спілкуванням здобувачів освіти з педагогами. У змішаному навчанні потрібно так спланувати використання реального і цифрового середовищ, щоб вони найефективніше забезпечували потреби здобувачів освіти. Наприклад, під час дистанційного опрацювання теоретичного матеріалу здобувачі можуть витратити на це стільки часу, скільки потрібно кожному з них.

Безсумнівно, для ефективного впровадження змішаного та дистанційного навчання потрібні відповідні цифрові компетентності керівництва, педагогів і здобувачів освіти та забезпеченість учасників освітнього процесу відповідними технічними засобами.

Найпоширенішим засобом інтернет-діалогу педагогів зі здобувачами освіти ще до загального впровадження дистанційного навчання був сервіс електронної пошти. Основна функція – розсилка додаткових навчальних матеріалів або завдань і перевірка виконання останніх.

Поширеним в умовах карантину став діалог через соціальні мережі (насамперед Facebook) та різні месенжери (Viber, Telegram). Звичайно, соціальні мережі не можуть бути засобом мережевого навчання, але, тим не менше, їх освітні можливості недооцінені. У закладах освіти перевага

надається платформам дистанційного навчання. Проте названі вище ресурси дають змогу передати термінові повідомлення, нагадування, що в сучасних умовах є край необхідним.

Досить популярними є сервіси Google. Наприклад, у Google.Документах можна створювати файли і відкривати до них доступ іншим користувачам для перегляду або спільного он-лайн редагування, що буває необхідно при заповненні будь-яких загальних відомостей, причому не потрібні передрук і розсилка цих документів.

Багато педагогів використовувати платформу для он-лайн курсів Google.Classroom. На ній викладач організовує роботу, дає завдання, в тому числі індивідуальні, перевіряє і ставить оцінки.

Структура і тривалість навчального тижня, форма організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти, вони можуть змінюватися впродовж навчального року в залежності від безпекової ситуації.

Для якісної організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання необхідно:

- вивчити нормативно-правову базу з організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання;
- провести моніторинг забезпеченості та наявності умов для дистанційного навчання у здобувачів освіти навчального закладу;
- провести моніторинг дистанційних платформ і цифрових сервісів та затвердити ті, які найбільше підходять здобувачам освіти і педагогам для організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання з урахуванням особливостей освітнього процесу закладу освіти;
- у разі потреби організувати навчання педагогічного колективу;
- затвердити режим роботи педагогічних працівників в умовах дистанційного навчання;

- розробити заходи щодо забезпечення різних форм зв'язку з батьками, організувати роботу консультаційних онлайн пунктів.

Організація та реалізація змішаного навчання теж потребує ретельного планування та підготовки. Для його впровадження необхідно визначитись який навчальний матеріал доцільно викладати дистанційно, а який потребує очного формату та врахувати можливості всіх учасників освітнього процесу.

Дистанційне навчання, яке Україна, як і решта світу, була змушена терміново впроваджувати навесні 2020 року, може стати трампліном для впровадження змішаного навчання закладами освіти. Звісно лише дистанційне навчання навряд чи зможе допомогти здобувачам освіти досягти всіх очікуваних результатів навчання. Але цей досвід надав можливість педагогам, здобувачам освіти й керівництву закладів проаналізувати, де (і наскільки) онлайн складова спрацювала — і де її варто залишити на майбутнє. Слід зауважити, що в умовах цифрової трансформації освітнього процесу виникає необхідність підвищення рівня цифрової компетентності учасників освітнього процесу, яка охоплює технічну безпеку та технічну грамотність, інформаційну грамотність, критичне мислення, комунікацію в цифровому освітньому середовищі, створення цифрового контенту, співпрацю, навчання і самонавчання. У таких умовах заклади освіти мають перетворитися на технологічні центри, що відкривають нові можливості для всебічного розвитку особистості.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Наказ МОН №466 від 25.04.2013 (Редакція станом на 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> ;

2. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Навчально-методичний посібник / Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина Чушак, Олена Шинаровська, Андрій Донець. К.: 2021. 92 с.

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/11/30/Zmish.navch.u.zakl.P-PT-O.30.11.pdf>

3. Цифрова компетентність як складник розвитку професійної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О: матеріали регіонального науково-практичного семінару (6 жовтня 2021 р.). Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 104 с.

4. Генсерук Г. Р., Мартинюк С. В. Розвиток цифрової компетентності майбутніх учителів в умовах цифрового освітнього середовища закладу вищої освіти. Інноваційна педагогіка. Одеса, 2019. Вип. 19, т. 2.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ «ПЛАНУ ДІЙ ІЗ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ НА 2021-2027 РР.» ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Мандрагеля В.А., доктор філософських наук, професор, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква, Київська обл.)

На сучасному етапі розвитку людства ІКТ постають рушійною силою модернізації економіки, наукового та науково-технічного прогресу, здійснюють значний вплив на глобальні соціальні, політичні та духовно-культурні процеси, прискорюють формування інноваційних суспільств. Вони стрімко входять у повсякденне життя і постають органічною частиною освітнього процесу серед закладів освіти усіх рівнів.

Ще у 2000 р. Європейська рада прийняла «Лісабонську стратегію», де зазначалася, що до 2002 р. усі школи повинні були мати доступ до Інтернету, а педагоги до 2003 р. пройти відповідні курси для набуття цифрових навичок [1]. У 2010 р. новий довгостроковий план дій «Європа 2020: стратегія розумного, стійкого та інклюзивного зростання» передбачав створення Єдиного цифрового ринку на основі швидкісного Інтернету з ширококутовим доступом для всіх громадян вже у 2013 р. [2].

З того часу було прийнято десятки офіційних документів ЄС, де зазначалася необхідність покращання цифрових навичок громадян. Проте, як свідчать дані моніторингу за 2021 р., тільки 52% європейців мають базові цифрові навички, які включають навички: інформаційної грамотності та даних; спілкування та співпраці; навички створення цифрового контенту; безпеки; вирішення проблем. Водночас питання випереджального розвитку цифрових навичок, особливо серед молоді, постійно актуалізується. Отже не випадково, що у вересні 2020 р. було запроваджено флагманську ініціативу Європейської Комісії «План дій із цифрової освіти на 2021-2027 роки» (Digital Education Action Plan – DEAP), яка спрямована на досягнення високоякісної, інклюзивної та доступної цифрової освіти за підтримки посиленої співпраці та обміну на рівні ЄС та країн-членів [3].

У плані Єврокомісії поставлені два стратегічних завдання: розвиток високоефективної екосистеми цифрової освіти; зміцнення цифрових навичок і компетенцій громадян. Кожне з них має відповідні заходи, що сприяють їхньої реалізації. Після того як План набув чинності в ЄС було прийнята низка важливих рішень. У листопаді 2021 р. Рада ЄС ухвалила рекомендації щодо підходів до змішаного навчання, у жовтні 2022 р. Європейська Комісія оприлюднила етичні рекомендації щодо використання штучного інтелекту та даних у викладанні та навчанні для педагогів. Очікується, що у другому кварталі 2023 р. Європейська Комісія представить пропозиції щодо двох рекомендацій Ради ЄС, а саме: сприятливих факторів для цифрової освіти; покращення надання цифрових навичок у сфері освіти та тренінгу. У 2024 році Європейська Комісія має провести комплексний огляд, щоб оцінити охоплення та вплив DEAP і, якщо необхідно, запропонувати додаткові заходи чи зміни.

У самому «Плані дій із цифрової освіти на 2021-2027 роки» зазначені наступні заходи. Зокрема у першому напрямку – «Сприяння розвитку високоефективної екосистеми цифрової освіти» передбачається: структурований діалог з державами-членами щодо цифрової освіти та

навичок; імплементація Рекомендацій Ради ЄС щодо змішаного навчання для високоякісної та інклюзивної початкової та середньої освіти; виконання вимог Європейської рамки цифрової освіти; підключення та цифрове обладнання для освіти та навчання; виконання планів цифрової трансформації освітніх та тренінгових закладів, а також етичних рекомендації щодо використання штучного інтелекту та даних у викладанні та навчанні для педагогів.

З метою досягнення поставлених цілей вже відбулися зустрічі групи високого рівня національних координаторів цифрової освіти та навичок, обговорення у відповідних структурах Ради та двосторонні зустрічі між Комісією та кожною державою-членом. Створена консультативна група зацікавлених сторін щодо європейської рамки цифрового освітнього контенту. Підготовлене техніко-економічне обґрунтування створення європейської платформи обміну інформацією та даними. Інтенсифікуються проекти співпраці, що фінансуються Erasmus+, до чого додається створення Erasmus+ Teachers Academy для покращення цифрової педагогіки та допомоги вчителям у використанні цифрових інструментів, а також запуск SELFIE для вчителів, онлайн-інструменту саморефлексії, який допомагає вчителям початкової та середньої школи оцінити свої цифрові компетенції та спланувати подальше навчання.

У другому стратегічному напрямку – «Підвищення цифрових навичок і компетенцій для цифрової трансформації» планується розробити загальні вказівки для педагогів і освітян щодо сприяння цифровій грамотності та боротьби з дезінформацією через освіту та навчання. Вже у травні 2022 р. вийшов звіт експертів Єврокомісії щодо боротьби з дезінформацією та сприяння цифровій грамотності через освіту та навчання [4]. На часі оновлення європейської рамки цифрових компетенцій для включення навичок, пов'язаних із штучним інтелектом та даними, розроблення Європейського сертифікату цифрових навичок. Активно готуються Рекомендації Ради ЄС щодо покращення надання цифрових навичок у сфері

освіти та тренінгу та здійснюється міжнародний збір даних з метою покращання цифрових навичок студентів. Окремо розглядаються цифрові можливості стажування та підвищення участі жінок у STEM.

Значна увага керівництва ЄС та політичної еліти національних держав до питань цифрової компетенції та навичок громадян обумовлені вкрай незадовільним станом у цій сфері. За даними Євростату за 2021 р. лише 54% європейців мають базові цифрові навички: інформаційної грамотності та даних; спілкування та співпраці; створення цифрового контенту; безпеки; вирішення проблем [5]. Відтак, постає завдання до 2030 р. довести цей показник до 80%.

Варто подивитися і на здобутки України у цій сфері. За результатами 2022 р. країна посіла 21 місце у світовому рейтингу. Ще більш амбітні плани намічені на майбутнє, незважаючи на воєнний стан. Зокрема, Міністерство цифрової трансформації України планує до 2024 р. включно перевести 100% усіх державних послуг для громадян та бізнесу в онлайн-режим; забезпечити 95% транспортної інфраструктури, населених пунктів та їх об'єктів соціальної сфери доступом до швидкісного Інтернету; навчити 6 мільйонів українців цифровим навичкам; збільшити частку ІТ у ВВП країни до 10%.

Список використаної літератури:

1. Lisbon European Council. Presidency Conclusions 23 and 24 March 2000. URL: https://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm (дата звернення: 11.03.2023)
2. European Commission. Europe 2020: a strategy for smart, sustainable and inclusive growth. COM (2010) 2020 final. Brussels. 35 pp. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF> (дата звернення: 14.03.2023)
3. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee

of the Regions. Digital Education Action Plan 2021-2027 Resetting education and training for the digital age. {SWD(2020) 209 final}. Brussels, 30.9.2020 COM(2020) 624 final. URL.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0624&from=EN> (дата звернення: 10.03.2023)

4. European Commission. Final report of the Commission expert group on tackling disinformation and promoting digital literacy through education and training. Brussels.: EK., 2022. 99 pp.

5. Binder K. Progress on the European Commission's 2021-2027 digital education action plan. EPRS | European Parliamentary Research Service. March 2023. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/745689/EPRS_BRI\(2023\)745689_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/745689/EPRS_BRI(2023)745689_EN.pdf) (дата звернення: 14.03.2023)

СУЧАСНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Масліч С. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква Київської обл.)

Загальновідомо, що якість освітнього процесу залежить від низки чинників, серед яких значущу роль відіграє вибір оптимальних та ефективних форм проведення навчальних занять. В Положенні про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах зазначається, що заклад професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) «обирає форми, засоби і методи навчання та виховання учнів, слухачів у межах визначених законодавством України, цим Положенням і власним статутом» [4]. У нашому дослідженні під поняттям «форма організації освітнього процесу» будемо розуміти «спосіб організації та проведення навчальних занять, у процесі чого реалізуються зміст навчальної роботи, дидактичні задачі, методи навчання» [5].

Як відомо, сучасний освітній процес здійснюється за особливих умов, а саме в період воєнного стану. Це означає, що вибір форм і методів освітньої діяльності має відбуватися з врахуванням усіх факторів, що впливають на перебіг освітнього процесу. За даними Міністерства освіти і науки України, станом на 22.03.2023 р., в Україні 3156 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів, 370 з них зруйновано повністю [6]. Велика кількість освітніх закладів переміщена у більш безпечні регіони. Водночас, зважаючи на загрозу обстрілів, освітній процес практично в усіх закладах освіти відбувається за дистанційною та змішаною формами навчання. На сьогоднішній день обидві форми уможливають процес здобуття освіти в умовах воєнного стану.

Якщо говорити про дистанційну та змішану форми навчання, вони не є новими в педагогічній діяльності працівників закладів освіти. Витоки змішаного навчання сягають другої половини ХХ століття. У свою чергу, використання дистанційної форми навчання стало можливим з розвитком цифрових технологій. В Положенні про дистанційне навчання (2013 р.) вказується, що «під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [3]. Як бачимо, процес організації дистанційного навчання потребує якісного спеціалізованого середовища, неабияку роль в якому відіграють психолого-педагогічні та цифрові технології.

Організація освітнього процесу у ЗП(ПТ)О за дистанційною та змішаною формами має свої особливості, адже освітній процес зазначених закладів включає не лише загальноосвітню, а й професійну підготовку з її складовими: професійно-теоретичну та професійно-практичну підготовку. Досвід організації освітнього процесу у ЗП(ПТ)О дає підставу

стверджувати, що професійно-практична підготовка в переважній більшості потребує відпрацювання навичок майбутньої професійної діяльності очно. Тобто у ЗП(ПТ)О освітній процес зазвичай відбувається не через застосування дистанційної форми як окремої форми навчання, а з використанням технологій дистанційного навчання під час здобуття освіти за денною формою навчання. Протягом 2022-2023 н.р. більшість керівників ЗП(ПТ)О спрямували зусилля педагогічних колективів на забезпечення умов щодо організації освітнього процесу за змішаною формою, принаймні виробниче навчання у переважній більшості ЗП(ПТ)О відбувається очно.

З огляду на зазначене, для нас є цінними напрацювання Державної служби якості освіти України щодо організації освітнього процесу в умовах війни. Принагідно зазначимо, що в матеріалах служби якості освіти поняття «змішане навчання» трактується як навчання, за якого частина пізнавальної діяльності здобувачів освіти відбувається на уроці під безпосереднім керівництвом педагога, а інша – у самостійній роботі з електронними ресурсами [1]. Приклади варіантів «змішування» у ЗП(ПТ)О нами представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Варіанти «змішування» в освітньому процесі ЗП(ПТ)О

Модель	Приклад реалізації
Поєднання очної форми із дистанційною	I курс навчається очно, II-III – дистанційно.
Поєднання різних форматів навчання у межах однієї групи	Виробниче навчання – очно, теоретична підготовка – дистанційно.
Поєднання самостійного навчання та співпраці в закладі освіти	Виконання випереджувальних домашніх завдань (модель «перевернутого» класу)
Змішування основного навчального контенту (підручників та	Використання друкованих дидактичних матеріалів при роботі

навчальних матеріалів) із зовнішніми матеріалами (електронними ресурсами)	із з викладачем, електронних ресурсів – для самостійної роботи здобувачів освіти
---	--

Важливу роль для забезпечення якості освітнього процесу за дистанційною та змішаною формами відіграє розробка комплексно-методичного забезпечення. Педагог ЗП(ПТ)О повинен уміти опрацьовувати інформацію з мережі Інтернет, створювати презентаційні матеріали, відеоматеріали, інструкційні й технологічні карти, тести, працювати з програмами відеоконференцій (Zoom, Google Meet, Microsoft Teams та ін.), тобто володіти навичками роботи з цифровими ресурсами [2].

Отже, дистанційна й змішана форми організації освітнього процесу є не лише інноваційними методиками, а й відповіддю на виклики сьогодення. Їх використання потребує від педагогічних працівників усвідомлення ролі інноваційних методів навчання в сучасному освітньому процесі, підвищення рівня професійної компетентності, цифрової культури та інформаційної грамотності.

Список літератури

1. Змішане навчання: як організувати якісний освітній процес в умовах війни. URL: <https://sqe.gov.ua/zmishane-navchannya-yak-organizuvati-yaki/> (дата звернення: 22.03.2023).
2. Масліч С. В. Методика організації і проведення занять за дистанційною й змішаною формами навчання : електрон. навч. курс. Біла Церква : БНПО, 2022. 39 с.
3. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466. Дата оновлення: 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0711-06#Text> (дата звернення: 22.03.2023).
4. Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах : наказ Міністерства освіти і науки України від 30.05.2006 № 419. Дата оновлення:

08.09.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0711-06#Text> (дата звернення: 21.03.2023).

5. Теорія і методика професійної освіти: навчальний посібник / З. Н. Курлянд, Т. Ю. Осипова, Р. С. Гурін та ін. Київ : Знання, 2012. 390 с.

6. Saveschools. URL: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення: 22.03.2023).

ДЕПРИВАЦІЯ В УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ 2022-23рр

Машковська І.О., студентка групи ПС-21-12-зМ, Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, лікар-викладач КЗ КОР «Білоцерківський медичний фаховий коледж»

Кучерак І.В., науковий керівник, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Через різні обставини людство неодноразово стикалося з деприваційними наслідками. У цей несподівано важкий для України час, під час неоголошеної підступної війни з боку Російської Федерації, кожен громадянин опинився в умовах депривації та відчув на собі стан фрустрації. Вдвічі важче з цим станом справитися працівникам освіти, тому що вони мають допомогти зберегти розумову активність і фізичну працездатність не тільки собі, а й своїм учням, студентам, колегам. Актуальність його дослідження посилюється, оскільки із 24 лютого 2022 спостерігається тенденція до збільшення кількості людей з деприваційними порушеннями.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз основних наукових підходів до формулювання дефініції «депривація», надання тлумачення авторської дефініції «деприваційний синдром 2022-23рр.» та дослідження

особливості впливу на особистість студента та викладача психологічної депривації, яка виникає за умов дистанційного навчання в умовах повномасштабної російсько-української війни 2022-2023рр.

Аналіз наукових досліджень. Теоретико-методологічні основи дослідження почали закладатися ще у епоху фундаментальних положень ~~нр~~основ психоаналізу (З.Фрейд, Р.Шпіц, Дж.Боулбі, Е.Еріксон, К.Хорні), продовжилися гуманістичною психологією (А.Маслоу), та дослідженнями психолінгвістичних підходів (Л.Виготський, В.Воробйова, Н.Жинкін, О.Леонтєв, О.Лурія та ін.).

Виклад основного матеріалу. Повноцінний розвиток кожного індивіда базується на комплексі взаємодіючих каналів комунікацій (нюхових, тактильних, зорових, слухових, рухових, мімічних), які до того ж взаємно переплітаються, взаємодіють, а іноді й гостро конкурують між собою та іншими синтезами. Аналогічним чином, у реальному житті різні види депривації складно переплітаються. Депривації 2022-2023рр можуть поєднуватися, одна може бути наслідком іншої і т.п.

Згідно із сучасним визначенням, термін «депривація» позначає стан, який породжує чи може породити в індивіда чи групи відчуття власної знедоленості у порівнянні з іншими індивідами (чи групами) чи з набором стандартів, тобто стан, який виникає в результаті ускладнених екзистенційних обставин і ситуацій, унаслідок чого людина позбавляється реальної можливості для задоволення базових психічних потреб достатньою мірою та впродовж певного часу [1,3,6].

У сучасній психології та суміжних гуманітарних науках виділяють кілька десятків видів депривації, в залежності від пов'язаних з нею аспектів існування людини в суспільстві: психічна, соціальна, сенсорна, материнська, родинна, сімейна, сексуальна, гендерна, комунікативна, інформаційна, перцептивна, когнітивна, афективна (емоційна), екстремальна, економічна (матеріальна), професійна, тотальна/парціальна, просторова (кінетична, рухова, психомоторна), харчова, тактильно-

кінестетична, явна/латентна, зовнішня/внутрішня, перманентна, темпоральна (часова, рання/пізня), експериментальна, закладова, рольова, духовно-соматична, організмична, субетнічна, депривація сну та ін. [1].

У 2022-2023 рр. ми спостерігаємо вплив багатоманітних обмежень, які діють окремо й сукупно. Безперечно, є всі підстави твердити, що «деприваційний синдром 2022-23рр.» має полімодальний та різновидовий характер.

Окрім розглянутих нами видів психічної депривації, виділяють ще форми депривації:

- Явна або маніфестуюча (має очевидний характер) та прихована (маскувальна). Остання більш небезпечна, оскільки не очевидна і виникає у зовнішньо благополучному середовищі. Досить часто ця форма є причиною багатьох конфліктів, при цьому вона може не усвідомлюватись;
- Часткова та повна (тотальна). При частковій не задовольняється якась одна потреба. При тотальній депривації не задовольняються багато потреб або одна, але дуже важлива.;
- Депривація небазових потреб та загрозна (відповідно до класифікації потреб А. Маслоу). Перша легко переноситься особистістю, її наслідки незначні та легко зникають. Друга сприймається особистістю, як загроза блокування своїх головних потреб (безпеці, любові, визнанні та емоційному сприйнятті, повазі, самоактуалізації) [3].

Депривація метапотреб небезпечна для психічного здоров'я, може визвати психічні захворювання. На жаль, в сучасному суспільстві саме блокування вищих потреб є актуальним і веде до подальшої психотизації соціуму.

Відповідно, депривована особистість проявляє значну тривогу, почуття незадоволення собою, навколишнім оточенням, невпевненість у своїх можливостях, втрачається життєва активність, з'являється депресія.

Тобто система потреб особистості безпосередньо залежить від способу життя індивіда, взаємодії між навколишнім середовищем і сферою її використання. У контексті зазначеної проблеми ми спостерігаємо, що депривація є рушієм для деструктивного впливу на соціально-психологічну структуру особистості та є гальмівним фактором, який обмежує повноцінний розвиток та створює дискомфортні та девіантні сегменти проявів в житті та поведінці особистості.

Стосовно депривації у конкретній предметній області – освітній – маємо зазначити наступне. Вчені Й.Лангмейер і З.Матейчек виділяють 4 основних види потреб, одна з яких - потреба в елементарних умовах для дієвого навчання. Розглянемо її детальніше.

До *зовнішніх* умов можна віднести такі, як: соціальне оточення; велика кількість інформації, що надходить різними каналами, та невміння її правильно «спожити»; бажання реального спілкування; наявність потреби емоційного сприйняття та тілесного контакту; достатня поінформованість про цілі і завдання групи; соціальна адаптація.

До *внутрішніх* умов віднесемо: особливості темпераменту; розвиток інтелектуальних і фізичних сил та обмеження в часі для задоволення різного плану потреб; позитивний соціально-психологічний клімат в родині та в групі; задоволеність від спілкування та отримання зворотного зв'язку [2].

Можна стверджувати, що на особливість деприваційних проявів «деприваційного синдрому 2022-23рр.» впливають вікові та індивідуальні психологічні особливості як студентів так і викладачів, специфіка адаптації до навчання у коледжі, психологічні особливості їх соціалізації в період перебування на дистанційному навчанні 2020-2023 рр., яке поєднане з військовим станом 2022-2023 рр. та вимушеним переміщенням для збереження життя та забезпечення базових біологічних потреб.

Висновки. Депривація («деприваційний синдром 2022-23рр.») – явище, що виникає в обставинах, коли періодично або тривалий час одночасно обмежуються (або зникають) можливості людини у задоволенні

її нагальних, життєво важливих та особистісно значущих потреб. Відхилення у поведінці, порушення у діяльності, відчуження (усунення) від взаємодії з оточуючими свідчать про потребу значущості та необхідності для людини того, чого вона позбавлена або обмежена у можливостях це здійснювати [6].

Депривація 2022-2023рр. є викликом нормальній еволюції й онтогенезу людини як психосоціальної істоти [1]. Своєю глибиною і потужністю вона загрожує повноцінному розвитку на всіх рівнях, призводячи до своєрідної інволюції – соціального аутсайдерства, до того ж ускладненого численними девіантними психологічними особливостями.

Зокрема, у результаті тривалого впливу депривації, зумовленої подіями, які відбулися протягом 2020-2023 рр., у багатьох людей настали деприваційні поразки, які характеризуються негативними, а в індивідуальних випадках – незворотними наслідками.

Список літератури

1. Гошовський Я. О. Феноменологія депривації: системний теоретико-емпіричний дискурс / Я. О. Гошовський // Психологія і суспільство : укр. теорет.-метод. соціогуманіт. часоп. / Тернопіл. держ. екон. ун-т, Ін-т експерим. систем освіти. Тернопіль, 2011. № 1. С. 85-95. [Електронний ресурс] // URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/627/3/Psychol_susp_11_1pdf.pdf

2. Грузинська І. Комунікативна депривація в умовах дистанційного навчання студентів. // Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. 2022. Випуск 12. С. 31–39. [Електронний ресурс] // URL: http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/12_2022/4.pdf

3. Крупник, І. Р. Феномен психічної депривації та його значення в сучасному суспільстві / І. Р. Крупник // Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної АПН України/ за ред. С. Д. Максименка. К. : ГНОЗІС, 2012. Т.

14, ч.1. С. 156-163. [Електронний ресурс]. // URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/270/Феномен%20психічної%20депривації.pdf>

4. Чекстере О. Ю. Психологічні особливості децентрації дітей, залежних від комп'ютерно-ігрової діяльності. / О. Ю. Чекстере // Дис. канд. психол. наук. Київ, 2012. 303 с.

5. Чекстере О.Ю. Депривованість дитини як наслідок надмірного занурення у віртуальний простір. // Зб. наук. праць. // За матеріалами Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Проблема особистісної активності в освітньому просторі: концептуальний, методологічний та емпіричний аспекти» [Слов'янськ, 2017 року]. С. 57-64. [Електронний ресурс] // URL: <https://lib.iitta.gov.ua/709107/1/Депривованість%20дитини%20як%20наслідок%20надмірного%20занурення%20у%20віртуальний%20простір.pdf>

6. Яремко П.Г. Вплив депривації на особистість. // Питання психології. Вісник Національного університету оборони України. 2022. Випуск 4 (68). [Електронний ресурс] // URL: <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/261394/259025>

ДИДЖИТАЛ-ЕТИКЕТ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР

Мозгова С.В., старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква, Київська обл.)

XXI століття характеризується стрімким розвитком цифрових технологій, що здатні стимулювати навчання людей, економічний і соціальний розвиток, при чому диджиталізація невпинно впливає і на освіту, адже найважливішою освітньою трансформацією сьогодення постає перехід із офлайн до онлайн-режиму і все більш повсюдне використання цифрових

каналів комунікації навіть при очному навчанні. За такої трансформації освітніх програм, створенні онлайн-курсів актуальним стає і вироблення певного набору правил, що дозволять зробити комфортним цифровий освітній простір та бути постійно в тренді нових освітніх технологій. Компетентний випускник, затребуваний фахівець – ось мета кожного закладу освіти. Європейський ринок праці орієнтований не лише на фахівця своєї справи, а й на відповідального цифрового громадянина, що володіє всіма нормами цифрового етикету та здатний до якісної комунікації, в тому числі за допомогою сучасних технологій.

«Поняття «цифровий» трактуємо як пов'язаний із комп'ютерними технологіями. Бути «громадянином» означає належати до групи людей. Цифрові громадяни можуть використовувати технології для спілкування з іншими в інтернеті та знати, як безпечно та відповідально ним користуватися» [6]. Цифровий етикет, *диджитал-етикет (Digital Ethics)* – набір правил та норм поведінки в цифровому середовищі, прийнятний для суспільства [6]. В дане поняття входять: стандарти поведінки в соціальних мережах, соціальні взаємодії за допомогою месенджерів, етикет використання електронної пошти та телефонних дзвінків. Наголошуємо, що сьогодні освітній простір включає всі подані канали комунікації. В нашому випадку, *канал комунікації* – це спосіб зв'язку, тобто електронна пошта, соціальні мережі, месенджери, телефонні дзвінки.

Цифровий етикет, що пов'язаний з освітнім простором заохочує до належної поведінки у процесі використання технологій у класі, для навчання в цілому та відповідального використання техніки. Наприклад, рекомендації цифрового етикету створюють усвідомлення того, що учні повинні тримати свої мобільні телефони в беззвучному режимі, щоб не заважати під час уроку, не читати чужої переписки, навіть якщо до рук потрапив незаблокований гаджет. Крім того, ці вказівки можуть допомогти навчитися поводитися з іншими онлайн-користувачами з повагою та ввічливістю, не порушуючи правил конфіденційності. Належний цифровий

етикет включає вміння розмовляти та спілкуватися з добротою та ввічливістю під час обміну повідомленнями та роботи в інтернеті, а також підтримувати позитивну цифрову ідентичність інших [1].

Технології стали невід'ємною частиною нашого життя. Щодня ми спілкуємося з колегами, здобувачами, друзями, виконуємо проекти і завдяки розвиткові технологій, багато з цього відбувається онлайн. Таке часте використання технологій може призвести до зловживання ними і ми маємо наголошувати на посиленні відповідальності за це. Основи цифрового громадянства в школах, що мають 9 елементів: цифровий доступ, цифрова комерція, цифровий зв'язок, цифрова грамотність, цифровий етикет, цифрове право, цифрові права та обов'язки, цифрове здоров'я та добробут, основи цифрової безпеки – були закладені ще у 2007 році Рібблом і Бейлі. З роками елементи оновлювалися і, хоча несуть відносно однакове повідомлення, тепер мають деякі варіації і спрощені форми.

Рамкова програма цифрових компетентностей громадян Європейської комісії говорить про мережевий етикет як про компетентність, завдяки якій громадяни повинні «бути обізнаними у нормах поведінки, ноу-хау під час використання цифрових технологій і взаємодії в цифровому середовищі» та «адаптувати комунікаційні стратегії до конкретної аудиторії, бути обізнаними щодо культурного різноманіття і різноманіття поколінь у цифровому середовищі» [3].

Цифрова освіта розширює грані традиційної освіти, і головним завданням диджитал-етикету постає не нав'язування ряду догм і правил, а лише спосіб прописати правила комфортної цифрової взаємодії. Українські заклади освіти нарешті зрозуміли актуальність питань цифрової компетентності, цифрового громадянства, цифрового етикету. На сьогодні, в частині закладів освіти навіть створено власні кодекси дотримання диджитал-етикету, що прописують принципи і правила комфортної взаємодії за допомогою усіх каналів комунікації (електронна пошта, освітня платформа, соціальні мережі, месенджери, телефонні дзвінки) [5].

Відтак, стає зрозуміло, що тенденція з цифровізації освіти сьогодні є актуальною в контексті влиття в єдиний загальноєвропейський освітній простір, де не лише курси з цифрового громадянства, а й курси з диджитал-етикету, викладаються іще з початкової школи. Тому опанування нових способів викладання, задля забезпечення ефективності навчального процесу – головне завдання освіти. Навчаючи здобувачів відпрацьовувати соціально-емоційні навички, ми допомагаємо їм отримувати реальний практичний досвід роботи з проблемами, які виникають під час взаємодії через соціальні мережі та інші області онлайн, в тому числі під час дистанційної роботи. Такий підхід до освіти дозволить підготувати конкурентноздатного випускника, готового до викликів сьогодення.

Список літератури та використаних джерел:

1. Charin Mangkhang, Nitikom Kaewpanya. The Digital Etiquette Enhancing to Global Citizenship of Social Studies Teachers in a New Normal Society. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ccsenet.org/journal/index.php/hes/article/view/0/45688>
2. Ribble, M. *Essential elements of digital citizenship*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.iste.org/explore/ISTE-blog/Essential-elements-of-digital-citizenship>
3. Stephanie Carretero, RiinaVuorikari, YvesPunie. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use.- Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. 48 p.
4. Мозгова С.В. Використання норм сучасного діджитал-етикету як виклик онлайн-навчання. Електронний навчальний курс. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/733061/>
5. Мозгова С.В. Діджитал-етикет освітнього простору в концепції навчання впродовж життя. *Modern research in world science*: зб. мат. X Міжнародної науково-практичної конференції. 25-27 грудня 2022 р. Львів. С.628-632. <https://sci-conf.com.ua/wp->

6. Мозгова С.В. Діджитал-етикет як важлива складова цифрового громадянства. *Інформаційно-ресурсне забезпечення освітнього процесу в умовах діджиталізації суспільства*: зб. тез II Міжнародної науково-практичної конференції. (Київ, 10 листопада 2022 р.). Київ, 2022. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/732961/>

7. Харківська А. А. Life long learning – сучасні проблеми та шляхи їх вирішення. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХПІ, 2008. № 9. С. 145–151.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЦИФРОВОГО НАВЧАННЯ

Муравйова Н.Г., заступник директора з навчально-виробничої роботи, викладач професійно-теоретичної підготовки Державного навчального закладу “Одеський професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського” (м. Одеса Одеської області)

В сучасних умовах розвитку економіки, швидкої зміни технологій, сучасна освіта повинна базуватися на високотехнологічних засобах навчання, характеризуватися універсальністю та фундаментальністю, а стандартна роль викладача змінюватися. Викладачам та майстрам професійної (професійно-технічної) освіти необхідно впроваджувати інновації в навчанні, уміти обирати та використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) для навчання майбутніх кваліфікованих робітників; організувати співпрацю та комунікацію як між учасниками навчального процесу так і з роботодавцями; проектувати електронні ресурси та освітнє електронне середовище, враховувати в навчальному процесі особливості та стилі навчання, новітні сервіси та

інструменти для ефективної співпраці, комунікації не тільки під час навчання в навчальному закладі, а й дистанційно.

В нашому сьогодні існує велика кількість інновацій в сучасних ІКТ: хмарні технології, скрайбінг, робототехніка, створення онлайн-уроків, презентацій, онлайн-опитувань та інше.

У зв'язку зі складною ситуацією, яка сталась в країні, наше життя, а особливо навчання майже повністю трансформувалося в онлайн. Тому завдання педагогічного колективу нашого ліцею - це забезпечення якісного навчання здобувачів освіти, а також сприяти корисному використанню цифрових технологій. Створити такі умови, аби майбутні кваліфіковані робітники могли отримувати позитивні напрацювання від використання Інтернету.

Дистанційне навчання відкрило як перед педагогічними працівниками, так і перед здобувачами освіти безліч можливостей. Воно дає змогу розкрити власний потенціал, проявити креативність та рішучість до змін. Дійсно, у зв'язку із теперішньою ситуацією викладачам та майстрам довелося покращити навички роботи з цифровими технологіями, а нові опанувати. Впровадження в навчальний процес сучасних засобів цифрової грамотності є заміною паперу та книжок на електронні ресурси. За допомогою ІКТ педагоги здійснюють освітній процес на засадах загальновідомих принципів дидактики, впроваджуючи сучасні, цікаві та різноманітні форми роботи. Головну роль в сучасному навчальному процесі відіграють цифрові освітні сервіси – засоби й інструменти організації навчального процесу та використання в ньому сучасного мультимедійного простору.

Далі мова піде про мультицифрові медіа, які використовує у своїй педагогічній діяльності наш навчальний заклад.

Електронна пошта відіграє велику роль у роботі закладу освіти, іноді значно більшу, ніж сайт, тому для спільної та ефективної роботи отримали безоплатну ліцензію **Google Workspace for Education**, яка пропонує

персоналізовані корпоративні адреси та різноманітні інструменти для спільної роботи. Вона дає змогу листуватися з учнями, реєструватися в державних органах та на сайтах, комунікувати в колективі.

“Всеосвіта” – це платформа, яка допомагає педагогічним працівникам професійно зростати та підвищувати педагогічну майстерність. Ця платформа має всі необхідні інструменти для організації дистанційного навчання, безоплатна онлайн-бібліотека методичних матеріалів, розробки для розвитку й навчання здобувачів освіти будь-якого віку. Перевага цієї платформи в тому, що є можливість створювати інтерактивні уроки із цікавим матеріалом та розміщувати їх в електронному журналі даної платформи. Здобувачі освіти мають постійний доступ до цих уроків.

Edpuzzle – це інструмент для створення відеоуроків з питаннями та завданнями. Edpuzzle дозволяє викладачам та майстрам створювати інтерактивні відеоуроки, які містять питання та завдання, що допомагають здобувачам освіти краще засвоювати матеріал.

Nearpod – це інструмент для створення інтерактивних презентацій та уроків. Він дозволяє педагогам створювати уроки, які мі завдання, питання, графіки та інші інтерактивні елементи, що допомагають залучати здобувачів освіти до навчання. Nearpod також має можливість стеження за прогресом здобувачів та надання повідомлень про їхню успішність.

Seesaw – це інструмент для створення цифрових портфоліо для здобувачів освіти. Seesaw дозволяє педагогам збирати та ділитись навчальними матеріалами, завданнями та досягненнями. Він також має функцію спілкування, що дозволяє викладачам, майстрам та здобувачам освіти комунікувати між собою та обмінюватись ідеями. Може бути зручним для персональних досліджень або самостійних робіт.

Ще один корисний додаток для створення інтерактивних уроків – **Socrative**. Він дозволяє створювати тести, анкети та голосування, а також

надає педагогам детальну статистику про роботу здобувачів освіти та їхні результати навчання.

Google Meet – це сервіс, де можна проводити високоякісні й безпечні відео зустрічі та дзвінки. Він доступний для всіх користувачів і пристроїв.

Wakelet - даний сервіс став дуже популярним інструментом серед педагогічного колективу нашого навчального закладу. Це платформа для створення колекцій закладок, заміток, відео, зображень і документів. Ресурс доцільний при дистанційному навчанні для створення завдань творчого характеру та проєктів. Здобувачі освіти можуть створювати проєкти самостійно, а також є режим колаборації. Достатньо викладачу або майстру створити таке посилання. Створені колекції в Wakelet можуть бути приватними, публічними або не включені до списку (напівпублічні).

Ще одним інструментом, яким користуються в нашому закладі є цифровий сервіс **Tilda.cc** — конструктор сайтів, з яким легко створювати красиві та функціональні проєкти. Ця платформа орієнтована на подачу текстового й особливо візуального контенту, а також добре підходить для створення лендінгу, промосторінок, блогів, новинних і корпоративних сайтів, і навіть невеликих інтернет-магазинів. Цю платформу ми використовуємо під час навчання здобувачів з професії “Агент з постачання”.

В нашому ліцеї також навчаються здобувачі освіти з особливими освітніми потребами, для яких ми часто використовуємо таку платформу як, **learningapps**. Конструктор інтерактивних завдань, що дозволяє зручно й легко створювати електронні інтерактивні вправи, що сприяє активності, самостійності, ефективності, зв'язку теорії з практикою, поєднання колективних та індивідуальних форм навчальної роботи тощо.

Jigsawplanet – безплатний онлайн-сервіс, за допомогою якого педагогічні працівники створюють власні пазли або пазли-головоломки та діляться ними у соціальних мережах чи вбудовують на власний сайт.

Moodle - платформа, яка допомагає створювати ефективне інтернет-навчання у власному середовищі.

Quizizz – це Internet-інструмент для проведення оцінювання рівня знань учнів як під час занять, так і в якості домашньої роботи.

Усі ці додатки можуть бути корисними для дистанційного навчання, оскільки дозволяють викладачам та майстрам створювати інтерактивні уроки та зручний зворотний зв'язок зі своїми здобувачами освіти. Інтерактивні додатки також дозволяють педагогам стежити за прогресом здобувачів освіти та отримувати активний фідбек на різних етапах навчання. Завдяки цим інструментам здобувачі освіти залучені до активного навчання та не втрачають мотивацію до вивчення нового матеріалу.

Опанувавши ці та подібні додатки в тих умовах, які сьогодні склалися в українському навчанні, освітнє середовище впевнено стає сильнішим та продуктивнішим. Педагоги мають можливість якісно викладати навчальний матеріал, а здобувачі освіти розвивати власні компетенції щодо різних форм та моделей здобуття навчального контенту.

Всі наведені додатки є зручними для використання на персональних пристроях - ноутбуках, планшетах, смартфонах, а також відкривають більше можливостей за допомогою використання інтерактивної панелі в класі.

Список використаних джерел:

1. http://zosh2-nizhyn.ucoz.ua/images1/vikoristannja_cifrovikh_osvitnikh_platform.pdf
2. <http://dspace.tnpu.edu.ua/>
3. <https://essuir.sumdu.edu.ua/>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Надточій О.В., група ПВШ-21-11-зМ

Освіта сьогодення, а саме вища освіта є важливим аспектом, вона відіграє неосяжну роль у сучасному індустріальному світі. Саме освіта має значущий характер у житті кожної людини, вона збагачує світогляд, дає знання та інформацію необхідні для ефективного існування та процвітання країни в цілому через висококваліфікованих фахівців певних сфер нашої держави.

Так, закономірною і обов'язковою умовою успішної реалізації освітнього процесу є забезпечення випереджального розвитку освіти, де головною її ознакою стає впровадження інновацій, перетворення їх із часом у традиції та їх поєднання. Саме завдяки дотриманню даних позицій і завдань освітньої політики держави є формування якісно нової системи освіти.

Відповідно кожен «шар» сучасної освіти – це традиція і новація, які поєднуючись творять новий світ, людину, яка житиме в сучасному цифровому світі – нову особистість. А безпосередньо формування інноваційного освітнього середовища постає як сучасна освітня революція теперішнього в поєднанні з надбаннями минулого.

Якщо розглядати саме інновації в освітній сфері то відомо, що це принципово важлива відповідь на виклики сучасності. Безпосереднє інноваційне навчання трактується як процес і результат освітньої діяльності, що провокує новаторські зміни в соціальному середовищі та культурі і як результат – орієнтоване на формування готовності особистості до принципово нових змін у середовищі за рахунок розвитку різноманітних здібностей до творчості, форм мислення та легкої адаптації у навколишньому середовищі.

Сутність впровадження традицій та інновацій у вищій освіті стали об'єктом вивчення багатьох як зарубіжних, так і українських вчених. Наукові дослідження А. М. Алексюка, І. І. Доброскок, Г. П. Клімової, Г. П. Коцури, С.О. Нікітчиної, В. Г. Кременя, В. В. Ільїна, С. В. Пролєса, М. В. Лисенка, П.Ю. Сауха та інших присвячені загальнотеоретичним і науково-

практичним проблемам традиційної та інноваційної парадигми у вищій школі, окремим сучасним формам, технологіям та методам навчання, методичному забезпеченн., досвіду та перспективам їх використання в освітній практиці.

Нині більшість науковців одноголосні в тому, що традиційне навчання – це навчання з чітко визначеними формами та методами організації освітнього процесу, яке передбачає що весь процес побудований на принципах дидактики сформульованих Я.А. Коменським. На противагу традиційному навчанню інноваційне навчання у закладі вищої освіти – це випереджувальна система навчання, яка адекватно корелюється з більш високим ступенем розвитку суспільства, що постійно еволюціонує, і має на меті випереджувальний розвиток особистості і підготовку фахівців, здатних ефективно функціонувати у такому суспільстві. Інноваційне навчання у вищій школі передбачає повну або часткову діджиталізацію освітнього процесу.

Саме в умовах сучасних змін та реалій сьогодення у соціальній та економічній сферах відбувається наповнення модернізованою інформацією та цифровізацією галузей науки, техніки та технологій, де постає потреба осучаснити процес здобуття вищої освіти. Все це потрібно для того, щоб на базі вищої школи створити більш сприятливі та сучасні умови для підготовки висококваліфікованих та конкурентоспроможних працівників шляхом запровадження і втілення інноваційних технологій, методів, форм, методичного забезпечення тощо.

Безпосереднє використання різноманітних інноваційних методів є надзвичайно важливим в освітньому процесі. Використання традиційних та оновлених методів дозволяє встановити партнерські взаємовідносини між викладачем та здобувачем знань, що позитивно впливає на сам процес засвоєння та формування життєво-необхідної компетентності [3].

В освітньому процесі традиційно уже діють такі методи як:

- словесні (пояснення, роз'яснення, розповідь, бесіда, диспут, дискусія, бесіда);
- наочні (ілюстрація, демонстрація, мультимедійна презентація, відео).
- практичні (досліди, вправи, навчально-продуктивна праця, практична робота) тощо.

Безпосередньо до інноваційних методів навчання в ході проведення лекції варто віднести: метод реклами; метод провокації; методи пов'язані із застосуванням різноманітних інформаційно-цифрових технологій у навчанні тощо.

Для проведення практичного заняття ефективними будуть методи: мозковий штурм; круглий стіл; метод акваріум; естафета; комп'ютерні тренажери; різноманітні ігри; метод доцільних задач; тренінги; панельна дискусія; форум; симпозіум тощо.

Що стосується організації самостійної роботи, на нашу думку, ефективними будуть: метод проєктів; навчального пошуку; проблемний метод; відео-методи; метод «ажурної пилки».

Також сучасна освітня галузь становить собою перехід від використання традиційних засобів передачі та отримання знань до інноваційних, а саме таких як друкований підручник – електронна книга, кулькова ручка – стилус, дошка та крейда – інтерактивна дошка, різного сучасного програмного забезпечення, різноманітних ноутбуків, персональних комп'ютерів, планшетів, та безпосередньо інформаційного поля всесвітньої мережі інтернет [1].

В даний час для дистанційного або змішаного навчання, в ході провадження традиційних занять, виправданим є здійснення освітнього процесу через різноманітні інноваційні онлайн платформи такі як: хмарний сервіс Microsoft Teams, Zoom, платформи Google, Skype, Moodle тощо.

Безпосереднім інноваційним спрямуванням освітнього процесу є використання: цифрових бібліотек; віртуальних рубрик для неформальної

освіти та професійного розвитку фахівців; ютуб-каналів; онлайн-центрів психологічної підтримки; онлайн-академій; цифрових навчальних курсів; цифрових програмно-методичних комплексів, персональних веб-ресурсів, системи Moodle, електронних журналів тощо [2].

Безперечно дієвими та виправданими є сучасні інструменти комунікації між учасниками освітнього процесу, такі як: Viber, Telegram, Facebook, Instagram.

Отже, в ході використання традиційних та інноваційних підходів в освіті здобувач стає не об'єктом, а суб'єктом процесу – так як відчуває себе активним учасником власної освіти, розвитку, внутрішньої мотивації та безпосередніх подій, які створюються для набуття компетентностей. Упровадження інноваційних складових в поєднанні з традиційними становить собою покращення пошукової, творчої діяльності в ході розв'язання нових для них задач і проблем, де набагато більше і краще відбувається знайомство з начальними посібниками, підручниками, матеріалами розміщеними в мережі інтернет, рекламними каталогами тощо.

Як висновок, варто відмітити, що безпосередня модернізація системи вищої освіти в Україні не можлива без застосування традиційних знань, що започатковано поколіннями у вищій школі, та інновацій, пов'язаних з входження України у європейський та світовий освітній простір. Запорукою світлого майбутнього є саме ефективний, ціленаправлений пошук можливостей для покращення освітньої галузі та ефективного розвитку України в цілому.

Список літератури:

1. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КІП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. Режим доступу: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf

2. Золотухіна С. Т. Традиції та новації у педагогічній діяльності / С. Т. Золотухіна, В. В. Фазан, В. В. Макаренко. *Теорія та методика навчання та виховання*. Харків, 2021. № 50. С. 65–74.

3. Педагогіка вищої школи : Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.

ОСВІТА ДЛЯ ММСП ТА ІНДУСТРІЯ 5.0

Нечипоренко Ю. Л., доцент кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква Київської обл.)

Актуальність: Академічний стиль і вимоги до оформлення публікацій не передбачають наявності у тез епіграфу. Стосовно теми цих тез епіграф міг би бути таким:

"Делегація СРСР запитала у японських виробників, - на скільки СРСР відстав від Японії?
Японські виробники відповіли, - назавжди".
(радянський анекдот 1980-х років)

При цьому залишається поза лаштунками той факт, що Японія стала великою економічною державою після того, як пережила два атомних бомбардування.

Наразі Україна фактично знаходиться серед країн, економіку яких відносять до Індустрії 3.0, головними рисами якої є перехід на автоматизоване виробництво через використання комп'ютерів та інформаційних технологій.

Міністром освіти і науки України 09.12.2022 року під час засідання Уряду оприлюднено Програму великої трансформації "Освіта 4.0: український світанок". В своєму Telegram-каналі Сергій Шкарлет

повідомив, що над Планом відновлення працювала велика робоча група, до якої увійшли заступник керівника Офісу Президента, голова Комітету ВРУ з питань освіти, науки та інновацій, народні депутати, фахівці МОН, освітяни, науковці, міжнародні партнери та експерти.

Звернемо увагу, що в зазначеному Міністром колі не представлені представники роботодавців, представники Координаційної ради з питань розвитку малого та середнього підприємництва - постійно діючого консультативно-дорадчого органу Кабінету Міністрів України, утвореного з метою сприяння розвитку малого та середнього підприємництва в Україні.

Згадаємо, що за даними урядового порталу (інформацію подано 22.11.2022 р.), в Україні малі та середні підприємства (МСП) відіграють ключову роль в економіці, забезпечуючи близько 64% доданої вартості, 81,5% зайнятих у бізнесі працівників та 37% податкових надходжень. У 2019 році МСП становили 99,9% українських підприємств і 55% валового внутрішнього продукту країни.

Постановка проблеми і її значимість. Основними рисами Індустрії 4.0 є націленість на розвиток і злиття автоматизованого виробництва, обміну даних і виробничих технологій в єдину саморегульовану систему, з якнайменшим або взагалі відсутнім втручанням людини у виробничий процес.

Вже проглядаються риси Індустрії 5.0: націленість на застосування альтернативних (крім технологій) режимів керування моделями взаємодії, що ведуть до сталості та стійкості промислової екосистеми; людино-центричний підхід до використання технологій; корпоративну відповідальність до повних ланцюгів доданої вартості (ЛДВ).

Висловлені припущення, що переходом до Індустрії 6.0 є націленість на гіперзв'язок галузей з галузями (суб'єктів промислової екосистеми), високе масове налаштування, масова персоналізація послуг та продуктів з динамічною концепцією управління ланцюжками поставок.

Зважаючи на те, що загальні риси 5.0, 6.0 вже попередньо сформульовано, Україні бажано закладати в програму розвитку перехід не просто до 4.0, а до 5.0 і 6.0, і у не віддаленій перспективі. Так, як свого часу економічний стрибок зробили повоєнні Німеччина, Японія, пізніше "азійські тигри", далі Китай тощо. Експерти називають орієнтир такого зростання економіки України у розмірі не менше 7% ВВП щорічно впродовж 10 років.

Опис ситуації. Програма "Освіта 4.0: український світанок" підготовлена командою МОН на основних засадах та принципах Плану відновлення України. Згідно цього Плану заклади освіти мають стати активними учасниками змін, а не спостерігачами. МОН України разом з Міністерством цифрової трансформації передбачає реалізацію провідного напрямку трансформації "Цифрова трансформація освіти і науки". Знов у цій зв'язці двох міністерств участь малого, або хоч середнього підприємництва, як головного роботодавця не передбачена. Не зважаючи на те, що, як сказано вище, 81,5% зайнятих працюють в МСП.

Того самого МСП, який раніше в країнах економічного ривку заклав початок переходу до 4.0, а наразі, на етапі початку кінця епохи корпорацій і глобалізації, винаходить і вибудовує моделі взаємодії 5індустрії .0 а надалі і промислові екосистеми індустрії 6.0.

МОН переклав на бізнес тягар напрацювання шляхів і методів входження до 4.0, 5.0 тощо. Бізнес впорається. Але до амбітної мети ефективніше йти скоординовано.

Тим часом, як ілюстрація поточного розвитку подій, на "Kosice Clusters Meet Regions & Matchmaking Event" в Кошице, Словаччина, 30.03.2023 р. підписано Меморандум про співпрацю в розвитку кластерів України (тобто тих самих МСП, які можуть мати націленість на перехід до 5.0) з п'ятьма країнами Східної Європи та Балтії - Польща, Чехія, Словаччина, Румунія та Литва.

Водночас досягнута домовленість про створення спільного комітету Україна – Польща в сфері Індустрії 4.0-5.0 (!). Повідомляють, що комітет почне координувати роботу, яка вже триває за численними напями, й де видно великий потенціал синергії, з важливою обмовкою авторів - за умови кращої координації.

В цьому руслі "Kosice Clusters Meet" присутні і навчальні заклади. Ужгородський національний університет з УНТП "Агро-Фуд", УНТП "Здоров'я та багатство" просував в Кошице промислові екосистеми, туризм, творчі та культурні індустрії.

NewSchool з Хмельницького просував свій освітній простір приватної школи, промислові екосистеми, творчі та культурні індустрії.

Передбачувані дії, основні результати. Наразі МОН динамічно реагує на виклики. Можливо сподіватися, що "Освіта 4.0" це необхідний етап, який неможливо пропустити, і вслід за "Освіта 4.0" може з'явитися "Освіта 5.0".

Звертає на себе увагу, що перехід до 5.0, 6.0 це не стільки про застосування новітньої техніки і технології, хоча і про них також, а в широкому сенсі про культуру - виробництва, співробітництва, управління, методології аналізу, бізнес-моделей, взаємодії зі споживачем. Щоб розумні люди, процеси, машини та сервіси співпрацювали між собою більш ефективно (як складові індустрії 5.0), ставала дедалі ближчою перспектива глобальної персоналізації послуг та продуктів (як складові індустрії 6.0).

Ці загальні і водночас стратегічні завдання побудови, вирощування інфраструктури переходу до 5.0 спроможне виконувати освітнє середовище.

Варіанти подальшого вирішення проблеми. За даними Мінцифри, війна росії проти України завдала величезної шкоди економіці нашої держави, великим підприємствам, та водночас стала потужним каталізатором для розвитку малого і середнього бізнесу. Наразі понад 40% українських підприємців вибирають як стратегію подолання кризи, викликаної війною, експорт та пошуки вбудовування в закордонні ланцюги

доданої вартості, вступаючи в коопераційні стосунки з європейськими партнерами, такими ж самими, за термінологією, прийнятою в Україні, європейськими МСП.

Програма міжнародної допомоги "EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП" підтримує українські МСП через бізнес-об'єднання – кластери, торгово-промислові палати тощо. Серед головних завдань екстреної підтримки Програми допомогти мікро-, малому і середньому підприємництву (ММСП) диверсифікувати свої бізнес-моделі.

Осмисленню, перегляду, вибору бізнес-моделей – цьому та іншим напрямам діяльності ММСП доцільно вчитися у відповідних навчальних закладах.

Готувати фахівців зі знаннями і навичками індустрії 5.0, 6.0 в поточних умовах одразу у всіх навчальних закладах проблемно і недоцільно. Мають визначитися пілотні навчальні плани і пілотні навчальні заклади з відповідною пілотною часткою науково-педагогічного складу. Чи педагогічно-ділового, уникаючи англомовного "педагогічно-бізнесового". Цим реалізуючи давно задекларований тісний зв'язок освіти і запитів на підготовку кадрів для виробництва, уточнюючи – в тому числі мікро-, малого і середнього.

ЗАКЛАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ВІСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Петришена О.Д., Аспірант ХГПА, майстер виробничого навчання
ВСП «ХТЕФКДТЕУ» ORSID ID 0000-0001-7515-9612

Анотація. «Окупанти визначили своїми ворогами культуру, освіту та людяність. І не шкодують для них ні ракет, ні бомб. Україна, яка прагне бути конкурентоспроможною в сучасному світі, має визначити освіту та науку своїми стратегічними сферами». Володимир Зеленський, Президент України [2 ; с.9]

Необхідність роботи закладів професійно-технічної освіти в умовах військового стану, забезпечення безпечних умов для працівників та здобувачів освіти. На державному рівні проводиться законодавче регулювання та впроваджуються необхідні зміни в роботі закладів професійної освіти. Важливим викликом для професійної освіти стає майбутній набір абітур'єнтів, зниження престижності навчатись в закладах професійної освіти, здобуття робітничої професії велика кількість зруйнованих руйнування закладів професійної освіти, що необхідно врегулювати на законодавчому рівні.

Навчальний процес здійснюється за змішаною формою навчання, педагогічні колективи працюють для надання допомоги військовим та переселенцям , постійно працює волонтерський рух збирання продуктів та харчових наборів для військових, що перебувають на передовій не зупиняючи освітній процес працюючи на Перемогу.

Ключові слова

Освіта, професійна освіта, заклад освіти, освітній процес, воєнний стан, дистанційне навчання, робітнича професія, змішане навчання, дистанційне навчання.

Особливості роботи закладів професійної освіти Україні період коронавірусної інфекції COVID-19 та під час впровадження військового стану з 24 лютого 2022 року в умовах масштабного військового вторгнення

російської федерації, створення умов для забезпечення безпеки працівників та здобувачів освіти [3].

Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII (зі змінами та доповненнями), Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/202210, затвердженого Законом України від 24.02.2022 № 2102-IX, а також згідно з іншими нормативно-правовими актами України [2 с.15].

В умовах військової агресії російської федерації вітчизняна П(ПТ)О зазнала значних втрат, які істотно вплинули на її суб'єктів, інфраструктуру, механізм функціонування 19 червня 2022 р. Верховна Рада України прийняла Закон України № 2312-IX, яким внесено зміни до чинного Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» [2 с.139].

Наразі передбачено можливість здобути П(ПТ)О без здобуття повної загальної середньої освіти, яку можна буде отримати в будь-який інший час за кошти бюджету; безоплатно отримати другу робітничу професію через 3 роки після отримання попередньої професії та за наявності страхового стажу й вільних місць у ЗП(ПТ)О.

Керівникам закладів професійно-технічної освіти надано детальні положення Кабінету Міністрів України які потрібно неухильно виконувати для здійснення освітнього процесу в закладі освіти. Забезпечення безпечних і нешкідливих умов навчання, праці значну увагу приділено в орієнтовних критеріях оцінювання освітніх і управлінських процесів закладу професійної (професійно-технічної) освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти, наведених у Методичних рекомендаціях з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 06.05.2021 № 509 [1 с.39].

В Україні введено воєнний стан, всі заклади освіти здійснюють навчання у дистанційній формі до завершення навчального 2021\2022 року. Заклади освіти стали штабами допомоги населенню й військовим. Учасники

освітнього процесу та науковці працюють як волонтери, збирають та передають продукти харчування, готують їжу для військових та переселенців надають теплий одяг та кошти для ЗСУ. Також слід зазначити, що в умовах воєнного стану гуртожитки ЗП(ПТ)О стали прихистком для внутрішньо переміщених осіб. Найбільше внутрішньо переміщених осіб проживає в гуртожитках ЗП(ПТ)О [3].

Заклади професійної освіти працюють під час запровадження військового стану та здійснюють освітній процес у дистанційному режимі, повідомляють учасників освітнього процесу про межі поширення наслідків способи та методи захисту, надають рекомендації як діяти в екстремній ситуації, здійснюють заходи планів цивільного призначення на навчальний період, забезпечують захист учасників освітнього процесу, працівників та прилеглих територій у разі потреби здійснюють евакуацію до безпечного місця.

Розроблено чотири моделі організації навчання: за очною, дистанційною, змішаною та індивідуальною формами (екстернат або сімейна форма) [2 с.43].

Технології дистанційного навчання можуть використовуватись закладами загальної середньої освіти при проведенні занять через мережу Інтернет під час карантину та військового стану в країні (пункт 4.2, розділ IV).

Поєднанням очної форми і технологій дистанційного навчання у педагогічній теорії та практиці закріпився термін «змішане навчання» («комбіноване навчання», «blended learning»). Таке навчання є однією з багатьох освітніх технологій і не потребує регламентації в нормативних актах [1 с.6].

Крім того, у своїй роботі педагоги можуть використовувати електронні сервіси для організації дистанційного навчання Moodle, Google Клас (GoogleClassroom), Google Презентації (GooglePresentations), iLearn,

Kahoot!, Edmodo, LearningApps.org, OnlineTestPad, Linoit, Padlet, Trello, Plickers [1 с.10].

Усі електронні матеріали можна розміщувати на сайті закладу освіти. Виробниче навчання за окремими професіями рекомендуємо організувати з використанням технологій дистанційного навчання. Практичну частину підготовки, яку неможливо адаптувати до вимог дистанційного навчання, запропоновано перенести на період після закінчення військового стану [1 с.9].

Безперервна навчальна діяльність учнів закладів загальної середньої освіти не може перевищувати 35 хвилин (для 1 року навчання), 40 хвилин (для 2-4 років навчання), 45 хвилин (5-12 років навчання), крім випадків, визначених законодавством.

Рекомендовано використовувати засоби комунікації викладачів, батьків та учнів зокрема:

- розміщення завдань і рекомендацій на сайті закладу;
- створення груп із батьками, учнями в соціальних мережах (Viber, Telegram, WhatsApp та ін.);
- використання електронних платформ (ZOOM, Google Classroom тощо);
- проведення скайп-конференцій;
- спілкування в телефонному режимі;
- листування через електронну пошту тощо[2 с.18-19].

Для того щоб кожен здобувач П(ПТ)О, незалежно від фактичного місця перебування в межах України, мав можливість навчатися в будь-якому ЗП(ПТ)О під час дії воєнного стану, МОН розроблено Положення про внутрішню академічну мобільність здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти, які навчаються у ЗП(ПТ)О України (наказ МОН від 26.03.2022 № 273, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 20 квітня 2022 р. за № 437/37773) [2 с.149].

МОН за підтримки міжнародних партнерів розробляються та впроваджуються навчальні онлайн-курси для здобувачів П(ПТ)О з метою їх подальшого розміщення на освітній онлайн-платформі «Професійна освіта онлайн» – Всеукраїнській платформі для дистанційного та змішаного навчання, що створена на основі «Всеукраїнської школи онлайн» (спеціально для учнів ЗП(ПТ)О, педагогічних працівників та незалежних здобувачів професійних кваліфікацій).

Попри війну МОН продовжує розвивати, оновлювати і вдосконалювати систему профтехосвіти. Розвиток конкурентоспроможності професійної освіти є одним із пріоритетів у Програмі з відновлення України. Адже саме майбутні випускники профтехів будуть найактивніше залучені до відбудови України і подальшого розвитку її економічного потенціалу.

Освітній процес у 2022/2023 н. р. у ЗП(ПТ)О організований в кожній окремій адміністративно-територіальній одиниці. Рішення про те, у якій формі здійснюватиметься освітній процес – дистанційній чи змішаній, прийматиме обласна військова адміністрація. Для підготовки та прийняття будівель ЗП(ПТ)О до початку 2022/2023 н. р. розроблені рекомендації та вимоги запропоновані МОН [1 с.8].

Враховуючи такі потреби країни в майбутньому урегульовано питання відстрочки здобувачів та викладачів ЗП(ПТ)О від призову на військову службу під час мобілізації. Відповідні зміни внесено Законом України від 14.04.2022 № 2196-IX «Про внесення змін до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», щодо відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації деяких категорій громадян», що набрав чинності 12 червня 2022 р. [2 с.140].

Також, створено 9 профорієнтаційних відеолекцій про типи інтелекту. Розроблено 10 мультимедійних онлайн-уроків у міжнародному форматі SCORM щодо психологічної підтримки учнів у воєнний і повоєнний періоди (курс підвищення кваліфікації для освітян «Перша психологічна

допомога учасникам освітнього процесу під час та по завершенні воєнних дій») [2 с.153].

Отже, основними завданнями розвитку професійної (професійно-технічної) освіти в повоєнний період є:

- Подолання виклику «Руйнування та пошкодження мережі ЗП(ПТ)О
- Подолання виклику «Часткова невідповідність змісту й рівня якості П(ПТ)О запитам і потребам ринку праці.
- Подолання виклику «Непрестижність здобуття П(ПТ)О. Незначний відсоток випускників ЗЗСО, які обирають навчання в ЗП(ПТ)О» [2 с.156-157].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

Електронні ресурси

1. Лист Міністерства освіти і науки України м. Київ від 26 березня 2020 р. № 1/9-177 «Щодо організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти на період карантину» URL <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnicnaosvita/onlain-resursi-dlya-studentiv-proftehiv>) (дата звернення 10.01.2023).

2. Освіта України в умовах воєнного стану Інформаційно-аналітичний збірник: Київ С. Шкарлет (заг. ред.) 2022 р. URL <https://www.kmu.gov.ua/news/orhanizatsiia-bezpechnoho-osvitnoho-seredovyshcha-zakladu-profesiinoi-profesiino-tekhnichnoi-osvity-v-umovakh-voiennoho-stanu> (дата звернення 10.01.2023).

3. Державна служба якості освіти України статті Організація безпечного середовища закладу професійно-технічної) освіти в умовах воєнного стану 05.08. 2022р. URL <https://www.kmu.gov.ua/news/orhanizatsiia-bezpechnoho-osvitnoho-seredovyshcha-zakladu-profesiinoi-profesiino-tekhnichnoi-osvity-v-umovakh-voiennoho-stanu> (дата звернення 10.01.2023).

Summary

"The occupiers defined their enemies as culture,
education and humanity.
And neither rockets nor bombs are spared for them.
Ukraine, which strives to be competitive
in the modern world, should define education and
science in its strategic areas".
Volodymyr Zelenskyi, President of Ukraine

The need for vocational and technical education institutions to work under martial law, to ensure safe conditions for workers and students. At the state level, legislative regulation is carried out and the necessary changes are introduced in the work of vocational education institutions. An important challenge for professional education is the future recruitment of entrants, a decrease in the prestige of studying in professional education institutions, obtaining a working profession, a large number of destroyed destruction of professional education institutions, which must be regulated at the legislative level.

The educational process is carried out according to a mixed form of education, pedagogical teams work to provide assistance to military personnel and displaced persons, the volunteer movement of collecting products and food kits for military personnel who are on the front lines is constantly working without stopping the educational process, working for Victory.

Key words

Education, professional education, educational institution, educational process, martial law, distance learning

Text of the article

Peculiarities of the work of vocational education institutions in Ukraine during the period of the COVID-19 coronavirus infection and during the introduction of martial law from February 24, 2022 in the conditions of a largescale military invasion of the Russian Federation, creating conditions to ensure the safety of employees and students of education.

In accordance with the Law of Ukraine "On the Legal Regime of Martial Law" dated 12.05.2015 № 389-VIII (as amended), the Decree of the President of Ukraine "On the Introduction of Martial Law in Ukraine" dated 24.02.2022 No. 64/202210, approved by the Law of Ukraine dated 24.02.2022 №2102-IX, as well as in accordance with other normative legal acts of Ukraine.

In the conditions of the military aggression of the Russian Federation, the domestic P(PT)O suffered significant losses, which significantly affected its subjects, infrastructure, and mechanism of functioning. On June 19. 2022, the Verkhovna Rada of Ukraine adopted Law of Ukraine №2312-IX, which amended the current of the Law of Ukraine "On Professional (Vocational and Technical) Education".

Currently, it is possible to: obtain P(PT)O without obtaining full general secondary education, which can be obtained at any other time with budget funds; get a second labor profession free of charge 3 years after obtaining the previous profession and if there is insurance experience and vacancies in ZP(PT)O.

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНО МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ЗМІСТОВНОГО МОДУЛЯ ТА ЙОГО СТРУКТУРНО-ПЕДАГОГІЧНІ СКЛАДОВІ

Самойленко О.М., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти, (м. Біла Церква, Україна)

Однією з ключових складових успіху закладу професійно технічної освіти є його фахівці - викладачі. Вони є тими, хто передає знання, формує мислення та розвиває навички своїх студентів. Тому важливо, щоб викладачі були висококваліфіковані та постійно розвивали свої професійні навички. Один зі способів цього досягнення - це створення та підтримка персонального ресурсу викладача у формі електронного навчально методичного комплексу(ЕНМК).

Створення та підтримка ЕНМК має безліч переваг для самого викладача, студентів та всього їх освітнього закладу.

Саме тому, електронний навчально методичний комплекс може бути корисним доповненням до освітнього процесу слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти України, під час II-етапу очно-дистанційного навчання. Він може містити додаткові матеріали для самостійної роботи слухачів, які можуть допомогти їм краще засвоїти матеріал, зокрема, відеолекції, електронні підручники, завдання для самоперевірки знань, тести та інші інтерактивні матеріали [1].

Також електронний навчально методичний комплекс (НМК) може допомогти викладачам курсів підвищення кваліфікації більш ефективно організувати навчальний процес, зокрема, за рахунок надання слухачам можливості виконання самостійної роботи та спостерігати прогрес у навчанні. Крім того, електронний НМК може бути корисним інструментом для моніторингу успішності та оцінювання слухачів, який також допоможе викладачам курсів підвищення кваліфікації відстежувати та аналізувати успішність навчального процесу та своєчасно реагувати на недоліки. Таким чином електронний навчально методичний комплекс - це комплекс електронних матеріалів, що використовують для навчання та самостійної роботи слухачів. Він може містити лекції, завдання, тести, практичні вправи, відеолекції та інші матеріали, які сприяють засвоєнню знань з даного змістовного модулю[2].

Електронний НМК може бути доступним для слухачів через спеціальну платформу ПРОФОСВІТА <https://profosvita.org/>, що дозволяє проводити навчання онлайн. Така платформа може мати різні функції, наприклад, можливість відстеження прогресу слухача, взаємодія з викладачем чи іншими слухачами, можливість виконання завдань та тестів тощо.

Електронний навчально методичний комплекс змістового модуля « Цифрова грамотність та освітні ресурси <https://profosvita.org/course/view.php?id=179> дозволяє слухачам проводити навчання в зручній для них час та темп, а також

сприяє розвитку самостійності та самоорганізації в навчальному процесі. Крім того, він може бути корисним інструментом для викладачів, який може використовувати його для підготовки до занять, оцінювання слухачів та моніторингу їх освітнього прогресу.

Такий ресурс може доповнювати освітній процес слухачів курсів підвищення кваліфікації на I – етапі очно-дистанційного навчання, а також використовуватись для дистанційного етапу навчання. ЕНМК 3.М.5.3. «Цифрова грамотність та освітні ресурси» має наступні блоки:

- інформаційний блок з контенту змістовного модуля;
- консультаційний блок слухача та викладача у вигляді тематичних форумів, чатів та електронного листування;
- блок подання навчальної інформації у текстовому, аудіовізуальному, графічному вигляді, у вигляді підбору гіперпосилань та ін.;
- контролюючий та аналітичний блок.

Структурно-педагогічні складові електронного навчально-методичного комплексу (ЕНМК) включають наступні елементи:

- Навчальний план і програма - це документи, які містять інформацію про мету та завдання курсу, питання, які будуть вивчені, та послідовність їх дачі.
- Навчальні матеріали - це текстові, візуальні, аудіо- та відеоматеріали, які використовують для передачі інформації слухачам.
- Інтерактивні вправи та завдання - це завдання, які слухачі виконують протягом навчання на курсах підвищення кваліфікації та у між курсовий період.

ЕНМК 3.М.5.3. «Цифрова грамотність та освітні ресурси» являє собою організаційне віртуальне середовище (рис. 1.).

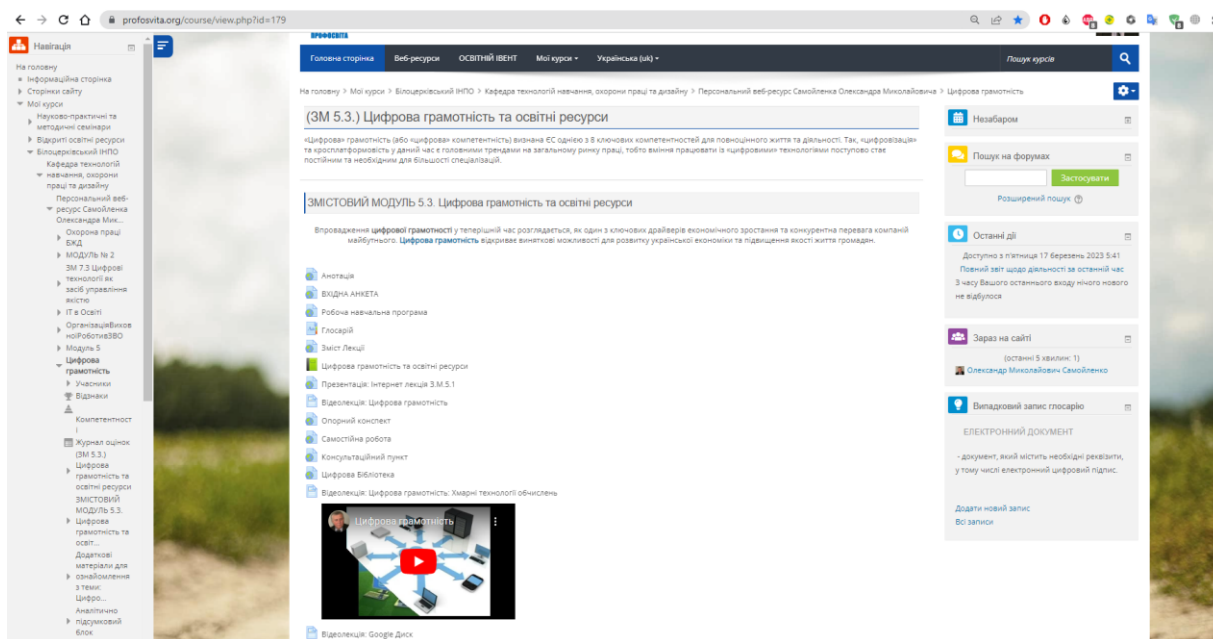

Рис. 1. Головна сторінка ЕНМК 3.М.5.3. «Цифрова грамотність та освітні ресурси»

В основу створення ЕНМК 3.М.5.3. «Цифрова грамотність та освітні ресурси» покладено розробку електронного навчально-методичного комплексу, а також набору засобів навчання й контролю, які реалізовані з використанням інформаційних технологій, необхідних і достатніх для якісної організації процесу навчання в межах певної освітньої категорії слухачів курсів підвищення кваліфікації. Його контент містить комплект нормативної й навчально-методичної документації для всіх зацікавлених у процесі навчання сторін. Умовно вміщує в себе подання систематизованої та упорядкованої навчальної інформації, забезпечує зворотній зв'язок та консультування в процесі підготовки фахівців в умовах єдиного віртуального навчального простору. Обов'язковим елементом є забезпечення контролюючих засобів.

Використання електронного навчально-методичного комплексу на базі платформи ПРОФОСВІТА в інтеграції з Microsoft 365 дозволяє якісно підготувати слухачів та оптимізувати процеси навчання та викладання. Завдяки інструментам LMS MOODLE в поєднанні з Microsoft 365, викладачі можуть створювати та редагувати курси, навчальні матеріали, тести та

завдання, що дозволяє покращити організацію навчального процесу та забезпечити якісне викладання. Слухачам доступні форуми для обговорення матеріалів курсу, тестів та завдань, що сприяють активній участі в навчальному та процесі підвищення якості засвоєння матеріалу. Оцінювання та відстеження результатів дозволяє викладачам та слухачам контролювати свої досягнення та своєчасно коригувати навчальний процес [3]. Таким чином, використання електронного навчально-методичного комплексу на базі ПРОФОСВІТА в інтеграції з Microsoft 365 є ефективним та зручним інструментом для забезпечення якісної підготовки слухачів, оптимізації процесів навчання та викладання змістовних модулів курсів підвищення кваліфікації на кафедрі технологій навчання, охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВ УМО НАПН України. Приклади вже діючих електронних навчально-методичних комплексів на базі платформи ПРОФОСВІТА в інтеграції з Microsoft 365 наведено у додатках А та Б.

Список літератури

1. Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій: збірник спецкурсів / Сахно О.В., Грядуща В.В., Денисова А.В., Сташенко С.В. Біла Церква: БІНПО, 2021. 164 с.

2. Лист МОН України від 26.03.2020 №1/9-177 «Щодо організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти на період карантину»;

3. Перехід на дистанційне навчання. Режим доступу: <https://www.microsoft.com/uk-ua/education/remote-learning>

Додатки

Додаток А

Методичні рекомендації до проведення методологічного семінару «Платформа ПРОФОСВІТА як складник функціонування екосистеми БІНПО»

URL: <https://profosvita.org/course/view.php?id=303>

The screenshot shows the course page for 'Методологічний семінар БІНПО, 2023'. The main content area is titled 'Платформа ПРОФОСВІТА як складник функціонування екосистеми БІНПО'. It includes a list of announcements, a section for 'День перший' with multimedia materials, and a list of assignments for completion. The assignments include tasks like creating a profile, identifying resources, and preparing presentation materials. The right sidebar contains navigation and utility widgets like 'Написати викладачу', 'Пошук на форумах', and 'Останні новини'.

The screenshot shows a document page titled 'Методологічні аспекти функціонування платформи ПРОФОСВІТА як складник функціонування екосистеми БІНПО'. The main heading is '1. Екосистема БІНПО'. The text discusses the role of the platform in the digital transformation of the Institute. It includes a sub-section '1.1. Цифрова освіта' and a list of strategic directions for digitalization. The right sidebar contains a table of contents for the document.

Додаток Б

Приклади електронних навчально-методичних комплексів (ЕНМК)

Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі професійної освіти URL: <https://profosvita.org/course/view.php?id=736>

The screenshot shows a web browser displaying a course page on profosvita.org. The page title is "ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ". The main content area lists various course materials and documents, including a program for qualification improvement, payment information, and a glossary. A sidebar on the left contains navigation links, and a right sidebar features a calendar for September 2023 and an analytics section.

ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ «HUMAN» ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ПРИКЛАДІ ДНЗ «БОГУСЛАВСЬКИЙ ЦПТО»

Валентина Соболєва, студентка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, майстер виробничого навчання Державного навчального закладу «Богуславський центр професійно-технічної освіти»

Одним із пріоритетних напрямків державної політики України в сфері освіти повинно виступити актуальність та значимість цифровізації професійного освітнього процесу викликана необхідністю адаптації системи професійної освіти та навчання до запитів цифрової економіки та цифрового суспільства.

Цифровізація сьогодні торкнулася всіх сфер життєдіяльності людини. Освітня система вийшла на цифровий шлях розвитку з посиленням тенденцій інформатизації та технологізації. Удосконалення інформаційних технологій, активне впровадження передових технік та інструментів педагогічної діяльності, застосування інформаційно-комунікаційних технологій як складової цифрової освіти у викладанні навчальних дисциплін та управлінні закладами освіти є невід'ємним інструментом успішного функціонування закладу освіти. [1]

Цифровізація (digitalization – англ.) – це глибинне проникнення цифрових та інноваційних технологій до бізнес-процесів, господарства, комунікацій, тобто на наших очах відбувається революційний процес переходу від використання інформаційних технологій не лише як інструмента, що супроводжує діяльність (освітню, управлінську, виробничу тощо), а як способу життя і мислення в глобальному інформаційному середовищі.

Сьогодні, як і завжди, викладач є агентом позитивних змін в освіті. Поява значної кількості цифрових засобів навчання передбачає не лише вміння викладача ними користуватися, а й перегляд традиційних підходів до викладання загалом. Реконцептуалізація дидактики із врахуванням діджиталізації освіти є необхідною умовою ефективного застосування цифрових технологій на всіх ступенях освіти. [2]

Історія свідчить, що кожен етап розвитку освіти характеризується появою нових засобів навчання. В умовах цифровізації навчання формується нове освітнє середовище на базі цифрових технологій. Як зазначає А. Хуторський, до основних дидактичних функцій засобів навчання належать, зокрема: компенсаторність (полегшення процесу навчання для викладача, зменшення витрат часу та сил викладача і тих, хто навчаються); інструментальність (раціональність та безпечність видів діяльності викладача та тих, хто навчається); інформативність (передача необхідної для навчання інформації); інтегративність (вивчення об'єкта,

процесу, явища цілком або частинами). [4] Отже, засоби цифрової дидактики спрямовуються на персоналізацію навчального процесу, а також передбачають інтегративну взаємодію суб'єкта та середовища.

Цифрове освітнє середовище - це комплекс умов і можливостей для навчання, розвитку, соціалізації, якою мірою буде затребуваний і використаний потенціал цього середовища, залежить від власної суб'єктної активності і навчальної самостійності.

Основна проблема, яка постає перед педагогами: які засоби, як саме і коли використовувати, щоб забезпечити ефективне засвоєння знань здобувачами освіти в "новому" онлайн форматі. Сучасні дослідження щодо трансформації традиційної дидактики з урахуванням процесів використання цифрових технологій підкреслюють важливість розвитку інформаційно-цифрової компетентності суб'єктів освітнього процесу. Значна роль у цифровізації освіти відводиться викладачу як основному суб'єктові підготовки молодого покоління до подальшої життєдіяльності. [3]

Воєнний стан в Україні вніс свої корективи та вплинув на функціонування вітчизняної сфери освіти як у питаннях управління, організації освітнього процесу, комунікації, оцінювання навчальних досягнень, так і стосовно створення й використання цифрового освітнього контенту. У зв'язку з потребою підтримувати освітній процес у ДНЗ «Богуславський ЦПТО», навчальний заклад вирішив використати версію платформи «HUMAN Школа» для організації очного й онлайн-навчання та ведення електронного документообігу в закладі освіти.

Платформа «HUMAN Школа» дозволяє цифровізувати очне та дистанційне навчання, зменшує навантаження на вчителів шляхом автоматизації процесів, створює безпечне внутрішнє середовище для взаємодії учасників освітнього процесу, а також забезпечує якісний індивідуальний підхід до здобувачів освіти шляхом аналізу освітньої траєкторії.

Система «HUMAN Школа» охоплює всіх учасників освітнього процесу ДНЗ «Богуславський ЦПТО», забезпечуючи їх окремими кабінетами для кожної ролі: адміністратор, вчитель (керівник групи, майстер в/н), здобувач освіти.

Функціонал системи включає в себе наступні можливості:

- створювати уроки за допомогою конструктора, додаючи візуалізовані матеріали;
- видавати, здавати та перевіряти домашні завдання;
- переглядати розклад уроків, подій, зміст та план уроків;
- проводити контроль знань за допомогою тестування;
- роботи оголошення та опитування в загальній стрічці навчального закладу;
- комунікувати між учасниками освітнього процесу за допомогою чатів;
- переглядати візуалізовану статистику успішності та відвідуваності по навчальному закладі;
- створювати гуртки та факультети, що є важливим у навчально-виховному процесі у ДНЗ «Богуславський ЦПТО».

Система дозволяє вести електронний документообіг, а саме: заповнювати е-щоденник та е-журнал, створювати накази та рішення. У кінці навчального року адміністратор може роздрукувати електронний журнал у паперовому вигляді. Платформа також підходить для організації дистанційного навчання у ДНЗ «Богуславський ЦПТО» у разі введення карантинних заходів, що дозволяє забезпечити «безперервність» навчального процесу. Таким чином, з'являється можливість для проведення відеоуроків прямо у системі з можливістю дистанційного контролю знань.

Список використаних джерел

1. Краус К. М. Імперативи формування цифрової освіти в Україні. Управління соціально-економічними трансформаціями у сучасному місті :

матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер. (27 лютого 2018). Київ : КУБГ, 2018. С. 49-51.

2. Слюсаренко Н. В. Особистісний освітній простір учителя. Психолого-педагогічні засади діяльності фахівця: історія, теорія, практика : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (18-19 вересня 2014 року, м. Херсон) / за ред. В. В. Кузьменка, Н. В. Слюсаренко. Херсон : КВНЗ “Херсонська академія неперервної освіти”, 2014. С. 186-190.

3. Слюсаренко Н. В., Кохановська О. В. Інформаційно-комунікаційні технології як чинник розвитку професіоналізму педагогів у системі післядипломної освіти. Інформаційні технології і засоби навчання. 2020. Том 77. № 3. С. 262-281.

4. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2021 (Подолання викликів у період карантину, спричиненого COVID-19) : зб.матеріалів всеукр.наук.-практ.семінару (Київ, 2 березня 2021 р.) / за заг.ред. О.В. Овчарук. Київ: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: 2021. 116 с.

ІНТЕРАКТИВНИЙ РОБОЧИЙ АРКУШ ЯК ПРИКЛАД ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Сосновська Л. В., викладач іноземної мови Регіонального центру професійної освіти ім. О.С. Єгорова (м. Кропивницький Кіровоградська обл.)

Цифрове освітнє середовище – це реальність, в якій живе сучасне суспільство. В умовах цифрового середовища навчання в учнів формується багато найважливіших якостей та вмінь, що затребувані суспільством ХХІ століття та визначають особистісний та соціальний статус сучасної людини: інформаційна активність та медіаграмотність, уміння мислити глобально, здатність до безперервної освіти та вирішення творчих завдань, готовність працювати у командах, комунікативність та професійна мобільність, виховуються громадянська свідомість та правова етика.

Педагогічному працівнику цифрове освітнє середовище дозволяє використовувати широкий спектр сучасних інформаційних технологій, що потребує переосмислення навчального процесу щодо зміни практики його організації, де однією з першочергових стає завдання вироблення та реалізації нового підходу до його планування. Використання сучасних інтернет-технологій дає викладачу можливість провести будь-який урок на вищому технічному рівні, насичує урок інформацією, допомагає швидко здійснити комплексну перевірку засвоєння знань.

Основні переваги цифрової трансформації освітнього процесу саме для професійної освіти полягають в наступному:

- створюється гнучкий графік роботи виконання здобувачами освіти навчальної роботи і відповідно можливості вибору індивідуального темпу руху за навчальним планом;
- створюються умови для реалізації інклюзивної освіти;
- змінюється структура діяльності педагога, основними функціями, які займають більшу частину його часу, стають: проектування навчальної роботи, підготовка навчальних завдань для самостійної роботи по всьому змісту дисципліни, контрольних завдань зі ступенями захисту достовірності результатів, індивідуальне консультування в дистанційному режимі, контроль і оцінка результатів навчальної роботи;
- змінюється організація навчання і управління освітнім процесом. На перший план виходить організація підготовки самостійної роботи здобувачів освіти і координація їх діяльності за допомогою дистанційних засобів. Основні зусилля спрямовуються на організацію освітнього процесу з урахуванням особливостей, намірів і здібностей кожного здобувача освіти;
- академічна мобільність в умовах цифрової освіти надає можливість здобувачам освіти в будь-який момент змінити траєкторію своєї освіти з мінімальними втратами часу і максимальним збереженням отриманих на попередніх етапах освіти академічних досягнень.

Ні для кого не секрет, що ефективні уроки мають супроводжуватися наочністю. І це логічно! Адже учням до вподоби яскраві зображення, відео, інфографіки, анімації та діаграми. На думку багатьох учених, саме ці яскраві елементи наш мозок запам'ятовує найкраще. Інтерактивний контент візуалізації став трендовим!

Інтерактивний робочий аркуш – це цифрове середовище (веб-сторінка), яке допомагає конструювати, поширювати, опрацьовувати, знаходити освітній контент в інтерактивному форматі. На цій веб-сторінці можна розмістити навчальний матеріал і різні завдання для здобувачів освіти. Використовуючи ресурси для створення робочих аркушів, наприклад, Wizer.Me, Classkick, Formative, викладач має можливість заповнити онлайнвий шаблон будь-яким дидактичним матеріалом, поширити його серед вибраної групи учнів (електронною поштою, у соціальних мережах, на сайті чи блозі, у створених класах на самій платформі) та перевірити отримані роботи. Інструментарій ресурсів забезпечує можливість вибору оптимальної форми для оформлення та розміщення матеріалу, ураховуючи рівень навчальних досягнень конкретного учня чи групи здобувачів освіти, методологічну траєкторію, освітню мету тощо.

Інтерактивні робочі аркуші допомагають моделювати цікаві дидактичні матеріали з будь-якої теми навчальної програми, використовуючи тексти, відео, аудіо, зображення, у тому числі інтерактивні (з додаванням мітки з текстом, гіперпосиланнями, питаннями, вікнами для введення тексту тощо), на основі яких учні відповідають на питання і виконують завдання різного типу. В інтерактивних робочих аркушах можна використовувати наступний контент: відкрите питання (Open Question); питання з вибором відповіді (Multiple Choice); коментування-дискусія на задану тему (Blanks); поєднання тексту і малюнку (Fill On An Image); з'єднання частин (Matching); таблиця (Table) сортування (Sorting) малювання (Draw); вставлення тексту (Text); вставлення зображення

(Image); вставлення відео (Video); вставлення посилання (Link); вбудовування об'єктів за HTML-кодом (Embed); додавання коментарів (Discussion).

До аркушу можна вбудовувати презентації Slideshare, інтерактивні зображення ThingLink, карти Google, вправи сервісів LearningApps, Wordwall, [PurposeGames](#), Wordmint, Quizlet, StudyStack, ProProfs, Childdevelop, Jigsaw Planet, Rebus1.com, [StoryboardThat](#), Pixton, Мій Квест, Sway, Slido, Genial.ly Canva тощо.

Зручними і багатофункціональними інтерактивні робочі аркуші робить і опція автоматичної перевірки більшості завдань. Ці аркуші слугуватимуть довго і до них можна вносити певні зміни. Загалом он-лайнний цифровий робочий аркуш – це сучасний аналог паперовим аркушам із завданнями, який забезпечує організацію різноманітних форм навчальної діяльності в освітньому просторі.

Прикладами використання можуть бути інтерактивні робочі аркуші з тем «Inventors and inventions»(<http://surl.li/fmxvd>), «Food and drinks» (<http://surl.li/fmxuy>), «Cooking verbs» (<http://surl.li/fmxvp>) та інші.

Корисні посилання та бібліографія:

1. Аман І. С. Wizer. Me – інтерактивні робочі аркуші [Електронний ресурс]/ І. С. Аман. – Режим доступу: <http://internet-servisi.blogspot.com/p/wizer.html>
2. Аман І.С., Литвиненко О.В. Інтернет-сервіси в освітньому просторі. Випуск 2: методичний посібник / І.С. Аман, О.В. Литвиненко. – Кропивницький: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», 2017. – 60 с
3. <https://app.wizer.me/>
4. <https://classkick.com/>
5. <https://app.formative.com/>
6. <https://youtu.be/QMSToV8yc-o>
<https://youtu.be/Ea2g5tdJmb8>

ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУТНОСТІ І ЗМІСТУ ДИДАКТИЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

*Антоніна Стасюк, Майстер виробничого навчання II категорії,
Тетяна Сіцінська, Майстер виробничого навчання, Ірина Слинюк,
Майстер виробничого навчання*

У сучасному світі цифровізація проникає в усі сфери життя людини, включаючи освіту. Одним з важливих аспектів цифровізації навчання є трансформація сутності і змісту дидактичних і педагогічних принципів організації освітнього процесу. Ця трансформація відбувається в умовах постійного розвитку інформаційних технологій, зокрема, штучного інтелекту, віртуальної реальності, інтернету речей та інших цифрових інструментів.

Одним з головних дидактичних принципів, який зазнає трансформації в умовах цифровізації навчання, є принцип активності. У традиційному навчанні студенти зазвичай були пасивними слухачами, які просто сприймали інформацію від викладача. У той же час, віртуальні інструменти дозволяють студентам активно взаємодіяти з навчальним матеріалом, виконувати завдання, досліджувати інформацію та співпрацювати з іншими студентами.

Інший важливий дидактичний принцип, який зазнає трансформації, - принцип індивідуалізації. За допомогою цифрових інструментів студенти можуть вчитися власним темпом, вибирати теми та завдання,

які їм цікаві, та отримувати індивідуальну підтримку від викладача.

Інші дидактичні принципи, такі як принципи доступності та інтерактивності, також зазнають трансформації в умовах цифровізації навчання. Доступність навчального матеріалу може бути забезпечуватися за допомогою різноманітних цифрових інструментів, таких як відеоуроки, електронні підручники, онлайн-курси та інші. Інтерактивність, в свою

чергу, може бути забезпечена за допомогою різних онлайн-інструментів, таких як форуми для обговорення тем, онлайн-тести для перевірки знань та інші.

Окрім дидактичних принципів, педагогічні принципи також зазнають трансформації в умовах цифровізації навчання. Наприклад, принцип стимулювання самостійної роботи студентів може бути забезпечений за допомогою онлайн-інструментів, які дозволяють студентам самостійно виконувати завдання та досліджувати новий матеріал.

Також, цифрові інструменти можуть допомогти реалізувати принципи практичної спрямованості та взаємодії з реальним життям. Наприклад, студенти можуть взаємодіяти з реальними ситуаціями та проблемами, що відбуваються в реальному світі, за допомогою віртуальної реальності та інших цифрових інструментів.

Нарешті, умови цифровізації навчання можуть дозволити реалізувати принцип гнучкості та адаптивності навчального процесу. За допомогою цифрових інструментів можна швидко змінювати та адаптувати навчальний матеріал до потреб студентів та швидко реагувати на зміни в суспільстві та технологічних трендах.

Отже, цифрові технології впливають на сутність і зміст дидактичних та педагогічних принципів організації освітнього процесу. Вони дозволяють педагогам забезпечити ефективнішу та інтерактивну форму навчання, що сприяє збільшенню мотивації студентів та покращенню їх здібностей. Крім того, цифрові інструменти дозволяють адаптувати навчальний матеріал до потреб студентів та швидко реагувати на зміни в суспільстві та технологічних трендах.

Однак, разом з перевагами, цифрові технології також можуть мати деякі негативні наслідки. Наприклад, занадто велика кількість екранного часу може негативно впливати на здоров'я студентів та сприяти виникненню різноманітних проблем, таких як втома очей та головного мозку, проблеми зі сном та інші.

Також, інтерактивність та гнучкість цифрових інструментів можуть вимагати від студентів більшої самодисципліни та самоконтролю, що не завжди є легким завданням. Крім того, не всі студенти мають доступ до достатньої кількості комп'ютерів та доступу до Інтернету, що може обмежувати їх можливості для навчання за допомогою цифрових технологій.

У підсумку, цифрові технології впливають на сутність та зміст дидактичних та педагогічних принципів організації освітнього процесу. Ці технології можуть забезпечити більш ефективну, інтерактивну та гнучку форму навчання, що сприяє покращенню здібностей та мотивації студентів. Однак, вони також можуть мати деякі негативні наслідки, які потребують уваги та вирішення. Для того, щоб використання цифрових технологій було максимально ефективним та безпечним для студентів, необхідно розробити та застосовувати адекватні педагогічні та дидактичні стратегії.

Один з можливих підходів до використання цифрових технологій у навчанні - це комбінування традиційних методів з новими, цифровими технологіями. Наприклад, використання інтерактивних дошок, онлайн-курсів та відеоматеріалів, доповнених традиційними формами навчання, може забезпечити більш ефективну форму навчання.

Також важливо забезпечити студентів достатньою кількістю практичних завдань, які дозволять їм застосовувати отримані знання на практиці. Це можна зробити, наприклад, за допомогою використання віртуальних лабораторій та симуляторів, які дозволяють студентам експериментувати та розв'язувати задачі безпосередньо на екрані комп'ютера.

Окрім цього, важливо забезпечити студентів необхідною підтримкою та допомогою у використанні цифрових технологій. Для цього можна використовувати відеоінструкції, онлайн-консультації з педагогами та спеціалістами з інформаційних технологій. У підсумку, цифрові технології

мають значний вплив на сутність та зміст дидактичних та педагогічних принципів організації освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нова українська школа. Концепція.
<http://mon.gov.ua/activity/education/zagalnaserednya/ua-sch-2016/>.
2. Нова українська школа. Основи стандарту освіти. Львів. 64 с.
3. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України: метод. рекомендації / [В. Ю. Биков, О. В. Білоус, Ю. М. Богачков та ін.] ; за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна, О. В. Овчарук. К. : Атіка, 2010. 88 с.
4. Education and skills online assessment. The Online Version of PIAAC. A joint Initiative of the OECD and the European Union [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.oecd.org/skills/ESonline-assessment/>.
5. Glossary – Quality in education and training. – European Centre for the Development of Vocational Training, 2011. P. 23-24 (157 p.).
6. Digital competencies – Self-assessment grid. EUROPASS [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://europass.cedefop.europa.eu/>

ПІДВИЩЕННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ ТА СУЧАСНІ КЕЙСИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИФРОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗП(ПТ)О

Тіхонов О. В., *методист, майстер виробничого навчання, викладач загально-професійної та професійно-теоретичної підготовки. (м. Костянтинівка, Донецька область)*

Питання підвищення цифрової компетентності педагогічних працівників в умовах діджиталізації освіти стало надзвичайно актуальним в ХХІ столітті цифрової трансформації України. Зараз вже не достатньо

професійних знань отриманих один раз. Раніше на 40 років активної життєдіяльності вистачало отриманої освіти, а сьогодні «термін життя знань» – 3-5 років, а в деяких галузях, найбільш сучасних – від 1 місяця до 1 року (наприклад ІТ- галузь). Тому і постає питання цифрової обізнаності педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Надання якісної сучасної освіти, не можливе без постійного професійного розвитку педагогічних працівників та їх відповідності нагальним потребами суспільства в процесі формування компетентнісного, усебічно розвиненого та конкурентоспроможного фахівця. Це і передбачає реалізація цифрової стратегії розвитку закладів професійної (професійно-технічної) освіти сьогодні.

Від компетентності педагога залежить якість освіти. Здобувачі освіти потребують відчуття енергії життя та жаги до навчання, особливо зараз, коли країна знаходиться в умовах воєнного стану. Джерелом цього відчуття сьогодні для них є педагоги, яким бракує цифрової обізнаності. Для набуття нових компетенцій та вдосконалення вже набутих, приходять на допомогу педагогу ЗП(ПТ)О комунікаційні гаджети і сучасні діджитал-простори.

На професійний розвиток цифрової компетентності педагога впливають зовнішня та внутрішня сфери.

Внутрішня сфера складається із самоосвіти, самовдосконалення, саморозвитку, самовиховання та самоаналізу.

А зовнішня сфера – з різних форм методичної роботи: педагогічні наради, постійно діючі семінари, наради методичних об'єднань, робота у творчих групах, воркшопи, майстер-класи, конференції, педагогічні форуми тощо.

Педагоги ЗП(ПТ)О повинні відповідати сучасним вимогам та запитам суспільства. Найактуальнішим запитом сьогодні є доступність інформації та швидкість її отримання. Світ розвивається з неймовірною швидкістю. З'являються нові гаджети, які направлені на спрощений процес отримання інформації у всіх сферах життя людини. Вже неможливо уявити людей,

особливо молоде покоління, які не можуть отримати необхідну їй інформацію за технологією «сьогодні і зараз». Тут постає питання у вмотивованості шукати потрібну інформацію. Зараз цей пошук скоротився до мінімуму. Достатньо мати смартфон, планшет, ноутбук, нетбук або інші діджитал-пристрої та вихід до мережі інтернет. Пошукові системи вже настільки адаптуються під потреби суспільства, що швидкість пошуку необхідної інформації щоденно набирає обертів. Разом з цим з'являється проблема щодо правдивості та точності знайденої інформації. Ось тут і постає головна роль педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти в якості провідників знань, умінь та навичок, які будують професійну свідомість у суспільстві.

В умовах реалізації Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти, з огляду на проблему цифровізації послуг в Україні, в тому числі і освітніх, виникає потреба у розробці низки кейсів цифрової компетентності педагогів ЗП(ПТ)О.

В ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище» був організований внутрішньо училищний моніторинг цифрової грамотності педагогів. Аналіз моніторингу поділив педагогічних працівників ЗП(ПТ)О на три рівні оволодіння цифровими навичками: початковий, середній та високий рівні. З огляду на цей аналіз кожен рівень були розроблені кейси по вдосконаленню цифрової компетентності педагогів: «Юзабіліті», «Мейкер» та «Коучинг». Ці кейси тісно пов'язані між собою та не можуть використовуватись педагогом шляхом окремого вибору. Наприклад неможливо використати кейс «Коучинг», якщо педагог поетапно не опанував кейси «Юзабіліті» та «Мейкер».

Кейс «Юзабіліті» (з англійської «usability» – зручність використання) розроблений для педагогічних працівників закладу початкового рівня. Суть кейсу полягає у доступності та зручності використання вже розроблених цифрових освітніх продуктів, таких як: електронні підручники, цифрові плакати, навчальний відео-контент, електронні опитувальники,

інтерактивно-навчальні хмарні платформи та мобільні додатки. Перед використанням кейсу кожному педагогу необхідно оволодіти певними цифровими навичками шляхом самоосвіти. Юзабіліті містить в собі компонент внутрішньої сфери та основні інструменти для самовдосконалення цифрової компетентності:

- ✓ стажування педагогічних працівників у закладах освіти та курсова підготовка, через цільові курси підвищення кваліфікації у ВНЗ;

- ✓ круглі столи, воркшопи, майстер-класи, педагогічні форуми, EdCamp, семінари-практикуми, коворкінги тощо, які реалізуються за допомогою НМЦ ПТО та ВНЗ.

- ✓ Державні ресурсні освітні платформи «Дія» та недержавні - Prometheus, Всеосвіта, НаУрок, EdPro, Освіта.ua та інші.

Кейс «Мейкер» (з англійської «maker» - виробник, творець) розроблений для педагогічних працівників середнього рівня оволодіння цифровими навичками і є компонентом зовнішньої сфери. Суть кейсу полягає у тому, що досвідчений педагогічний працівник може не тільки користуватись готовими цифровими освітніми продуктами, але й самостійно їх розробляти, наприклад: електронні плакати та презентації, електронні підручники та збірники, освітній відео-контент тощо.

Для зручної внутрішньо училищної комунікації між адміністрацією і педагогічними працівниками, а також для швидких онлайн нарад в закладі, був використаний кейс «Мейкер» та впроваджений віртуальний путівник педагога Державного навчального закладу «Костянтинівське вище професійне училище». В путівнику розміщені всі гіперпосилання для електронного документообігу у закладі. Він має зручний інтерфейс для всіх структурних підрозділів, які організують освітньо-виховний процес та здійснюють контроль над якістю надання освітніх послуг. Також в путівнику педагога є безліч посилань на ресурсні онлайн платформи з вебінарами, семінарами, курсами підвищення кваліфікації для самоосвіти або вдосконалення професійних та цифрових компетенцій педагога. Цей

готовий продукт є корисним кейсом «Юзабіліті» для всіх освітян ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище».

Кейс «Коучинг» (з англійської «coaching» - тренування) використовується тільки у тому випадку, якщо педагог досяг високого рівня цифрової компетентності та готовий ділитися власним досвідом опанування кейсів мейкерства та юзабіліті з іншими колегами.

Починаючи з 2018 року у співпраці з НМЦ ПТО у Донецькій області розроблялись тренінгові курси по підвищенню цифрової компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О.

У 2019 та 2020 роках в два етапи був проведений авторський тренінг «Використання інноваційних онлайн платформ для створення сучасного освітнього середовища» для педагогічних працівників Донецької області спільно з НМЦ ПТО за технологією кейсу «Коучинг». Метою тренінга було ознайомити педагогічних працівників досвідом по використанню інтерактивних додатків та онлайн – платформ для розробки власних освітніх продуктів, навчити педагогів професійної освіти користуватись цими додатками та платформами для подальшого впровадження їх в освітній процес.

Для створення умов реалізації державної політики у сфері цифровізації освіти в ДНЗ «Костянтинівське ВПУ» був впроваджений кейс «Коучинг» при проведенні спецкурсу «Цифрові навички педагогів ЗП(ПТ)О» від ДНЗ «Костянтинівське ВПУ», який був розроблений у 2020 році. Головними темами, які освітлювались у спецкурсі, були: хмарні технології Google, платформи для створення інтерактивних освітніх продуктів. Апробація спецкурсу у закладі пройшла успішно. Кожен педагог підвищив свою цифрову компетентність в училищі, на новому рівні були організовані освітній, виробничий та виховний процеси за допомогою цифрових додатків та гаджетів.

У 2021 році спільно з НМЦ ПТО у Донецькій області був організований онлайн коучинг за темою: «Сучасні засоби створення

електронного освітнього середовища» для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Мета онлайн коучингу – сформувати практичні навички щодо застосування WEB-інструментів для створення електронних посібників, журналів та впровадження їх в освітній процес. Під час онлайн заходу учасники ознайомилися з принципами та прийомами роботи за технологією «Google quick access» та попрактикувалися у створенні інтерактивних WEB-посібників та журналів.

Тренінг для освітян та освітянок Костянтинівської МТГ «Діджиталізація освітнього процесу за допомогою хмарних сервісів» був проведений в рамках НЕ конференції на Афілійованому міні-EdCamp Kostiantynivka. Метою тренінгу було навчити використовувати гаджети в освітньому процесі та створювати інтерактивні вправи за допомогою спеціалізованих мобільних додатків та онлайн платформ.

У 2023 році за ініціативою Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області тренінг з цифрової компетентності педагогів «Робота з відео редакторами для монтажу відео контенту». Метою тренінга було навчання навичкам роботи в додатках для скрінкастів, розробка уроків у відео форматі з озвучуванням навчальної інформації за допомогою програми «Microsoft PowerPoint», а також ознайомлення з онлайн-сервісами по відео монтажу та навчання педагогів професійної освіти роботі у додатках для створення багатоканального відео контенту «Nero Video» та «OpenShot Video».

Діджиталізація - надсучасний і актуальний тренд в освіті. Здобувачі освіти XXI століття потребують нових підходів у навчанні і вихованні. Сьогодні освітяни і освітянки виборюють право на учнівську увагу і прагнення до навчання і на допомогу до цього прагнення приходять смартфони, планшети, ноутбуки, нетбуки та додатки для створення інтерактивних освітніх продуктів.

ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В РОБОТІ САМООСВІТИ ПСИХОЛОГА В УМОВАХ ВІЙНИ

Ткач Наталія Олександрівна, здобувача освіти 2 курсу, групи ПС-21-11-зМ спеціальність 053 психологія Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква, Київська обл.)

Світ переживає цифрову трансформацію. Це стосується не лише сфери освіти, а й взагалі всіх сегментів, і тому потрібно адаптуватися до нових потреб. Перехід людської цивілізації до нового етапу розвитку, інформаційному суспільству, що є комплексом глибинних змін у всіх сторонах життя та діяльності людини, у тому числі: розвиток цифрових технологій та мережевого середовища; розвиток цифрової економіки та нові вимоги до загальних та професійних компетенцій людини.

Мета такої трансформації це створення гнучкої та адаптивної освітньої системи, що забезпечує максимально повне використання дидактичного потенціалу цифрових технологій, їх адаптація до нових умов життя.

До трансформаційних технологій і методів навчання слід віднести: дистанційне навчання, змішане навчання (у тому числі «перевернутий клас», автономні групи та ін), гібридне навчання, мобільне навчання, мікронавчання або «навчання в мікродозах», комун , онлайн-тестування, мультимедійний урок, мультимедіа-вигадкування, віртуальна екскурсія та ін.

Виявлено, що навчання та психологічна робота під час війни, що здійснюються у віртуальних освітніх просторах і створюють єдиний психолого-педагогічний процес, є особливо актуальними, зокрема через чинники безпеки та зручності. Такий процес сприяє не лише досягненню навчальних цілей, але і інтелектуальному та особистісному розвитку, ампліфікації ментальних карт, формуванню більш цілісної інтегральної моделі дійсності, розширенню соціальних контактів, розвитку співпраці, цілеспрямованості, суб'єктності, креативності, самостійності та відповідальності, розкриттю власних індивідуальних потенціалів,

знаходженню психологічних ресурсів для подолання наслідків дистресу, викликаних війною або соціальною ізоляцією.[1]

Схожість онлайн-навчання та дистанційного це процес отримання нових знань та навичок поза аудиторіями та безпосереднього контакту з викладачами. Мають певні переваги: індивідуальний темп навчання - вивчати матеріали можна за власним графіком, без прив'язки до групи, в зручний час, персональні консультації з педагогом - ефективний зворотний зв'язок від викладачів протягом усього періоду навчання. Можна будь-якої миті переглянути урок чи пропущений вебінар у записі, завантажити навчальні матеріали та здати роботу на перевірку викладачу.

В основі дистанційного навчання лежать самостійні заняття учня за розробленою програмою. Цей формат набув популярності через відсутність прив'язки до місця та розкладу, що було й залишається особливо цінним для мешканців віддалених населених пунктів і ділових людей зі щільним робочим графіком.[2]

Тому дистанційне навчання дуже зручне для підвищення кваліфікації психолога, при такому темпі та умовах життя. Існує безліч тренінгів, вебінарів, розроблено багато нових курсів та методик допомоги людям у воєнний час. Тому можна підлаштувати свій графік роботи під навчання.

Консультування психолога онлайн було популярно з настанням пандемії, але майже всі психологи перейшли на консультації в інтернеті коли почалася війна.

Пандемія та війна змусили нас звикати до нової реальності, де будь-яка потреба швидко закривається у форматі онлайн. Отримати допомогу психолога стало зручніше.

Консультації онлайн в Skype, Viber, Zoom, листування з психологом онлайн у чаті чи месенджері.

Це дозволяє проходити терапію, навіть перебуваючи на відстані.

Розглянемо «за» та «проти».

Плюси:

- Консультації онлайн — порятунок в теперішніх умовах життя. Це можливість зберегти найважливіший ресурс – час. Не витратити 1-2 години, щоб дістатися до офісу, де приймає фахівець. Особистий психолог онлайн - зручний спосіб отримати необхідну підтримку коли потрібно.

- Доступність. Онлайн-терапія робить географічні межі відносними. І не важливо, де ви знаходитесь. Якщо поїхали з дому, то не доведеться переривати роботу з психологом, адже можна зателефонувати йому у будь-який час.

- Конфіденційність та анонімність. Деякі люди відтягують похід до психолога через свій страх особисто розповісти про проблеми. Онлайн-консультації зручні тим, що можна не називатися своїм ім'ям та не включати відеозв'язок. Є різні платформи з підбору спеціалістів.

Ваш особистий психолог онлайн - це відмінний спосіб отримати допомогу "тут і зараз".

Мінуси:

Звісно, онлайн-терапія має свої недоліки. Але вони пов'язані більше з технічною частиною – вимкнення світла, перебої зі зв'язком, слабе інтернет-з'єднання, проблеми на лінії тощо. Через низьку якість відео спеціалісту буде складніше визначити, які емоції відчуває клієнт. Також проблеми в роботі техніки можуть зовсім зірвати зустріч.

В Україні діє багато психологічних проєктів, куди можна звернутися безкоштовно та анонімно за он-лайн психологічною допомогою: UA Mental Health, Хаб стійкості, сильні, Розкажи мені, Розірви коло, Аврора, інші. Одним з таких, створеним для жінок та дівчат, є платформа SafeWomenHUB, яка об'єднала свої зусилля задля того, аби кожна українська жінка та дівчина могла знайти слова підтримки та можливість вирішити проблеми, пов'язані з воєнними діями.[3]

Колектив Інституту проблем виховання НАПН України разом з Консультативно-дорадчою радою з цифрової освіти і педагогіки розробили

та обговорили з освітянами Концепцію виховання дітей та молоді в цифровому просторі, яка є світоглядною щодо сучасного уявлення процесу виховання у цифровому світі та представлена системою науковообґрунтованих положень, що визначають суспільні виклики й стратегічні напрями виховання дітей і молоді в умовах цифрової реальності.

Найбільш глибоко та системно розроблена цифрова дидактика професійної освіти.

Однією з очевидних тенденцій розвитку освіти та педагогічного знання сьогодні є постійне розширення термінологічного апарату педагогіки та освітньої сфери за рахунок різних джерел, у тому числі запозичень із зарубіжної, переважно англійської, наукової літератури. Насамперед, це пов'язано з виходом педагогічних досліджень на міждисциплінарний рівень та масштабною цифровізацією, як освітніх, так і соціальних процесів загалом. Разом про те зберігаються природні для педагогіки традиційні канали " постачальників " термінів - з філософії та психології.

Унікальність педагогічної науки як галузі соціально-гуманітарного знання іманентно надає особливої специфіки проблемам, пов'язаним із багатозначністю її термінологічного поля. Широкий спектр факторів, що забезпечують "пухкість" понятійного поля педагогіки (домінування авторських підходів до інтерпретації понять, висока активність дослідників, чисельність наукових шкіл тощо) є основою для розвитку багатоаспектного аналізу її категоріального апарату.

Відомо, що до категоріального апарату педагогічної науки з непедагогічної сфери міцно увійшов знаковий для сучасної освіти термін "цифрова педагогіка". Його широке поширення органічно співвідноситься зі стратегіями Пріоритетного проекту в області. (hybrid pedagogy), «критична цифрова педагогіка» (critical digital pedagogy), «цифрові гуманітарні науки» (digital humanities) та ін.

У цьому контексті доцільно зазначити, що феномен цифрової педагогіки, який сьогодні активно досліджується вченими різних галузей науки, як правило, аналізується через нові можливості інтеграції знання, модернізації освітніх стандартів, розробки методів навчання, самонавчання та контролю, оновлення компетенцій тощо. [1; 2]. Аналіз сучасних вітчизняних джерел з питань «цифрової педагогіки» показує схожість поглядів вчених на її масштабність та значущість в освітньому процесі школи [3-5] та вишу [6-8]. Вчені доводять, що «цифрове середовище створює умови для нової політики, в якій індивідуальний навчальний план учня (студента) є підставою для співпраці організацій, які займаються формальною та неформальною освітою», і утворює по суті «міцний союз різних платформ».

У цифровому середовищі трансформується все, починаючи від педагогічної системи, її методологічних підстав до психологічних позицій, установок суб'єктів освітнього процесу: учнів, педагогів, менеджменту освіти. У цьому процесі видозмінюються освітні цілі, засоби, форми, методи та прийоми вирішення навчальних завдань та сама їх постановка. Змінюється хід освітнього процесу, його закономірності, принципи навчання у цифровому середовищі.

На цьому етапі цифрове середовище стає новим об'єктом професійної педагогічної діяльності, самостійною навчальною сутністю з високим рівнем алгоритмізації та автоматизації освітніх взаємодій у досягненні поставленої мети.

Головні питання при виборі онлайн/дистанційного курсу навчання У цьому різноманітті форматів та назв дуже легко загубитися та складно підібрати якісну програму онлайн-навчання або підвищення кваліфікації. Варто поставити кілька питань центрам навчання, перш ніж записуватись на онлайн-курс чи тренінг. Ось невеликий перелік таких питань: Чи є безкоштовні пробні уроки чи ознайомчі фрагменти занять курсів?

Демоверсії курсів та тренінгів допомагають ознайомитися зі змістом курсу, рівнем подачі матеріалу та вирішити, чи підходить вам не тільки курс, а й сам формат онлайн-навчання. Чи має навчальний центр акредитацію на підготовку за тими чи іншими програмами? Позитивна відповідь на це питання, підкріплене відповідними документами, може гарантувати повноту та якість підготовки у центрі навчання. Офіційні акредитації видають національні та міжнародні професійні організації лише провайдерам, що відповідають усім вимогам.

Які вимоги програма висуває до студента? Якщо у програмі прописані вимоги до рівня підготовки або кваліфікації студента, це означає, що вона розроблена для конкретної аудиторії та її певного досвіду, що підвищує ступінь корисності матеріалу. Чи потрібно виконувати якісь письмові завдання? Наявність практичних завдань - незаперечний плюс у будь-якому онлайн-курсі. Чим більше завдань, тим вища ймовірність якісного освоєння нових навичок та знань.

наявність та частота спілкування з викладачем значно впливає на якість навчання. Чим простіше проконсультуватися з ним студенту та уточнити правильність виконання завдання чи вивчення теми, тим вища якість онлайн-навчання. Інтернет та цифрові технології змішали воедино поняття онлайн та дистанційного навчання. Обидва варіанти назв мають на увазі навчання поза аудиторією, за власним графіком. Тепер головне питання для всіх фахівців, які бажають підвищити свою кваліфікацію або вивчити щось нове, полягає не у форматі навчання, а його якості, тривалості та актуальності отриманих знань.

Онлайн-консультація дуже зручна. Завдяки можливості спілкування з фахівцем дистанційно Ви можете вирішити свою проблему, не виходячи з дому.

Психологічна допомога онлайн має такий самий ефект, як і особиста зустріч із професіоналом, незважаючи на деякі обмеження. Головне – відсутність можливості відстежити всі тілесні реакції клієнта, які дають повноту розуміння проблемної ситуації. Незважаючи на це, мій особистий

досвід психотерапевта онлайн показує, що таке спілкування призводить до чудового результату та допомагає моїм клієнтам вирішити їхні проблеми.

Онлайн-консультація - ідеальний спосіб своєчасного вирішення психологічних проблем, де б Ви не знаходилися. Анонімний психолог по Скайп – найкраще рішення для тих, хто не має можливості для особистого відвідування кабінету фахівця. Такі сеанси дозволяють заощадити час і не відкладати консультації через роботу, подорожі або відрадження.

Використана література

1). Назар, Максим Миколайович (orcid.org/0000-0002-9104-2585) (2022) *Віртуальне навчання в умовах війни* Інноваційна професійна освіта (3). ISSN 2786-619X

2). Освіта XXI століття: онлайн чи офлайн? <https://osvita.ua.com/2020/03/88507/>

3). Онлайн-консультування. Актуальність дистанційного консультування під час війни: <https://blog.liga.net/user/haskipalska/article/48892>

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Торба Н.Г. доцент кафедри ПП та М Білоцерківського інституту
неперервної професійної освіти (м. Біла Церква, Київська обл.)

Будь-яка діяльність в галузі освіти, спрямована на формування професіоналізму завжди має психологічні підстави, оскільки професіоналізм, який формується в діяльності педагога, спирається на певні психологічні засади, які розвиваються, проявляються в потребах, цінностях, поведінці, в комунікативних структурах, актуалізуються особистістю. Провідними психолого-педагогічними умовами в діяльності сучасного педагога по запровадженню дистанційного навчання постають: достатній рівень комп'ютерної грамотності педагогів і здобувачів освіти; наявність відповідної матеріально-технічної бази; моделювання освітнього середовища, яке включає дієві механізми практично-орієнтованого підходу.

Теоретики й практики педагогічної та психологічної науки доклали багато зусиль, щоб мобільно й продуктивно адаптувати освітній процес до нових, складних умов. У цьому контексті одна з ключових ролей належала сучасним інформаційним технологіям. Широке розповсюдження й доступність комп'ютерів уможливають реалізацію цілей і завдань освіти незалежно від зовнішніх умов.

Будь-яка нова форма освіти, у тому числі дистанційна, вимагає створення психологічної бази, без якої не можна говорити про якість освітнього процесу.

Дистанційна освіта – це не випадкове явище, а закономірний етап розвитку та адаптації освіти до сучасних умов. Особливого значення дистанційна освіта набула в умовах воєнного стану. Можливість впровадження та активного використання дистанційних технологій в освіті дає змогу мобілізувати освітній простір дистанційної освіти, що сприяє стиранню кордонів у професійній діяльності та у міжнародному освітньому просторі. Така ситуація активізує освоєння нових технологій, розширення професійних зав'язків та вдосконалення методичних розробок, переорієнтацію взаємодії зі здобувачами освіти [4].

Дистанційна освіта надає широке коло можливостей для здобувача освіти як суб'єкта освітнього простору. Це самостійна постановка освітніх цілей, вибір напрямів, форм і темпів навчання в різних освітніх сферах; це збільшення обсягу доступної інформації, реалізованість доступу до світових культурних та наукових ресурсів і здобутків, це необмежена можливість спілкування між усіма суб'єктами навчання, незалежно від їх територіального розташування [3].

Розробка навчально-методичних матеріалів для дистанційного навчання потребує врахування психологічних закономірностей сприймання, пам'яті, мислення, уваги, а також вікових особливостей здобувачів освіти. Це пояснюється тим, що пізнавальні процеси здобувачів освіти безпосередньо впливають на засвоєння навчального матеріалу. Існує

низка незалежних від особистісних характеристик особливостей, які слід враховувати при розробці навчально-методичних матеріалів, зокрема такі:

- органи чуття людини обмежені у своїй можливості реагувати на інформаційні сигнали, відтак сприймають лише дозовану кількість повідомлень із навколишнього середовища; і якщо повідомлень багато, то мозок зазнає інформаційного перенасичення (перенавантаження);
- особистість сприймає світ залежно від того, що вона очікує сприйняти, через те її свідомість більшою мірою реагує на нове і несподіване;
- "ефект технічного перенасичення" полягає в тому, що людина не спроможна без варіювання виконувати одноманітні завдання протягом навіть нетривалого часу, тому іноді непомітно для себе вона змінює задачу, яку розв'язує.

Урахування представлених особливостей сприяє підвищенню рівня сприйняття інформації і засвоєння навчального матеріалу тими, хто навчається у системі дистанційної освіти.

Зворотний зв'язок між здобувачем освіти і викладачем у системі дистанційного навчання є необхідним її атрибутом. Цей зв'язок повинен забезпечувати психологічний комфорт у процесі навчання. Суть механізму зворотного зв'язку полягає в тому, що в між особистому спілкуванні процес обміну інформацією ніби подвоюється і, окрім змістового навантаження, несе в собі від реципієнта до комунікатора відомості про те, як реципієнт сприймає і оцінює поведінку комунікатора. Адекватність сприйняття інформації залежить від багатьох причин, найважливішою з яких є наявність або відсутність у процесі діалогу комунікативних бар'єрів. Комунікативний бар'єр - це психологічна перешкода на шляху адекватної передачі інформації між партнерами зі спілкування. Якщо такий бар'єр виникає, то інформація спотворюється або змінюється її зміст. [2].

З початком війни на території нашої держави суттєво зросла актуальність дослідження реалізації дистанційної освіти у період воєнного

стану. Можемо констатувати мінімальну кількість наукових досліджень освітніх процесів в умовах війни. Водночас К. D. Rajab стверджує, що дистанційне навчання дозволяє здобути якісну освіти й частково задовольнити безпекові потреби в умовах воєнних дій [5]. Бачимо, що проблема психологічного обґрунтування дистанційного навчання в умовах війни потребує ретельного теоретичного аналізу як основа для подальшої експериментальної перевірки виокремлених положень

Реалізація завдань вивчення і формування готовності здобувачів освіти до дистанційного навчання в умовах війни передбачає спрямованість на такі компоненти:

1) мотиваційний – наявність мотивації до оволодіння знаннями, здобуття майбутньої професії у складних життєвих обставинах;

2) когнітивний – наявність інформаційної підготовки та сформованості мисленневих структур, що є основою ефективного дистанційного навчання;

3) операційно-діяльнісний – сформованість конкретних навчальних дій дистанційного навчання, рівень самоконтролю і вольового зусилля при досягненні навчальних цілей;

4) рефлексивний – рівень розвитку самоаналізу власних успіхів в умовах дистанційної освіти. Виділення структури готовності до дистанційного навчання допомагає більш ефективно підібрати методи діагностики та розвитку описаних складових. [1].

Структуру готовності педагогів можна розглядати у контексті описаної моделі готовності здобувачів, проте слід ураховувати особливості викладацької діяльності.

При використанні дистанційного навчання під час війни слід враховувати комплекс заходів, спрямованих на збереження психічного здоров'я учасників освітнього процесу. Реалізація цього завдання передбачає залучення кваліфікованих психологів і медиків. Водночас варто пам'ятати про неприпустимість психологічної допомоги у воєнний час

«мирними методами», що можуть лише дестабілізувати психічний стан. Тобто фахівці педагогіки мають мати певну кваліфікацію що допоможе надавати ефективну онлайн-підтримку здобувачам освіти в умовах війни.

Література

1. Зінченко Олександр Психологічні умови ефективності дистанційного навчання. //Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. 2022. Випуск 13. С. 71–77 71 Visnyk of the Lviv University. Series Psychological sciences. Issue 13. P. 71–77
2. Малінок Олена "Дистанційна освіта: організаційна структура, психолого-педагогічні основи, фінансування і управління." //Дир. школи, ліцею, гімназії. - 2002. - №6. - С. 38 - 45)
3. Мазур В.М. Дистанційні освітні технології в підготовці психологів / В.М. Мазур // Актуальні проблеми психології : Зб. наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – 2009. – Том 7. – Вип. 20. Частина 2. – С. 5-7
4. Халин В.Г. Модернизация национальной системы высшего образования в контексте выбора управленческих решений: монография 2008. – 264
5. Rajab K. D. The Effectiveness and Potential of E-Learning in War Zones: An Empirical Comparison of Face-to-Face and Online Education in Saudi Arabia, in IEEE. Access. 2018. Vol. 6. Pp. 6783–6794. 9. Zinchenko O. V., Sherudylo A. V

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Філіпович Андрій Юрійович, *магістр з будівництва, магістр з менеджменту, викладач вищої категорії, методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти (Рівненська область)*

Анотація: у тезі викладено матеріал, що дає змогу визначити чи потрібна цифрова компетентність для педагогів в процесі розвитку цифрової грамотності.

Основні аспекти впровадження освітнього процесу в навчальній роботі педагога. При використанні та вивченні даної тези ми маємо змогу отримати певну інформацію по конкретному прикладу певного викладача. Розвиток в процесі вивчення певних аспектів має конкретну мету для розвитку особистості в колективі та показує певну категорію людей для яких розвиток є основним в процесі навчання та вдосконалення.

Ключеві слова: педагог, навчальний процес, компетентність, особистість, психологія, управління.

Соціальне спілкування - поняття широке. Під ним розуміється різноманітність стосунків, які складуються між людьми. У “технології” цього спілкування істотна роль соціалізації особисті.

Соціалізація особистості - процес двосторонній: з одного боку - це засвоювання людиною соціальних норм і досвіду - шляхом входження у соціальне середовище, систему суспільних зв'язків, й з другого - процес активного відтворення суспільних зв'язків шляхом своєї активної діяльності у конкретному соціальному середовищі.

Соціалізація особистості - це процес її входження у соціальне середовище, пристосовування до нього, освоєння конкретних соціальних ролей і функцій, це її «діяльність по збагаченню громадських відносин». Виявлення процесу соціалізації особистості допомагає більш реалістично

увияти механізм її соціальної адаптації, відповідним чином співвіднести його з механізмом соціального виховання.

Якщо в основу соціалізації особистості покладений процес “вбирання” особистістю соціальних норм і досвіду, тоді у вихованні пріоритет належить процесу “внесення” у свідомість особистості світоглядних знань, затвердження у неї соціальних ідеалів і шляхів їх досягнення.

На соціалізацію особистості впливають такі три групи факторів:

1) творчий спосіб життя, де повинні панувати колективний дух і товариська взаємодопомога, моральне здоров’я і соціальний оптимізм;

2) система засобів масової інформації й пропаганди, які активно впливають на ідейно-моральний розвиток особистості, на громадське життя суспільства;

3) різні соціальні осередки нашого суспільства, які виступають у вигляді різноманітних колективів, соціальних середовищ безпосереднього спілкування і активної взаємодії людей. Серед цих соціальних осередків визначна роль належить сім’ї, школі й трудовому колективу. Тут інтенсивно формується спрямованість емоцій і почуттів, потреб і інтересів, думок і дій людей.

Духовне багатство особистості знаходиться у прямій залежності від громадських стосунків, які складаються між людьми у процесі їх діяльності.

Соціальні почуття виникають як результат задоволення (незадоволення) соціальних і духовних потреб людей: їх потреб у спілкуванні з людьми, у приналежності до певного соціального кола.

Соціальні почуття виявляються як **переживання** стійкого характеру стосовно будь-кого і будь-чого. Чим більші соціальні враження відчуває людина, тим значніший обсяг її соціальних переживань. У мірі задоволення актуальних потреб (соціальних, духовних) у людей формуються почуття спільності інтересів, настрою, переживань.

Соціальні почуття значною мірою впливають на психологічний стан людей, об'єднують (протиставлять) їх настрою до спільних (індивідуальних) дій.

Цифрова компетентність важлива складова для розвитку педагога та його особистості в процесі викладання дисципліни.

Навчання важлива складова для педагога, час не стоїть на місці, а тому потрібно встигати за розвитком технологій.

Тому використання певних цифрових додатків в процесі освітньої діяльності досить важлива складова.

Наразі існує безліч варіантів для цифрової компетентності вебінари, курси, онлайн зустрічі, конференції.

Досить важливо використати свій шанс та навчатися впродовж життя використовуючи всі моменти для цього.

А тому в професійній (професійно-технічній) освіті, як методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти проходжу навчання на курсах, вебінарах та конференціях пов'язаних із цифровою компетентністю. Також запроваджую навчально-дистанційні курси «Інструменти Google для професійної освіти» та «Медіаграмотність - сьогоднішня діяльність професійної освітньої діяльності» навчаючи викладачів, майстрів виробничого навчання, психологів, вихователів, вчителів основним додаткам Google, а також медіаконтенту, щоб покращити дистанційне та очне навчання.

Висновок: Якщо дослідити певні питання, щодо цифрової компетентності та особистості педагога, то робимо висновок без використання сучасних технологій не можливе навчання учнів та студентів.

Медіаграмотність – ключова компетентність особистості нашого часу. Пріоритету набувають знання, навички й уміння аналізувати, критично мислити, оцінювати й створювати цифровий контент, розуміти, як працюють, які функції виконують медіа. Важливо розвивати медіаграмотність майбутніх педагогів, адже, якщо не сформувати у них

необхідні компетентності, то вони відповідно не зможуть сформувати їх у школярів. Важливо, щоб майбутні педагоги використовували сучасні цифрові інструменти для організації освітнього процесу онлайн та офлайн.

Список використаної літератури

1. Філіпович А.Ю. «Основи підприємницької та управлінської діяльності», навчальний посібник - Рівне: ВСП «Рівненський коледж НУБіП України», 2018.- 284 с.
2. Медіаграмотність – сьогодення для професійної освіти: навчальний посібник спецкурсів / Філіпович А.Ю. Рівне: НМЦ ПТО у Рівненській області, 2023. 70 с.
3. Інструменти Google для професійної освіти: навчальний посібник спецкурсів / Філіпович А.Ю., Рівне: НМЦ ПТО у Рівненській області, 2023. 100с.

ВИКОРИСТАННЯ QR-КОДІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Чертов Владислав Ігорович, студент ПВШ-2022-11-зМ,
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква, Київська обл.)

Вступ. За останні роки сучасна система освіти зазнає великих змін. Карантин, повномасштабне вторгнення країни агресора в Україну створили обмеження, із якими необхідно справлятися як вчителям, педагогам, так і учням, студентам. З'явилося багато інтернет-ресурсів, що дозволяють створювати нестандартні та цікаві завдання, що дуже допомагає під час проведення занять. QR-вносять різноманітність у заняття та значно заощаджує час. Можна розмістити посилання на QR-код на сайт з ілюстративним матеріалом або презентацією. Оскільки існує безліч різних типів QR-кодів, можна використовувати їх без обмежень, щоб зробити навчання інтерактивним та захоплюючим.[1]

Виклад основного матеріалу. QR-код (від англ. quick response – швидкий відгук) – матричний (двовірний) код, розроблений і представлений у 1994 р. Основна перевага QR-коду – легке розпізнавання скануючим непрофесійним обладнанням (за допомогою фотокамери мобільного телефону, планшета або ноутбука з відеокамерою, на яких встановлена про QR-коди – це зручний спосіб перевести студентів із офлайну в онлайн. Для учасників навчального процесу простіше навести камеру смартфона на код, ніж вбити посилання вручну. Можна розмістити коди на будь-якій поверхні об'єкту або рекламних матеріалах для зчитування QR.

QR – код має три основні види:

- Цифрова, 10 бітів на три цифри, до 7089 цифр;
- Алфавітно – цифрові, підтримують 10 цифр, букви від А до Я та декілька спец-символи : 11 бітів на два символи, до 4296 символів;
- Кадзі: 13 бітів на ієрогліф, до 1817 ієрогліфів.[3]

У навчальному процесі QR-коди можливо використати з наступними цілями:

1) при супроводі лекції презентацією можна забезпечити слухачів роздатковим матеріалом з QR-кодами для доступу до допоміжних додатків (гіперпосилання на мультимедійні джерела та ресурси: відео-, аудіо-додатки, сайти, рисунки, анімації, електронні навчальні видання, бібліотеки та ін.);

2) для розміщення на обкладинках навчально-методичної літератури довідкового матеріалу, відомостей про автора, видавництво або будь-якої додаткової інформації;

3) для використання в системі каталогів бібліотеки навчального закладу;

4) для розміщення розкладу занять, результатів навчального процесу тощо. Водночас треба пам'ятати, що складний QR-код (з великим обсягом даних) може не розпізнатися камерою з низькою роздільною здатністю;

5) для ідентифікації учнів у віртуальному кабінеті бібліотеки або дистанційного курсу;

6) як додаток до навчального об'єкту – QR-коди можна розміщувати на частинах механізмів, електричних схемах, анатомічних об'єктах. Наприклад, розміщені на географічних картах QR-коди можуть містити стислі відомості про культуру та історію окремих народів, інформацію про столиці країн світу або інші дані; [2]

Висновки. Таким чином, QR-коди є сучасним інформаційним засобом, який може ефективно використовуватися в освітньому процесі і допомагає досягти наступних цілей: – впровадження у навчальний процес додаткових (електронних) методичних освітніх ресурсів; – посилення мотивації учнів до самостійної навчально-пізнавальної діяльності; – використання при навчанні нових видів навчальних пошукопізнавальних завдань узагальнюючої та систематизуючої спрямованості, активізують навчальну діяльність студентів. Викладач може значно урізноманітнити

навчальний процес за допомогою QRкодів. Включення QR-кодів в освітній процес дозволяє досягти наступних навчальних цілей: запровадити використання електронних ресурсів під час занять; посилити мотивацію студентам до самостійної пізнавальної діяльності; підвищити загальну технічну грамотність. Таким чином, QR-код поступово впроваджується в освітній процес як інноваційний освітній засіб.[1]

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Т.В. Технологія створення та розпізнавання qr-кодів як ефективний інструмент підвищення навчальних досягнень студентської молоді. *Information Technologies in Education*. 2019. №2(39).

2. Воронкін О. С. Можливості використання системи QR-кодів у вищій школі. *FOSS Lviv 2014: зб.наук. праць IV міжнар. наук.–практ. конф.*, м.Львів, 24-27 квітня 2014 р. Львів. 2014. С. 145-149.

3. QR-Коди в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.edutainme.ru/post/qr-kody-vobrazovanii/>

ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЦИФРОВОЇ ДИДАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Шевчук С.С., старша викладачка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України (м. Біла Церква, Київська обл.)

Інформаційне суспільство – це глобальне суспільство, в якому обмін інформацією не має ні часових, ні просторових, ні політичних кордонів, де відбувається взаємопроникнення культур, де кожному співтовариству відкриваються нові можливості для самоідентифікації й розвитку власної унікальної культури, а кожній особі – створюються сприятливі умови для всебічного розвитку. Воно передбачає, з одного боку, різке зростання ролі знань та інформації, які стають важливим стратегічним ресурсом суспільства, забезпечують адекватний сьогоднішньому розвиток особистості та фахівця, прискорений розвиток високотехнологічних галузей економіки, розбудову нашого життя, роботи і дозвілля, можливості організації всіх видів освіти, у тому числі й професійно-технічної, а з іншого – широкий доступ громадян до інформації, освіти, культурних надбань, сприятливі умови створення інформації і знань для кожного, доступ до них, користування й обмін ними, створення нових можливостей роботи й спілкування завдяки бурхливому розвитку і широкомасштабному впровадженню інформаційно-комунікативних технологій у всі сфери буття особи.

В інформаційному суспільстві головним джерелом існування, функціонування і розвитку, основною рушійною силою прогресивних перетворень стають знання та інформація, які накопичило і продовжуватиме здобувати і накопичувати людство та які ефективно використовуються практично всіма підсистемами суспільства для розв'язування своїх повсякденних і перспективних завдань і проблем. Одним із суб'єктів вирішення цієї проблеми є система професійної (професійно-технічної) освіти, яка має створювати оптимальні умови для

всестороннього забезпечення інформаційних потреб і вдосконалення реалізації прав українських громадян у професійних і фахових знаннях та інформації.

Введення карантину через пандемію COVID 19 та оголошення в Україні військового стану у зв'язку із широкомасштабною агресією РФ стали причиною переходу вітчизняної професійної освіти до переважного використання дистанційної та змішаної форм організації освітнього процесу. Проте обмеженість використання наявних педагогічних технологій, програмних засобів, скутість у застарілих організаційно-педагогічних умовах пізнавальної діяльності здобувачів професійної освіти створило вагомі завади для впровадження процесу дистанційної освіти в процесі системи професійної підготовки кваліфікованих фахівців. Тому важливим організаційним елементом умов педагогічного процесу системи дистанційного і змішаного навчання стали створення і контроль інформаційного поля суб'єктів освітнього процесу.

Процес організації освітнього процесу за дистанційною і змішаною формами зумовлює, відповідно до Закону України «Про професійну освіту», перехід вітчизняної системи П(ПТ)О до інформаційно-педагогічної системи професійної, *базовою основою якої є інформаційне освітнє середовище*, орієнтоване на забезпечення створення електронних навчальних ресурсів, їх використання для формування академічних і професійних знань, умінь, навичок і, в цілому, професійної компетентності здобувачів освіти [3].

Організація пізнавальної діяльності здобувачів професійної освіти в умовах інформаційно-освітнього середовища у режимі віддаленого доступу до електронних навчальних ресурсів у певній мірі знижує керованість освітнім процесом у порівнянні з очною формою навчання. Спостерігається зміна позиції педагога в освітньому процесі, оскільки провідна роль відводиться особистості здобувача освіти, а педагог

виконує функцію консультанта. Ця особливість може бути врахована, якщо в основу управління пізнавальною діяльністю учнів (студентів) покласти теорію програмованого навчання із дотриманням вимог суб'єктно-діяльнісного навчання. При цьому основою керованості навчання є організація зворотного зв'язку при роботі учнів з теоретичною інформацією та виконанні практичних завдань. Це максимально реалізується саме через методи і форми програмованого навчання та алгоритмічну організацію дидактичних переходів від одного блоку навчальної інформації до іншого, від простих завдань до завдань репродуктивного, поглибленого і розвивального характеру.

Основою інформаційного освітнього середовища стають інформаційно орієнтовані програмно-педагогічні засоби. Серед усіх типів електронних програмно-педагогічних засобів електронний підручник, особливо з грифом Міністерства освіти і науки України, є головним електронним навчальним елементом інформаційного освітнього середовища з базовими освітніми функціями. Однак певна безсистемність електронного підручникотворення, недостатньо належний рівень науково-методичного супроводу його розроблення та впровадження в освітній процес, відсутність чіткого теоретичного обґрунтування призвели до певного відставання в розробленні термінологічних аспектів у цьому науковому напрямі.

За таких умов особливого значення набуває низка взаємопов'язаних аспектів [1]:

- *на методологічному рівні* – концептуальна основа;
- *на нормативно-правовому* – правове забезпечення його функціонування;
- *на прикладному* – технологія та методика формування інформаційного освітнього середовища;

➤ у плані програмної інженерії – розроблення програмного забезпечення підтримки організаційно-педагогічних і дидактико-психологічних процесів;

➤ у контексті професійної підготовки педагогічних кадрів – їх готовність до активної участі у формуванні інформаційного освітнього середовища ЗП(ПТ)О в Інтернет-просторі.

Діапазон навчальних технологій, об'єднаних поняттям «інформаційне освітнє середовище», надзвичайно широкий: від очного й заочного навчання з новими і специфічними елементами застосування комп'ютерних технологій – до повного автономного навчання в цифровому освітньому просторі. Парадокс полягає в тому, що при такій значній увазі до цієї нової освітньої технології можна побачити недостатньо глибоке, з методологічного погляду, опрацювання проблеми дистанційної освіти. Неформально це підтверджується ще й тим, що пошук відповіді в Інтернеті на поставлене проблемне питання відкриває надзвичайно широке коло публікацій як наукової, так і практичної орієнтації, присвячених цій проблемі.

Формування інформаційного освітнього середовища має базуватися на засадах системного, інформаційного, контекстного та суб'єктно-діяльнісного підходів, що є тим методологічним підґрунтям, яке дає можливість визначати головні функціональні елементи, змодельовати та описати процеси як кожного окремого компонента, так і в їх процесуально-функціональному взаємозв'язку. Це дозволяє представити інформаційне освітнє середовище як множину взаємопов'язаних елементів, для яких *характерними є такі ознаки* [2]:

➤ сукупність елементів не є абстрактною або довільною, а має певні обмеження, що зумовлюються зовнішнім середовищем, у якому воно функціонує;

➤ кожен елемент характеризується власною структурою, змістом і внутрішнім процесом, має параметри входу і виходу;

- елементи цього середовища, відповідно до вхідних і вихідних параметрів, взаємодіють між собою на засадах структурно-логічних, міжпредметних і причинно-наслідкових зв'язків;
- елементи середовища існують і функціонують лише завдяки цілісності всієї системи, а їх сукупні властивості не зводяться до простої суми властивостей його окремих елементів;
- функціонування окремих елементів у сукупній взаємодії складає цілісний, нерозривний і стабільний процес;
- кожен окремий елемент є чутливим до зовнішнього середовища за своїми вхідними і вихідними параметрами, що робить гнучким і мобільним інформаційне освітнє середовище як у функціональному, так і процесуальному відношенні.

Науково-методичне забезпечення освітнього процесу дистанційного і змішаного навчання системи професійної освіти має формуватись на комплексі взаємопов'язаних дидактичних цілей і завдань навчання та різноманітних видів змістовної навчальної інформації. Зміст програми за дистанційною формою підготовки кваліфікованих працівників дає можливість персоніфікувати навчальні програми. Формування змісту курсів дистанційного навчання здійснюється на основі модульного підходу.

Навчальними електронними ресурсами можуть бути педагогічні авторські розробки, спрямовані на вивчення окремих навчальних дисциплін або їх розділів, що дає змогу створювати навчальний контент; електронні підручники, розроблені за модульними технологіями; навчальні посібники, аудіо-, (відео)-ресурси, тренінгові програми, комп'ютерні практикуми, пакети тестових завдань, інформаційні текстові матеріали з гіперпосиланнями тощо.

Вебресурси навчальних програм створюються, накопичуються, зберігаються і передаються у текстовому, графічному, аудіо- та відео форматі або у форматах, що відповідають стандартам збереження та

обміну навчальними об'єктами. Вебресурси визначеної навчальної програми, відповідно до педагогічного сценарію педагога, можуть об'єднатись у дистанційні курси або використовуватись як окремі елементи.

Отже, застосування засобів і технологій дистанційного навчання у професійній підготовці кваліфікованих фахівців істотно змінює традиційні форми взаємодії суб'єктів освітнього процесу і формує нові моделі їхньої взаємодії. Але суттєвим аспектом є те, що основним суб'єктом у дистанційній формі набуття професійної освіти є здобувач професійної освіти та основна форма його навчальної діяльності – цілеспрямована і контрольована самостійна робота. Здобувачі освіти мають можливість навчатися за індивідуальним графіком, використовуючи заздалегідь отримані або доставлені через Інтернет, відповідно до особистого запиту, комплекти цифрових освітніх ресурсів, при цьому контактувати з педагогом за допомогою мобільних застосунків.

Однак слід зауважити, що для системи професійно-технічної освіти надання тільки доступу до інформаційних освітніх ресурсів та забезпечення опосередкованої взаємодії суб'єктів педагогічного процесу є недостатнім і не забезпечує необхідної ефективності та якості професійної підготовки. Інформаційне освітнє середовище системи П(ПТ)О має відтворювати модель освітньої діяльності, характерної для суб'єктів професійного навчального закладу.

Отже, сьогодні вітчизняна освіта, у тому числі і професійна, перетворюється на систему підготовки когнітивних працівників, які працюють із інформаційними потоками у цифровому середовищі та вміють ціннісно їх використовувати для якісного виконання нових професійних ролей і функцій, здатні до безперервного особистісного, культурного, соціального професійного розвитку впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти.

Список літератури:

1. Дистанційне навчання в системі професійно-технічної освіти : монографія /авт. кол. В. В. Ягупов, Л. М. Петренко, С. Г. Кравець та ін. / За наук. ред. В. В. Ягупова. Житомир: «Полісся», 2019. 234с.
2. Шевчук С.С. Сучасні освітні технології у професійній підготовці кваліфікованих робітників: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2022. 158 с.
3. Ягупов В. В. Суб'єктність учнів як основна детермінанта дистанційного навчання в системі професійно-технічної освіти / В. В. Ягупов. *Наук. вісник Ін-ту проф.-тех. освіти НАПН України. Професійна педагогіка* : зб. наук. праць : Вип. 11 / Інст ПТО НАПН України ; [Ред. кол. В. О. Радкевич (голова) та ін.]. К. : Міленіум, 2016. С. 29–37.

ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ДИДАКТИКИ

Юденкова О.П., кандидат педагогічних наук, учений секретар Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Біла Церква, Київської обл.)

Четверта промислова революція (Industry 4.0) зіштовхується вже сьогодні з усіма сферами життєдіяльності сучасного суспільства та економіки, а цифровізація змінює цінності та сфери діяльності існуючих галузей: штучний інтелект, робототехніка, 3-D-друк, квантові комп'ютери, нанотехнології та біотехнології, BIG DATA та Інтернет речей в сукупності впливають на ринок освітніх послуг, ринок праці та економіку загалом.

Щоб повною мірою скористатися можливостями передових технологій, потрібна аналогічна революція в освіті, створення нових моделей розвитку професійної освіти, застосування цифрової педагогіки, зростання закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) разом з бізнесом, налагодження співпраці всіх зацікавлених сторін у напрямку формування людського потенціалу.

Відповідно до умов нелінійного світу, прискорення наукового прогресу маємо розпочати дискурс про зміну принципів професійної освіти, зміну ролі викладача в освітньому процесі, перезавантаження всієї філософії освіти.

Факт у тому, що ми повинні починати розуміти майбутнє через стрибкоподібні зміни, а педагогічні працівники повинні вчитися приймати ці зміни, справлятися з ними, бо саме тоді отримаємо шанс досягти успіху в професійній діяльності у XXI столітті. Маємо навчитися складати нові освітні правила та політики, стратегії, припущення, рецепти успіху - для успішної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Саме ці фактори визначають **актуальність теми** дослідження.

Проблема дослідження: розкриття актуальних аспектів проектування освітнього процесу закладу професійної (професійно-технічної) освіти в умовах цифрової дидактики.

Прийняття у 2018 році «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки» забезпечило здійснення заходів щодо впровадження відповідних стимулів для цифровізації економіки, суспільної та соціальної сфер, усвідомлення наявних викликів та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетенцій, а також визначає критичні сфери та проекти цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку виробництва, використання та споживання цифрових технологій [4].

У нормативно-правовому полі України, концептуальних державних документах та працях науковців підкреслюється необхідність переходу до цифрової дидактики, цифрової педагогіки, цифрового суспільства, а саме: С. Алексєєва, Р. Гуревич, І.Сліпухіна, Н. Поліхун І. Чернецький та інші. Теоретичні і практичні аспекти дистанційного навчання, моніторинг та оцінка знань здобувачів освіти шляхом дистанційного тестування розглядалися у працях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених: М. Андрос, А. Андрєєва, В. Ващенко, А. Гуржій, І. Гончарова, Ю. Жук, М. Жалдак, В. Биков, В. Кухаренко, С. Семерікова, О. Маслова, О. Юденкова та інші. У дослідженнях зарубіжних науковців велика увага приділяється саме застосуванню засобів навчання, новій цифровій культурі, що тільки формується.

Для успішної реалізації нової моделі підготовки фахівців необхідне чітке розуміння особливостей «Освіти 4.0» (програма великої трансформації «Освіта 4.0: український світанок»), її основних характеристик, крім того, потрібна адаптація практики підготовки кваліфікованих робітників до вимог, що змінюються.

Перш за все, маємо усвідомлювати, що «нова нормальність», наш стан, коли старі орієнтири та правила не працюють, а нові ще не вироблені,

вже вимагає, щоб на ринок праці виходили випускники закладів професійної освіти, які б володіли не тільки hard skills та soft skills, а вже й метанавичками, «навичками навичок», які дозволять їм бути рішучими лідерами та приносити крутий результат для бізнесу. Метанавички - це те, що допомагає людині сьогодні працювати, розвиватися і досягати результатів швидше за будь-яких умов: адаптивність, усвідомленість, критичне мислення, проактивність, колаборації та щирість.

Таким чином, у результаті цифрової еволюції з'явилася нова освітня модель Education 4.0 (Освіта 4.0), яка була розроблена у відповідь на Industry 4.0 (Індустрія 4.0). У зв'язку з цим, перед нами постає питання: як нам вчитися поєднувати класичну дидактику з трендами цифрової освіти? Що залишиться у цій трансформації незмінним ключовим ядром, а які зміни незворотні? Необхідно зауважити, що основна відмінність цифрової дидактики від класичної полягає в зміщенні фокусу на проектування навчання. Якщо у класичній дидактиці зміст задається ззовні, то у цифровій – проектується викладачем [3]. Змінюється і роль викладача із транслятора знань на проектувальника освітнього процесу. Відповідно, з'являються нові компетенції, якими повинен володіти викладач (див. мал. 1). Педагогічні працівники закладів професійної освіти мають володіти компетентностями щодо конструювання нового змісту освіти (що включати, чого не включати до змісту освіти і навчання), врахувавши низку вимог, що спираються на розроблені педагогікою вихідні теоретичні ідеї, які визначають зміст освіти — принципи й критерії його відбору [8].

Мал. 1

Цифровий освітній процес

ЗУСТРІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ

Цифрові технології –
цифрові педагогічні технології (**EdTech**)
– педагогічні технології

*Основна відмінність цифрової дидактики від класичної
- зміщення фокусу на проєктування навчання*

Класична дидактика
Зміст задається ззовні
Роль викладача - транслятор знань

Цифрова дидактика

Зміст проєктується викладачем
Роль викладача - проєктувальник
освітнього процесу

Нові компетенції:

- ✓ проєктування цілей навчання: формування високотехнологічного середовища, що сприяє цілепокладанню, відстеженню й оцінюванню учнем свого прогресу в навчанні;
- ✓ проєктування змісту: визначення інтерактивного змісту, досвіду навчання через відбір і складання навчальних завдань, проєктів, що включають цифрові інструменти й електронні ресурси;
- ✓ проєктування оцінювання: відбір і впровадження дієвих способів оцінювання відповідно до цілей і змісту навчання

Вважаємо, що трансформація освітнього процесу, формування в здобувачів освіти інформаційно-цифрових компетентностей передбачає створення гнучкої й адаптивної системи освіти, що відповідає запитам цифрової економіки та забезпечує максимально повне використання потенціалу цифрових технологій. Запровадження цифрової освіти сприятиме формуванню умов для оновлення форм, інструментів, технологій і методів навчання, поширення знань на всіх етапах освітнього процесу всіма його учасниками, покращуючи якість навчання.

Цифрова педагогіка – це наука про цілеспрямовану і систематичну діяльність, пов'язану з формуванням особистості, про зміст форми, методи виховання і навчання за допомогою інформаційних технологій та Інтернету. Слід зазначити, що цифрова педагогіка – це не впровадження цифрових технологій в освітній процес. Ключовим словом у цьому визначенні є «педагогіка», а «цифра» – тільки засіб, механізм інноваційного розвитку освітнього процесу. У цифровій педагогіці використовуються різноманітні освітні технології, цифрові платформи, цифрові навчальні матеріали, інноваційні форми та методи навчання. Вона базується на принципах індивідуалізації навчання; розширення досвіду і поглиблення знань; навчання у глобальному контексті [1].

Наразі, спостерігаємо стрімку зміну ситуації у ланцюгу взаємовідносин: педагогічних працівників, здобувачів освіти, батьків, роботодавців. Швидкість проходження інформації висуває низку нових вимог до педагогічного працівника. Вже сьогодні викладачем може бути не фіксована людина, а хтось ззовні, з онлайн каналів. Маємо розуміти також, що інколи певним технологічним речам нас будуть вчити наші учні. Швидкість зміни інформації величезна, і маємо вчити здобувача освіти саме речам де шукати інформацію, як цій інформації довіряти. Тому, окремим блоком можемо ще поставити питання: де, коли, як готувати сучасного педагогічного працівника для ЗП(ПТ)О, як сформуванню в ньому бажання бути готовим до безперервного навчання, вдосконалення професійно-педагогічних компетентностей?

Особливістю сучасного етапу розвитку суспільства є тісна взаємодія фізичного та цифрового середовища, що проявляється у переході з переважно матеріального світу в цифровий. Використання кіберсистем в освіті передбачає одночасне (паралельне) навчання у реальному та віртуальному середовищах. Цифрова трансформація освіти передбачає використання цифрових технологій кожним педагогічним працівником і кожним учнем на всіх етапах навчання й у позаурочний час. Запровадження цифрової освіти сприятиме формуванню умов для оновлення форм, інструментів, технологій і методів навчання, поширення знань на всіх етапах освітнього процесу всіма його учасниками, покращуючи якість навчання (мал. 2)

Мал. 2

Світові процеси інформатизації і технологізації створюють великі можливості для освіти, її доступності, різноформатності, а поряд з тим і великі виклики, спричинені швидкими темпами продукування нової інформації, зростанням і нестабільністю змісту освіти, необхідністю пошуків нових способів її реалізації. У Педагогічній Конституції Європи наголошено, що європейський учитель покликаний знайти відповіді на виклики епохи [2].

Таким чином, глобальні виклики інформаційного суспільства XXI століття, вимагають переосмислення змісту освіти та переоцінки педагогічних здобутків дидактичного забезпечення освітнього процесу. Нині активно з'являються нові дидактичні категорії – «електрона дидактика», «е-дидактика», «цифрова дидактика», «медіа-дидактика» [1]. Цифровий освітній процес в закладах освіти має ґрунтуватися на новій галузі педагогічної науки – цифровій дидактиці, котра є науковою дисципліною про організацію навчання у цифровому освітньому середовищі.

Таким чином, саме дослідження останніх років доводять появу та швидкий розвиток нової теорії навчання – цифрової дидактики, як розділу

педагогіки, що вивчає принципи, методи, засоби та організаційні форми навчання в умовах цифрового освітнього середовища.

Об'єкт цифрової дидактики професійної освіти – процес професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, що реалізується в умовах цифрового освітнього середовища ЗП(ПТ)О, із застосуванням цифрових технологій та засобів навчання, спрямований на досягнення цілей, що відповідають вимогам цифрової економіки та цифрового суспільства, та враховує освітньо значущі особливості цифрового покоління здобувачів освіти.

Предмет цифрової дидактики професійної освіти – це процес навчання майбутній професії, який спроектований як система організації навчання майбутній професійній діяльності у цифровому освітньому середовищі (в екосистемі цифрової освіти), що містить: цілі навчання, що формуються відповідно до викликів цифрової економіки та цифрового суспільства, зміст навчання, форми та методи організації процесу навчання, засновані на використанні можливостей цифрових технологій для персоналізації, виокремленні дидактичних одиниць, віртуалізації та гейміфікації, мережевому розподілі та координації освітнього процесу; організаційні форми, технології та методи навчання відповідно до визначених цілей навчання; засоби навчання (у тому числі й такі, що базуються на використанні можливостей штучного інтелекту).

Цифрова дидактика має аргументувати змістову і процесуальну сторони навчання в їхній єдності, що сприятиме створенню гнучкої системи здобуття освіти, доступної кожному. Вона розвивається на основі формальних та інноваційних знань, їхній передачі і контролю за використанням інформаційних та педагогічних технологій, що забезпечуватимуть максимально комфортне вирішення поставлених педагогічних завдань (мал. 3).

Мал. 3

ЦИФРОВА ДИДАКТИКА –

розділ дидактики, наукова дисципліна про організацію процесу навчання в умовах цифрового суспільства

«Цифрова дидактика – результат взаємодії психолого-педагогічних, інформаційних і цифрових технологій з використанням трансдисциплінарного підходу до формування навчальних середовищ з матеріальною та інформаційно-технологічною складовими, що ґрунтуються на сучасних цифрових засобах навчання. Вона спрямована на їх ефективне використання як методу, так і результату навчання усіма учасниками освітнього процесу в XXI ст. Цифрова дидактика є логічним продовженням традиційної теорії навчання в умовах сучасного світу» (Horst & Miller, 2012, p. 25).

нові технології та цифрове освітнє середовище

нові вимоги економіки до кадрів

«цифрове покоління» – нові здобувачі освіти

Окремої уваги на нашу думку заслуговує дослідження з порівняння дидактичних принципів, тобто зміни у застосуванні принципів цифрової дидактики з принципами класичної дидактики. Хочу зауважити лише на окремих з них, так як це не є предметом даного дослідження.

Так, один з головних принципів класичної дидактики – це принцип усвідомленості навчання. «Велика дидактика» нам проголошувала, що для того, щоб всі учні вчилися ефективно, має працювати саме принципи свідомості та активності. Вважаємо, що цей принцип 100% залишився незмінним і в сьогоднішні і так буде в майбутньому. В освітньому процесі все має відбуватися усвідомлено, через відчуття, через приклади, через спостереження.

Зміни в застосуванні принципів можемо спостерігати на інших прикладах, наприклад принцип наочності. Сьогодні, як ми бачимо, як багаж знань з минулого віртуалізується, ми ще не можемо дати відповідь, що таке віртуальний світ в освіті, це певна візуалізація чи самостійна одиниця культури. Не все можна побачити, більшу роль тут грає припущення. Так, сьогодні вже є пропозиції у середніх школах окремих країн вивчати наукову фантастику, оскільки вона стимулює уяву та творчість.

Вважаємо, що принцип поступовості та систематичності похитнувся. Так, великі дидакти Я. Каменський та К. Ушинський обґрунтовували єдину логіку навчання. Передбачалася роль вчителя, який повинен був вибудовувати освітній процес, дотримуючись ієрархії і гармонії викладу матеріалу, поетапного формування розумових дій, щоб не було хаосу в головах, але ми розуміємо, що сьогодні можна в кожному галузь зайти з різних сторін. «Вхід в знання» в цифровій дидактиці можливий через міжпредметні зв'язки.

Окремої уваги заслуговує принцип класичної дидактики – виконання вправ та міцного оволодіння знаннями та навичками. Цей принцип сприймається так, що потрібно постійно під час професійного навчання конкретній професії тренуватися і доводити навичку до автоматизму усвідомлено, при цьому в здобувача освіти має системно формуватись домінуюча мотивація до майбутньої професійної діяльності. Сьогодні ми також говоримо, що здійснювати навчальну діяльність потрібно тільки усвідомлено і вмотивовано, з акцентом на формування soft skills. На нашу думку цей принцип декларує одне й теж змістовне наповнення.

Таким чином, якщо ми будемо виходити з того, що окремі принципи дидактики, описані Я.А. Коменським все ж таки змінюються, то можемо припустити, що відбувається становлення і нової дидактики – «цифрової» (мал. 4).

Отже, час вимагає зміни парадигми в освітній екосистемі. Цифровізація освіти відкриває можливості для оновлення змісту, організаційних форм навчання. Дидактика інформаційного суспільства обґрунтовує активізацію індивідуалізації навчання, впровадження педагогіки співпраці, широкомасштабне використання інформаційних технологій та сучасних засобів навчання.

Мал.4

ПРИНЦИПИ ЦИФРОВОЇ ДИДАКТИКИ (ЩО ЗМІНЮЄТЬСЯ? ПОРІВНЮЄМО...)

- ✓ Персоналізація (свобода вибору)
- ✓ **Центральна роль процесу навчання (принцип оволодіння знаннями та навичками, виконання вправ)**
- ✓ Доцільність (принцип цілеспрямованості)
- ✓ Гнучкість та адаптивність (індивідуальний підхід у навчанні)
- ✓ Успішність у навчанні (принцип міцності знань)
- ✓ Інтерактивність (навчання у співпраці та взаємодії)
- ✓ **Принцип свідомості та активності**
- ✓ Практикоорієнтованість (принцип зв'язку навчання із життям)
- ✓ **Наростання складності (принципи доступності, систематичності та послідовності)**
- ✓ Насиченість освітнього середовища
- ✓ **Полімодальність /мультимедійність (принцип наочності)**
- ✓ Педагогічний контроль

У Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти кожного року проходить понад 2500 осіб підвищення кваліфікації. Заклад вищої освіти проводить відповідні моніторингові дослідження серед слухачів курсів, прислухається до їх потреб та на базі отриманих результатів можемо зробити висновок: більшість педагогічних працівників ЗП(ПТ)О усвідомлено не розуміє, що зміни в змісті освіти сьогодні відбуваються експонентно, а швидкість оновлення контенту в закладах професійної освіти залишається вкрай низькою. Для зменшення ризиків відставання від освітніх трендів, науково-педагогічні працівники Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти пропонують педагогічним працівникам ЗП(ПТ)О сучасні та актуальні для підвищення кваліфікації робочі навчальні програми, що мають на меті: націлити викладачів та майстрів виробничого навчання на розуміння цілей і завдань безперервного навчання; допомогти в опануванні нової методології електронного навчання; сприяти формуванню актуальних професійно-педагогічних компетентностей та разом вирішувати важливі завдання процесів цифрової трансформації в освіті (мал. 5). Поряд з цим, намагаємося виявити ризики,

бар'єри, болі, страхи і через систему підвищення кваліфікації пропонуємо нові рішення, нові компетенції.

Мал.5

ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ДИДАКТИКИ 10

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА

- ✓ Формування **комплексу онлайн-курсів (дидактичних одиниць)** за професією
- ✓ Підготовка здобувачів освіти до **ефективного використання ресурсів ЦОС/** формування та розвиток навчальної самостійності
- ✓ Модель організації навчання здобувачів освіти за **індивідуальними освітніми маршрутами** в цифровому середовищі
- ✓ Розробка **адаптивних моделей навчання**, що забезпечують налаштування ЦОС на індивідуальні особливості здобувача освіти
- ✓ Розробка комплексу **прийомів організації навчальної та навчально-виробничої діяльності** з використанням ресурсів ЦОС
- ✓ Система **діагностико-формуючого оцінювання** персональних освітніх результатів
- ✓ Мережева модель освітнього процесу на основі **розподілено-командної (проектної) технології** навчання
- ✓ Формування **єдиного цифрового навчально-виробничого середовища** у взаємодії ЗП(ПТ)О та підприємства-роботодавця
- ✓ Навчання особливих категорій здобувачів освіти (**особи з обмеженими можливостями здоров'я**) у цифровому середовищі
- ✓ Формування та оцінка **загальних (цифрових) компетенцій** здобувачів освіти, що спроектовані освітніми та професійними стандартами, вимогами цифрової економіки
- ✓ Педагогічне супроводження процесу **мережевої соціалізації** здобувачів освіти
- ✓ Функціональна **модель діяльності педагогічного працівника** у цифровому освітньому процесі
- ✓ Модель підготовки педагогічних працівників ЗП(ПТ)О **до розробки та впровадження онлайн-курсів**

Команда Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти працює сьогодні під задачі, проблеми, дефіцити педагогічного працівника закладу професійної освіти, намагаємося вкладатися у його розвиток відповідно до завдань програми великої трансформації «Освіта 4.0: український світанок», що була підготовлена командою Міністерства освіти і науки України на основних засадах та принципах Плану відновлення України.

Список використаної літератури:

1. Алексеева С. Дидактика в умовах інформатизації освіти. Академічні студії. Серія «Педагогіка». Луцьк: Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2021. № 4. Ч. 1. С.25-30. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730414>
2. Білоусова Л., Житеньова Н. Підготовка майбутніх учителів до проектування цифрових дидактичних візуальних засобів. *Науковий вісник*

Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. соціальна робота». 2019. Випуск 2 (45). 5 с.

3. Гуревич, Р., Коношевський, Л., Опушко, Н. (2022). Цифровізація освіти сучасного суспільства: проблеми, досвід, перспективи.

Освітологічний дискурс, 3-4(38-39). <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2022.342>

4. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#n14>. (дата звернення 01.03.2023).

5. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій: Навч. посіб. / В. П. Максименко Хмельницький: ХмЦНП, 2013. 222 с.

6. Маслова О., Юденкова О., Гончарова І. Гаджети як засіб інноваційного розвитку освітнього процесу в умовах становлення цифрової педагогіки. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. № 59, том 2, 12 с. http://www.aphn-journal.in.ua/archive/59_2023/part_2/46.pdf; DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-2-46>;

7. Цапко А., Юденкова О., Сустретов А. Навчальні тести як засіб формування професійних компетентностей у здобувачів освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. № 57. 15 с. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/57_2022/part_3/37.pdf

8. Юденкова О.П. Дидактичне проектування змісту освіти з врахуванням інноваційних виробничих технологій. *Науково-методичні засади освітнього процесу у закладах фахової передвищої освіти* : тези доп. міжнар. наук.-метод. конф. (Житомир, 15 грудня 2022 р.). Житомир, 2022. С.85 -90. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/733157/>

ВИПЕРЕДЖУВАЛЬНА МОДЕЛЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ – КЛЮЧОВИЙ ТРЕНД РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ДЛЯ ПОВОЄННИХ ПОТРЕБ ОСОБИСТОСТІ, СУСПІЛЬСТВА, ЕКОНОМІКИ

Єрмоленко А.Б., доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО УМО НАПН України, кандидат політичних наук, доцент (*м. Біла Церква Київської обл.*)

Сьогодні розвиток нашого суспільства, як і світу в цілому, характеризується прискореними темпами трансформацій, розширенням можливостей цифровізації та роботизації, стрімким технологічним проривом, високим рівнем загроз та невизначеністю. Дослідники фіксують фундаментальні зміни ринку праці. Виконання робочих завдань стає автоматизованим, штучний інтелект займає робочі місця людей, змінюються очікування роботодавців від співробітників.

Ці зміни підштовхують до нестандартних рішень і змушують працювати в умовах безпрецедентних ризиків, дестабілізації та соціальних потрясінь. Темп цих змін наростає, як і жорсткість конкуренції в боротьбі за «таланти». При цьому саме значення терміну «талант» більше не несе в собі те ж значення, що 10 років тому. Перспективи розвитку ринку праці: ролі, компетентності та посади чітко не визначені [2].

Як влучно охарактеризував поточний момент Валерій Пекар: «Світ став передбачуваний, ми вже пристосувалися до нової реальності.» Життєдіяльність суспільства характеризується системною кризою: військова, епідеміологічна, економічна, політична, управлінська, культурна, етична. З іншого боку, криза не спростовує тенденції, які спостерігалися до її початку, а навпаки – сильно їх прискорює. Це означає, що вивчаючи тренди, можна спрогнозувати перспективи ринку праці. Під час кризи – з

одного боку перманентні виклики, а з іншого – всі тренди стають більш очевидними [4].

Розглянемо основні глобальні тенденції і тренди пов'язані з ринком праці. Технологічний прогрес: автоматизація, роботизація і штучний інтелект, що стрімко розвиваються, суттєво перетворюють якість і кількість доступних робочих місць. Технології здатні полегшити життя людині, підвищити продуктивність, рівень і тривалість життя. При цьому вони загрожують соціальній стабільності, здатні викликати політичну й економічну напруженість, якщо економічні блага не розподілені рівномірно [2].

Демографічні зрушення: населення світу старіє, що спричиняє тиск на бізнес, соціальні інститути та економіку. Збільшення тривалості життя впливає на бізнес-моделі, амбіції цінних співробітників і витрати на пенсійне забезпечення. Співробітники похилого віку будуть змушені освоювати нові навички щоб працювати.

Дефіцит ресурсів і зміни клімату: до 2030 року прогнозований попит на енергію і воду зросте на 50 % і 40 % відповідно. Для задоволення потреб будуть створені нові робочі місця в таких сферах, як виробництво альтернативної енергії, нові технології, розробка нової продукції. В нашій країні це питання загострилося широкомасштабною війною з росією. В умовах цілеспрямованого знищення агресором енергетичної інфраструктури варто максимально використати незадіяні раніше альтернативні джерела енергетичного забезпечення України. У цьому контексті значними можливостями володіють аграрний сектор та переробна промисловість, використання біоенергетичного потенціалу яких дозволить принаймні частково замінити традиційні види енергії альтернативними як на національному, так і на місцевому рівнях споживання. Так, за даними Енергетичного балансу України, у виробництві теплової енергії частка біопалива та відходів у 2020 р. не досягала 5 %, тоді як у Швеції вона становить 60 %, Австрії – 31 %, Фінляндії – 27 %, Латвії – 15 % [1].

Зазначені тенденції визначають те, як буде виглядати модель ринку праці в майбутньому, але не від них залежить, які риси він буде набувати в конкретний момент часу. Специфіку визначатиме те, як люди будуть реагувати на виклики і можливості, які несуть із собою глобальні тенденції. Ціннісні орієнтири поколінь, народів, населення країн будуть визначати мету і потенціал застосування прогнозованого інструментарію.

Як результат трансформацій і тенденцій розвитку ринку праці формуються нові тренди у сфері освіти, запитів роботодавців і загалом, розвитку людського капіталу. Розглянемо деякі з них [4].

Цифровізація – нова свобода. Відбувається зміна стилю життя: менше власності, менше приватності, вище швидкість, зміна сприйняття часу і простору, зміна меж між особистим і робочим, зміна меж між компанією та екосистемою, свобода доступу до інформації та етика даних, перехід від колективу до персоналій.

Індустрія 4.0 – нові професії. Величезна кількість технологій, які вже давно набрали силу, комбінуючись створюють нову реальність – штучний інтелект, діджитал навчання, доповнену реальність, інтернет речей. Сенсори повсюди: фізичний і цифровий світи об'єднуються, а Smart Factory дають оперативне управління діями працівників без жодної рутини.

Міленіали – нові люди. Уже у 2025 році 75% робочої сили будуть складати міленіали. Це люди з цінностями, яких не мотивують гроші, їм дуже потрібна свобода і гнучкість замість стабільності, а також покликання щоб зростати та реалізовуватися. Поряд з цим поколінням на ринок праці виходять хоумлендери, їх ще називають зумери. Це молоде покоління: цифрове, глобальне, соціальне, мобільне та візуальне. Вони звикли бути в напруженні, живуть у світі терактів, війни, пандемії, екологічних небезпек. Відповідно, у першу чергу переймаються захистом від хронічного стресу, тоді як для інших поколінь це було просто красивими словами. Позитивна психологічна атмосфера, компетентність щодо психологічної самопомоги є їх пріоритетами.

В контексті зазначеного, ще один трен – життєстійкість. Людина не може не зазнавати поразки, стресів, ігнорувати оточуючі виклики. Але сьогодні важливим є подолання їх та повернення до ефективної життєдіяльності. Основними складовими життєстійкості людини є візія, самовладання, міркування, здоров'я, завзятість і співпраця.

Гнучкість – нова культура. Йде мова про гнучкий графік, мобільність та віддалену роботу, новий офіс, а набір навичок стає важливішим за посади. Актуальності набувають наступні компетентності:

крос-функціональність (для більшості вакансій недостатньо мати ґрунтовні знання з однієї сфери, варто володіти знаннями з декількох галузей, а також іноземними мовами);

мобільність (готовність до зміни сфери діяльності та навіть місця проживання);

нові форми зайнятості (фріланс, аутстафінг та ін.) тощо.

Звичайно одним із стабілізуючих трендів є нова освіта. Нові навички з'являються щотижня. Однак ключовими навичками майбутнього будуть: комплексне розв'язання проблем, проактивне пізнання, критичне мислення, креативність, переконливість, прикладна уява, комунікація, емпатія та колективна робота, адаптивність, клієнтоорієнтованість, вміння переучуватися, навчати організацію, а не людей, тощо.

Запит бізнесу і ринку праці. Коротко про деякі проміжкові результати дослідження "Майбутнє української робочої сили", яке проводиться "Центром прикладних досліджень" у партнерстві з "Економічною правдою" за підтримки "Центру міжнародного приватного підприємництва" (CІPE) [5].

Процес старіння населення України буде прискорюватися (станом на 1 січня 2022 р. середній вік в Україні становив 42,2 роки), що зменшить потенціал робочої сили. В умовах несприятливого демографічного розвитку освіта відіграє вирішальну роль у формуванні людського капіталу. Ефективна система освіти, перепідготовки та професійного розвитку може

компенсувати дефіцит робочої сили. Поряд з цим, війна прискорила знецінення людського капіталу, спричинивши значну колективну психологічну травму, яка ще довго впливатиме на психічне та фізичне здоров'я людей, що у свою чергу вплине на продуктивність праці. Проте, інвестиції в людський капітал, такі як програми перепідготовки дорослих, компенсаторні механізми психологічних травм лише зараз привернули увагу держави та суспільства.

За даними Державної служби зайнятості, однією з головних проблем на ринку праці є професійно-кваліфікаційний дисбаланс і певні диспропорції між попитом і пропозицією робочої сили. Сьогодні роботодавці мають найбільший попит на кваліфікованих робітників фізичної праці. Проте серед зареєстрованих безробітних 43% мають вищу освіту, а в деяких великих містах ця кількість досягає 60% і вище. Проблема – невідповідність поточного стану підготовки робочої сили потребам економіки. Освітні плани та програми підготовки робочої сили, розроблені ще до війни, не змінювались, що ускладнює пристосування до сучасних вимог ринку [6].

Для стабілізації чисельності та продуктивності робочої сили необхідно визначити пріоритетність підготовки спеціалістів насамперед в економічних секторах, які потребують відновлення. Цей процес держава має здійснювати у тісній координації з бізнесом, який окрім непрогнозованої ситуації через війну, також відчуває знаний кадровий голод.

В рамках дослідження було проведено онлайн-опитування представників малого та середнього бізнесу щодо тих проблем, з якими вони стикаються у пошуку та підвищенні кваліфікації робочої сили. Опитування демонструє, що майже всі приватні підприємства стикаються з нестачею працівників. Насамперед бізнес відчуває дефіцит кваліфікованої робочої сили. Майже 80% респондентів повністю або частково згодні з тим, що

нестача кваліфікованої робочої сили є основною перешкодою для економічного зростання України [5].

Щоб усунути прогалину в навичках, 52% опитаних проводять навчання для своїх співробітників, 40% наймають нових співробітників, а 33% залучають підрядників. Ці цифри якраз актуалізують раніше зазначені тренди та створюють запит до формування нових компетентностей (крос-функціональність, мобільність, аутстафінг, тощо).

Під час індивідуальних інтерв'ю бізнесмени підкреслювали, що вимушені були самостійно тренувати та підвищувати кваліфікацію своїх співробітників. Причина – невідповідність системи освіти поточним запитам роботодавців. Майже 80% опитаних не вважають сучасну систему освіти в Україні ефективною для підготовки кваліфікованих кадрів. Навіть в умовах війни 49% представників малого та середнього бізнесу планують навчати та підвищувати кваліфікацію своїх працівників у короткостроковій перспективі, а 67% – у середньостроковій та довгостроковій.

Таким чином, на поточний момент у вітчизняній економіці під впливом певних дестабілізуючих факторів сформувався професійно-кваліфікаційний дисбаланс і певні диспропорції між запитом і пропозицією робочої сили. Шокуючий фактор перманентних викликів та широкомасштабної війни на сьогодні певним чином нейтралізовано. Проте це не означає, що він подоланий, в подальшому без належних компенсаторних рішень він може прогресувати з більшою потужністю. Тенденції притаманні ринку праці та тренди розвитку людського капіталу сьогодні є чіткими і стабільними. Така ситуація створює підґрунтя для формування і розвитку випереджувальної моделі вітчизняної освіти та розвитку національних цінностей. З одного боку вона стане компенсаторним механізмом для подолання викликів та ризиків, а з іншого важливим сегментом розвитку людського капіталу для повоєнних потреб особистості, суспільства, економіки.

Список літератури:

1. Біоенергетичний потенціал аграрного сектору і промисловості - джерело енергетичної стійкості України. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/bioenerhetychnyy-potentsial-ahrarnoho-sektoru-i-promyslovosti-dzherelo>
2. Майбутнє ринку праці: Протиборство тенденцій, які будуть формувати робоче середовище в 2030 році. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/workforce-of-the-future-ukr.pdf>
3. Пищуліна О., Маркевич К. Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрями стабілізації. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf>
4. Ринок праці України: сьогодні і тенденції майбутнього. URL: <https://eba.com.ua/rynok-pratsi-ukrayiny-sogodennya-i-tendentsiyi-majbutnogo/>
5. Робоча сила в Україні: як війна впливає на її майбутнє? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/8/700951/>
6. Яких працівників потребують українські роботодавці сьогодні та яку зарплату готові платити? - Державна служба зайнятості інформує. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yakykh-pratsivnykiv-potrebuiut-ukrainski-robotodavtsi-sohodni-ta-iaku-zarplatu-hotovi-platyty-derzhavna-sluzhba-zainiatosti>